

13-B-13

Ih 51

ROZPRÁVY
ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ V PRAZE.

ROČNÍK I.

TŘÍDA I.

ČÍSLO 1.

I/1792

POKREVENSTVÍ A ŠVAKROVSTVÍ

JAKOŽTO

PŘEKÁŽKY MANŽELSTVÍ ROZLUČUJÍCÍ

PODLE PRÁVA CÍRKEVNÍHO.

SEPSAL

DR. FRANTIŠEK LAURIN,

CÍS. KRÁL. ŘÁDNÝ PROFESSOR CÍRKEVNÍHO PRÁVA NA UNIVERSITĚ VE VIDNI,
ŘÁDNÝ ČLEN ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

VĚNOVANO 17. KVĚTNA 1891.

»ZA PŘIJETÍ DO ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.«

V PRAZE.

NÁKLADEM ČESKÉ AKADEMIE CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

1891.

SLAVNÉ

ČESKÉ AKADEMII CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA

PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ

V PRAZE

PODLE § 12. STANOV ZA PŘIJETÍ DO TÉŽ AKADEMIE

S NEJHLUBŠÍ ÚCTOU A VROUCÍ VDĚČNOSTÍ

PODÁVÁ

DR. FRANTIŠEK LAURIN,

CÍS. KRÁL. ŘÁDNÝ PROFESSOR CÍRKEVNÍHO PRÁVA NA UNIVERSITĚ VE VÍDNI,
ŘÁDNÝ ČLEN DOTČENÉ AKADEMIE.

ÚSTŘEDNÍ KNIHOVNA
PRÁVNICKÉ FAKULTY UJEP
STARÝ FOND 03/141
Č. inv.:

O B S A H.

ČASTKA PRVNÍ.

Pokrevensví a švakrovství vůbec.

Oddíl první.

Pokrevensví vůbec.

	Stránka
§ 1. Pojem, způsoby a znázornění pokrevensví	1
§ 2. Linie pokrevensví	3
§ 3. Stupně pokrevensví a jich počítání	5
§ 4. Některé obyčejnější názvy jednotlivých pokrevencův	7
§ 5. Dvoj- a vícenásobné pokrevensví	8
§ 6. Jak se pokrevensví staví na jisto	9

Oddíl druhý.

Švakrovství vůbec.

Kapitola první.

Švakrovství skutečné vůbec.

§ 7. Pojem, způsoby a znázornění švakrovství skutečného	10
§ 8. Linie a stupně švakrovství skutečného, a která se mají rozeznávat a počítati	13
§ 9. Některé obyčejnější názvy jednotlivých osob, počestně sešvakřených	14
§ 10. Druhý a třetí rod švakrovství skutečného	14

Kapitola druhá.

Švakrovství obdobné čili zřetel k veřejné mravopoctnosti vůbec.

§ 11. Pojem, názvy, znázornění, linie a stupně švakrovství obdobného	16
§ 12. Bližší vyměření základů švakrovství obdobného	17

ČÁSTKA DRUHÁ.

Pokrevensví a švakrovství jakožto rozlučující překážky manželství podle práva církevního vůbec.

Oddíl první.

Překážky manželství vůbec a rozlučující zvlášť.

- § 13. Požadavky k uzavření sňatku manželského vůbec 19
- § 14. Církev od Ježíše Krista obdržela moc, věřícím stanoviti požadavky nejenom k dovolenému, nýbrž i ku platnému uzavření manželství 20
- § 15. Zavazující moc a působnost požadavků k snění manželskému od církve ustanovených 24
- § 16. Překážka manželství, některé její způsoby, sem přímo patřící, a jich názvy . . 25
- § 17. Církev od Ježíše Krista obdržela moc, věřícím stanoviti překážky manželství, nejenom zakazující, nýbrž i rozlučující 27
- § 18. Církev obdržené od Ježíše Krista moci, stanoviti věřícím překážky manželství, skutečně a právé užila 28

Oddíl druhý.

Pokrevensví jakožto rozlučující překážka manželství podle práva církevního vůbec.

- § 19. Příčiny, z kterých církev pokrevensví rozlučující překážkou manželství ustanovila 29
- § 20. Pokrevensví jakožto rozlučující překážka manželství podle práva církevního vůbec od počátku církve až k dobám papeže Alexandra II. (1061—1073) . . . 31
- § 21. Výjimky z obecného práva církevního, svrchu uvedeného, některým národům a krajinám v té příčině propůjčené 35
- § 22. Pokrevensví jakožto rozlučující překážka manželství podle práva církevního vůbec od dob papeže Alexandra II (1061—1073) až k době obecného církevního sněmu Lateranského IV. r. 1215 36
- § 23. Pokrevensví jakožto rozlučující překážka manželství podle práva církevního vůbec od doby obecného církevního sněmu Lateranského IV. r. 1215 až po dnes 40

Oddíl třetí.

Švakrovství jakožto rozlučující překážka manželství podle práva církevního vůbec.

Kapitola první.

Švakrovství skutečně jakožto rozlučující překážka manželství podle práva církevního vůbec.

- § 24. Od počátku církve až k dobám papeže Alexandra II. (1061—1073) 42
- § 25. Od dob papeže Alexandra II. (1061—1073) až k době obecného církevního sněmu Lateranského IV. r. 1215 44
- § 26. Od doby obecného církevního sněmu Lateranského IV. r. 1215 až po dnes . . 47

Kapitola druhá.

Švakrovství obdobné, čili zřetel k veřejné mravopověstnosti, jakožto rozlučující překážka manželství podle práva církevního vůbec.

- § 27. Od počátku církve až k době obecného církevního sněmu Lateranského IV. r. 1215 51
- § 28. Od doby obecného církevního sněmu Lateranského IV. r. 1215 až k době obecného církevního sněmu Tridentského (1545—1563) 52
- § 29. Od doby obecného církevního sněmu Tridentského (1545—1563) až po dnes . . 55

ČÁSTKA TŘETÍ.

Pokrevensví a švakrovství jakožto rozlučující překážky manželství podle práva přirozeného neb božského zvlášť.

- § 30. Různá mínění, v té příčině se objevující, a důležitost rozhodnutí o této otázce 62
- § 31. Zdali první stupeň pokrevensví linie nepřímé podle práva přirozeného rozlučující překážku manželství působí? 64
- § 32. Zdali pokrevensví linie přímé jest naskrze rozlučující překážkou manželství podle práva přirozeného? 66
- § 33. Švakrovství není v žádném stupni, ani nepřímé ani přímé linie, rozlučující překážkou manželství podle práva přirozeného 70

ČÁSTKA PRVNÍ.

Pokrevenství a švakrovství vůbec.

ODDÍL PRVNÍ.

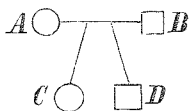
Pokrevenství vůbec.

§ 1. Pojem, způsoby a znázornění pokrevenství.

Pokrevenstvím neb pokrevním příbuzenstvím (cognatio naturalis, consanguinitas, Blutsverwandtschaft) se míní svazek, jenž osoby, od společného kmene (stipes) tělesným zplozením pocházející, s týmž kmenem i s sebou vespolek pojí. Tou měrou pokrevenství se nalézá na př. mezi otcem a synem; mezi dědem a vnukem; mezi bratrem a sestrou; mezi bratrem a sestřiným synem atd.¹

Stalo-li se tělesné zplození v manželství, slove pokrevenství, jím způsobené, manželské, zákonné n. počestné (consanguinitas legitima, honesta, ex matrimonio orta);² pakli ono zplození se stalo mimo manželství, nazývá se pokrevenství, z něho pocházející, nemanželské, nezákonné n. nepočestné (consanguinitas illegitima, inhonesta, ex fornicatione orta).

Znázorňuje se pokrevenství, a sice pokrevenství manželské, obyčejně takto:

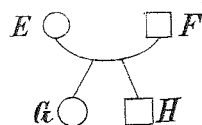

¹ V starém právu českém pokrevenství slove krevnost, přátelství krevné, přátelství přirozené. Srv. *M. Brikiho* a *Licka* Práva městská, kap LXIV. art. I. ss., v Praze 1880 str. 291. ss.; *M. Pavla Krystjana* a *Koldína* Práva městská, F. XVI. III., v Praze 1876, str. 175. Tato díla se dále uvádějí pouze slovy: *Brikc.*, pokud se týče, *Kold.*, *Pr. m.* Obecný zákoník obč. cis. rak., r. 1862 ve Vídni v jazyku českém vydaný, v té příčině užívá slova: *příbuzenství*; srv. tamže § 40. a 41.

² A to platí i v tom případě, když to které manželství jest samo v sobě neplatné (invalidum), pokud jen jest putativní (matrimonium putativum), t. j. pokud jen též manželství řádným způsobem uzavřeno bylo, a aspoň jeden z oněch manželův o jeho neplatnosti bez své viny vědomosti neměl. Srv. cap. 8. 14. X. Qui filii sint legit. IV. 17.; cap. 3. § Si quis vero. 1. X. de cland. despons. IV. 3.

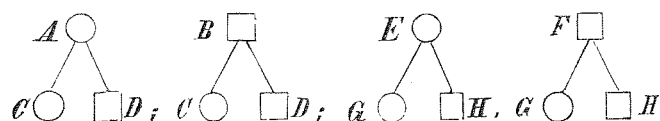
Písmeno *A* znamená manžela a, pokud se týče, otce; *B* manželku a, pokud se týče, matku; *C* jest jich syn a *D* jich dcera; vzhledem k *C* a *D* jsou *A* a *B* jich kmenové (stipites), *A* kmen mužský, *B* ženský.

Nemanželské pokrevnosti obyčejně se znázorňuje takto:

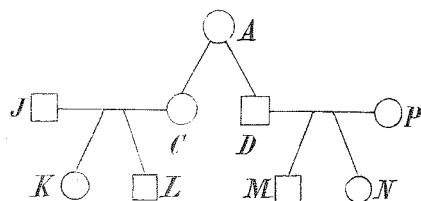

E jest nemanželský otec a *F* nemanželská matka syna *G* a dcery *H*.³

Hledí-li se ku pokrevnosti vůbec, bez rozdílu, zdali jest manželské aneb nemanželské, klade se jen jeden kmen, jehož se dotýče, a ti kteří jeho zplodenci se k němu rovnou čarou připojují; na př., podržíme-li obrazce, svrchu uvedené, takto:

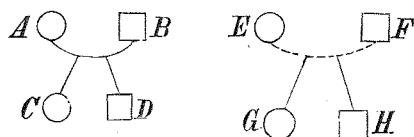

Dále pokrevnosti manželské dle toho, záleží-li na kmenu neb kmenech mužských, aneb pouze na kmenu neb kmenech ženských, dělí se na pokrevnosti po *otci* a po *matěři*.⁴ Na objasnění té věci klademe zde následující obrazec:

Smysl téhož obrazce jest tento: *A* manželsky zplodil syna *C* a dceru *D*; tato se provdala za *P* a s ním zplodila dceru *M* a syna *N*. Dále *C* za manželku pojal *J* a s ní syna *K* a dceru *L* zplodil. Zde jest mezi *A* s jedné a mezi *D*, *C*, *K* a *L* s druhé strany, jakož i mezi *D*, *C*, *K* a *L* vespolek pokrevnosti po otci. Rovněž mezi *P* s jedné a *M* a *N* s druhé strany, jakož i mezi *M* a *N* vespolek. Než mezi *M* a *N* s jedné a jich matkou *D* a jejími

³ Někteří však pokrevnosti manželské čarou křivou, nemanželské pak tečkami, do křiva položenými, naznačují; takto:

⁴ *Brikk. Pr. m.*, kap. LXIV., str. 298.

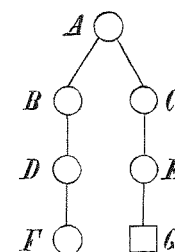
pokrevenci *A*, *C*, *K* a *L* s druhé strany jest pokrevnosti po matěři. Jinak se tyto dva způsoby pokrevnosti, dle obvyklých znaků zaměstnání osob pohlaví mužského a ženského, totiž *meče* a *přeslice* neb *vřetena*, vytýkají slovy: pokrevnosti po *meči* a pokr. po *přeslici* n. po *vřeteně*, německy: *Schwertmagen-schaft* a *Spill-* neb *Spindelmagenschaft*;⁵ latíně pak: *agnatio* a *cognatio*.⁶

§ 2. Linie pokrevnosti.

Řada pokrevenců, podle jejich pokrevnosti sestavená, slove latině *linea consanguinitatis*, ve starším jazyku českém *linie krevnosti*, *řád krevnosti*, *řád pokrevních přátel*, nyní obyčejně *pokolení*.⁷

Dělí pak se linie pokrevnosti na *přímou* (lin. consanguin. recta) a *nepřímou* n. *poboční* (lin. consanguin. obliqua, collateralis, transversa).

Přímá linie pokrevnosti v sobě obsahuje ty pokrevence, již nejenom všickni od společného kmene, nýbrž i mezi sebou jeden od druhého pocházejí. V této linii stojí na př. otec, jeho syn, tohoto syn atd.; v obrazci tuto položeném

zejména *A*, *B*, *D* a *F*, dále *A*, *C*, *E*, *G*. Tou měrou linie přímá v sobě zploditele a zplodence zavírá.

Dále se v linii přímé rozeznává linie *vzhůru vstupující* (adscendens) a *dolů sstupující* (descendens), a sice dle toho, zdali se v ní od zplodenců vstupuje vzhůru ke zploditelům, aneb se od zploditelů sstupuje ke zplodencům. Tím způsobem na př. děd s vnukem, v obrazci svrchu uvedeném *A* s *D*, pokrevný jest v linii přímé sstupující, vnuk pak s dědem, *D* s *A*, v linii přímé vzhůru vstupující.

⁵ *Kold. Pr. m. F. XVI. IX.*, str. 177–179; *Brandl, Glossarium illustrans bohemicomoravicos historiae fontes*, v Brně 1876, vv. *meč*, *přeslice* a *vřeteno*; *Siegel, Deutsche Rechtsgesch. II. Aufl. Berlin 1889*, str. 357.

⁶ L. 4. § 2. D. de grad. et affin. 38. 10.; pr. § 3. J de patr. potest. 1. 9. Pokrevnosti nemanželské pouze za *cognatio* považováno jest. Srv. l. 4. § 2. D. de grad. et affin. 38. 10.; *Seitz, Darstellung der kath. Kirchengesetze in Ansehung der Verwaltung der Sacramente. Regensburg 1850*, str. 619. s.

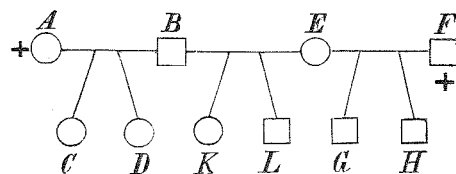
⁷ *Brikk. Pr. m.*, kap. LXIV. art. IX. XVII. a XVIII., str. 296. a 300. s.; *Kold. Pr. m. F. XVI. VI.*, str. 176.; *Juridisch-politische Terminologie für die slaw. Sprachen Österreichs. Deutsch-böhmische Separat-Ausg. Wien 1-50* pod sl. *Linie*; obec. zák. obč. císařství rak., v jazyku českém vytištěný ve Vídni 1862 §§ 41. a 42.; *Rittner, Církv. právo katol.*, v Praze 1887 ss., díl II. str. 292. s.

Ti, s nimiž kdo jest pokrevný v linii vzhůru vstupující, slovou jeho předkové (majores), ti pak, s nimiž pokrevný jest v linii sstupující, jeho potomci (poster).⁸

Nepřímá linie pokrevství se dělí na *rovnou* n. *stejnou* (aequalis) a na *nerovnou* n. *nestejnou*, dle toho, jsou-li pokrevenci, v ní obsažení, od společného kmene stejně aneb nestejně vzdáleni. Tím způsobem v linii nepřímé stejné postavení jsou, na př. dva bratři, v dotčeném obrazci *B* a *C*, jich synové a dcery, *D* a *E*, jich vnuci a vnučky, *F* a *G*, atd. V linii nepřímé nestejně pak se nacházejí, ku př. bratr a bratrův syn, *C* a *D*, bratr a jeho bratra vnuk, *C* a *F*, atd.⁹

Pokrevství v linii nepřímé jest buď *plnorodné* (bilateralis) aneb *polourodné* (unilateralis), podle toho, mají-li ti kteří pokrevenci, zejména bratři a sestry, oba kmeny, mužský i ženský, společné, aneb jenom jeden z nich, druhý pak zvláštní. Tou měrou bratři a sestry, od téhož otce a též matky pocházející, slovou plnorodní bratři a plnorodné sestry (fratres germani, sorores germanae), ostatní pak bratři a sestry slovou polourodní neb poloviční bratři a sestry aneb poloubratři a polousestry (fratres et sorores unilaterales), a sice, mají-li téhož otce a rozdílné matky, slovou bratři a sestry po otci (fratres consanguinei, sorores consanguineae), mají-li pak touž matku a rozdílné otce, bratři a sestry po matce (fratres uterini, sorores uterinae).⁹

K vysvětlení té věci klademe zde obrazec,

jehož smysl jest tento. Manželé *A* a *B* zplodili spolu dva syny, *C* a *D*; manželé *E* a *F* pak dvě dcery, *G* a *H*. Po smrti svého manžela *A* vdova *B* v manželství vstoupila s vdovcem *E* a s ním zplodila syna *K* a dceru *L*. Tuto jsou *C* a *D* mezi sebou plnorodní bratři, *G* a *H* plnorodné sestry; rovněž jsou *K* a *L* plnorodný bratr a plnorodná sestra. *D* a *K* jsou polourodní bratři, a sice po matce (fratres uterini), *L* a *G* polourodné sestry, a sice po otci (sorores consanguineae).

⁸ Kold. Pr. m., F. XVI. VI, str. 176, o té věci takto se pronášejí: »*Linea* jest trojnásobná. Totižto jedna slove *linea descenditum*, t. j. *linea* přátel dolův sstupujících, když počet přátelství začínáme od otce a jdeme aneb přistupujeme s týmž počtem k synu, od syna k vnuku, od vnuka k pravnuku, a tak níže a dále« — »Druhá, *linea ascendentium*, to jest *linea* nahoru vstupujících, když počínáme od syna a vstupujeme s týmž počtem nahoru k otci, od otce k dědu, od děda k pradědu a tak vešše.« — »Třetí *linea* slove *collateralium*, to jest *linea* přátel pobočních, když počítáme bratry a sestry, a potom další po nich.« A Brikc. Pr. m., kap. LXIV. art. XVII., str. 300., o linii nepřímé zvlášť vyjadřují se takto: »Pobočních (t. přátel krevních) někteří jsou na rovné linii neb řadu, a někteří nerovné«

⁹ Srv. Brikc. Pr. m., kap. LXIV. art. IV. V., str. 293. s.; §§ 65. a 736. obec. zák. obč.; Binder, Prakt. Handb. des kath. Eherechtes. IV. Aufl. Freiburg im Br. 1891, str. 84. s.

Často se bratři polourodní a sestry polourodné nazývají *nevlastní* bratři a sestry (německy: Stiefgeschwister, Stiefbruder, Stiefschwester), avšak neprávě; neboť dotčené osoby v skutku a pravdě bratři a sestry jsou, majíce buď téhož otce aneb touž matku. *Nevlastní* bratři a sestry (Stiefbrüder, Stiefschwestern) právem slovou jen ty osoby, jež, ani společného otce, ani společné matky nemajíce, v skutku bratři a sestry (ano ani pokrevenci vůbec) nejsou, než pouze zevnější podobu aneb stín bratří a sester na sobě mají za tou okolností, že ovdovělý rodič jednoho aneb jedněch z nich a ovdovělá rodička druhého aneb druhých z nich spolu v manželství vešli. Tím způsobem v obrazci svrchu položeném nevlastní bratři a sestry sobě vespolek jsou toliko *C* a *D* s jedné, a *G* a *H* s druhé strany.

§ 3. Stupně pokrevství a jich počítání.

Vzdálí jednoho pokrevence od druhého vzhledem k jejich pokrevství nazývá se *stupeň pokrevství* (gradus consanguinitatis), ku podobenství schodů, po nichž s jednoho stupně na druhý se překročuje.¹⁰ Nejmenší vzdálí v tomto vzhledu se pokládá za stupeň *první*, tohoto nejbližší větší vzdálí za stupeň *druhý* atd.

Počítání stupňů pokrevství jest dvojí, jedno, jež se na právu světském neb občanském (t. římském) zakládá a počítání *občanské* (computatio civilis) slove, a druhé, jež na právu církevním neb kanonickém záleží a počítání *kanonické* (comp. canonica) se nazývá.

Počítání občanské v obou liniích na tomto pravidle spočívá: Toliký stupeň pokrevství se mezi dvěma pokrevenci klade, kolik zplodění (generatio) mezi nimi stává; zkratka: *tot sunt gradus, quot sunt generationes*. Tím způsobem otec se synem, v obrazci na str. 3. uvedeném, *A* s *B*, pokrevný jest v stupni prvním, jelikož mezi nimi toliko jednoho zplodění stává; děd s vnukem, *A* s *D*, v druhém stupni, poněvadž mezi nimi dvě zplodění k místu přišla, totiž *A* zplodil *B*, a tento zplodil *D*. Bratr s bratrem, *B* s *C*, pokrevný jest v stupni druhém, jelikož mezi nimi dvoje zplodění k místu přišlo, totiž zplodění *B* a zplodění *C*; bratr s bratrovým synem, *B* s *E*, v třetím, bratranec s bratrance, *D* s *E*, ve čtvrtém stupni atd. V linii nepřímé se totiž od jednoho z dotčených pokrevenců vstupuje vzhůru ke společnému kmenu a od tohoto se pak sstupuje k druhému z nich, a kolik zplodění mezi nimi stává, toliký stupeň jich pokrevství se počítá.¹¹

¹⁰ L. 10. § 10. D. de grad. et affn. 38. 10.: »Gradus autem dicti sunt a similitudine scalarum locorumve proclivium, quos ita ingredimur, ut a proximo in proximum, qui quasi ex eo nascitur, transeamus.« Brikc. Pr. m. kap. LXIV. art. X., str. 296. podobně o tom se pronášejí, říká: »Stupeň jest miesto rozdílné, jímžto se poznává, kterak dalecí sobě kteří přátelé [t. krevní n. pokrevenci] jsou. A sloví stupňové ku podobenství stupňuov, schoduov, neb se tak zdá jako sstupovati dolů a nahoru.« Rovněž Kold. Pr. m. F. XVI. VII., str. 176.: »*Gradus* pak česky stupeň slove. A jest jako vstaupení a nakročení z jednoho stupně na druhý, z jednoho místa na druhé. Vzaté slovo od stupňův, že z jednoho na druhý, když dolův scházíme aneb nahoru jdauce vstupujeme.«

¹¹ L. 1. l. 10. § 11. sqq. D. de grad. et affn. 38. 10. Tímto způsobem stupně pokrevství i právo rakouské počítá, jakož jde z § 41. obec. zák. obč., jenž (u vydání českém z r. 1862)

Právo církevní v linii *přímé* stupně pokrevnosti tímž způsobem počítá, jako právo občanské. Tou měrou i ono, na př. mezi otcem a synem, v dočteném obrazci *A* a *B*, klade první stupeň pokrevnosti, mezi dědem a vnukem, *A* a *D*, stupeň druhý, atd.

Pro linii *nepřímou* ale církev v té příčině před právem římským přednost dala *právu německému*,¹² jež stupně pokrevnosti dle počtu *kolen* neb *pokolení* (generatio, parentela, Parentel) znamená, všechny pokrevence, od téhož kmene pokrevností stejně vzdálené, v jedno pojímajíc a je za jeden celek pokládajíc.¹³ Téhož způsobu počítání stupňů pokrevnosti šetříc, právo církevní předně rozdíl činí mezi linií nepřímou *stejnou* (aequalis) a *nestejnou* (inaequalis). V linii nepřímé *stejně* mezi dvěma pokrevenci též stupeň pokrevnosti klade, který mezi jedním z nich a společným kmenem jejich místo má. Tudy právo církevní, na př. mezi bratrem a sestrou neb bratrem, mezi *B* a *C*, počítá první stupeň pokrevnosti, jelikož mezi *B* neb *C* s jedné a jich kmenem *A* s druhé strany první stupeň pokrevnosti se nalézá. Mezi bratřenci, *D* a *E*, klade stupeň druhý, mezi jejich dětmi, *F* a *G*, stupeň třetí, za touž příčinou; atd.¹⁴

V linii nepřímé *nestejně* právo církevní mezi dvěma pokrevenci onen stupeň pokrevnosti pokládá, který mezi pokrevencem, od společného kmene *vzdálenějším*, a kmenem samým místo má;¹⁵ avšak s tímto stupněm, pro určitější jeho vytknutí, i stupeň pokrevence, od společného kmene *méně vzdáleného*, pojí, a sice výrazem: *smíšený s* (mixtus cum), aneb: *dotýkající se* (tangens). Tudy dle práva církevního bratr s bratrovým synem, *B* s *E*, pokrevný jest v stupni *druhém*, smíšeném s *prvním* aneb dotýkajícím se *prvního* (gradu

v té příčině stanoví takto: »Stupňové příbuzenství [= pokrevnosti] mezi dvěma osobami určování buďte dle počtu zplodění, jimiž v pokolení přímém jedna osoba pochází od druhé, a v pokolení pobočném obě dvě od svého nejbližšího společného kmene.«

¹² Srv. can. 2. § 1. C. XXXV. qu. 5.

¹³ Srv. Löning, Gesch. des deutschen Kirchenrechts. Strassb. 1878, sv. II. str. 555. s.; Siegel n. u. m., str. 358 ss.; str. 433. pozn. 1.

¹⁴ Can. 4. C. XXXV. qu. 5.: »Parentelae [= consanguinitatis] gradus taliter computamus. Siquidem ego et frater meus una generatio sumus primumque gradum efficiamus.« — »Rursus filius meus fratrisque mei filius secunda generatio sunt, ac gradum secundum faciunt« — »Atque ad hunc modum ceterae successiones numerandae sunt.« *Brikk.* Pr. m., kap. LXIV. art. XVII, str. 300.: »Nyní ale vizme. Ti poboční přátelé, jakými řeholami mají se znáti jich stupňové a jich blízkost neb dalekost pro nápady, svědomie i manželství? Ale že pobočních někteří jsau na rovné linii neb řadu, a někteří nerovné: i najprv ale [o?] rovném řadu tuto řeholu pamatuj: »Kolikého stupně kdo z nich zdálí jest od obecního kmene, tolika stupni jsau od sebe daleko,« a to rozuměj vedlé Práva duchovního.« — »Vedlé pak městského Práva tuto řeholu znaj: »Kolikého stupně kdo z nich zdálí jest od obecního kmene, to dvě počítaje, budau od sebe.« — »Přichází pak ten rozdíel tudy-to; nebo vedlé Práv městských mezi pobočními přátely každá osoba činí stupeň. A protož dva bratři činí dva stupně vedlé Práva městského. Ale vedlé práva duchovního dvě osoby činí jeden stupeň.« Srv. can. 2. § 1. C. XXXV. qu. 5.

¹⁵ *Brikk.* Pr. m., kap. LXIV. art. XVIII, str. 301.: »Již tuto popatřme na poboční na liný neb řadech stupňuov, kteří nejsau pořád, a o nich taková jest řehola: »Kolikého stupně další zdálí jest obecního kmene, tolik stupňuov jsau od sebe.«

secundo mixto cum primo seu tangente primum);¹⁶ bratr s bratrovým vnukem, *C* s *F*, v stupni *třetím*, smíšeném s *prvním*; jednoho bratra syn s vnukem druhého bratra, *E* s *F*, v stupni *třetím*, dotýkajícím se *druhého*.¹⁷

Poněvadž v linii nepřímé *stejně* s obou stran *tytéž* stupně pokrevnosti se stýkají, totiž první s prvním, druhý s druhým atd., v linii nepřímé *nestejně* pak stupně rozdílné, ku př. druhý s prvním, třetí s prvním aneb druhým atd., slovou v právu církevním stupně pokrevnosti v linii nepřímé *stejně* — stupně *prostě* n. *stejně* (gradus simplices), v linii nepřímé *nestejně* pak — stupně *smíšené* n. *rozdílné* (gradus mixti).

§ 4. Některé obyčejnější názvy jednotlivých pokrevencův.

Obyčejnější názvy pokrevencův buďtež zde uvedeny tyto, a sice v linii *přímé*, *vzhůru vstupující*: otec, matka (pater, mater, Vater, Mutter); děd, bába (avus, avia, Grossvater, Grossmutter); praděd, prabába (proavus, proavia, Urgrossvater, Urgrossmutter); prapraděd n. druhý praděd, praprabába n. druhá prabába (abavus, abavia, Ururgrossvater, Ururgrossmutter).

V linii *přímé sstupující*: syn, dcera (filius, filia, Sohn, Tochter); vnuk, vnučka (nepos, neptis, Enkel, Enkelin); pravnuk, pravnučka (pronepos, proneptis, Urenkel, Urenkelin); prapravnuk n. druhý pravnuk, prapravnučka n. druhá pravnučka (abnepos, abneptis, Ururenkel, Ururenkelin).

V linii *nepřímé*: bratr, sestra (frater, soror, Bruder, Schwester, Geschwister); strýc, strýna, t. j. otcův bratr, otcova sestra (patruus, amita, Vetter, Tante); ujec, teta, t. j. matčín bratr, matčina sestra (avunculus, matertera, Onkel, Muhme);¹⁸ synovec, t. j. bratrův aneb sestřín syn (e fratre vel sorore nepos, Neffe); neti n. neteř, t. j. bratrova aneb sestřina dcera (e fratre vel sorore neptis, Nichte) velký strýc, velká strýna, t. j. dědův bratr, dědova sestra (patruus magnus, amita magna, Grossvetter, Grosstante); velký ujec, velká teta, t. j. bábin bratr, bábin sestra (avunculus magnus, matertera magna, Grossonkel, Grossmuhme); bratřenci, sestřenice, t. j. synové a dcery dvou bratří, aneb dvou sester, aneb bratra a sestry (fratres et sorores patruales, consobrini, consobrinae, amitini, amitinae, Geschwisterkinder); prabratřenci n. druží bratřenci, prasestřenice neb

¹⁶ Patrně jest, kterak neurčité bylo by vytknutí poměru pokrevního mezi *B* a *E*, kdyby se vytknul *pouze* stupněm pokrevence, od společného kmene vzdálenějšího, totiž *E*, t. j. stupněm *druhým*, ježto i *D* a *E* s sebou v stupni *druhém* pokrevní jsou, jichžto poměr pokrevní však od poměru pokrevního osob *B* a *E* značně se liší.

¹⁷ Srv. Laspeyres, Dissertatio inauguralis, canonicae computationis et nuptiarum propter sanguinis propinquitatem ab Ecclesia prohibitarum sistens historiam. Berol. 1824; *Freisen*, Geschichtliche Untersuchung über die Verwandtschaftszählung nach kanon. Rechte, ve *Veringově* Archivu für kath. Kirchenrecht, sv. LVI. str. 217. ss.; *téhož* Gesch. des canon. Eherechtes, Tübingen 1888, str. 406. ss.

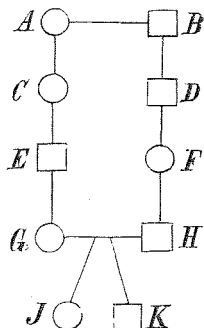
¹⁸ V obyčejném životě, jak německých výrazů: Vetter, Onkel, Tante, Muhme, tak i českých: strýc, ujec, strýna, teta, užívá se bez rozdílu, jsou-li to bratři a sestry se strany otcovy, aneb se strany matčiny.

druhé sestřence, t. j. dvou bratrancův, aneb dvou sestřenic, aneb bratrance a sestřence synové a dcery (sobrini, sobrinae, Geschwisterenkel, Geschwisterenkelinnen).¹⁹

§ 5. Dvoj- a vícenásobné pokrevnosti.

Mimo pokrevnosti, svrchu vyložené, jež slove prosté neb jednoduché (simplex), poněvadž se při něm jen k *jednomu* společnému kmenu hledí, uznává právo církevní i dvoj- a vícenásobné pokrevnosti (consanguinitas duplex, multiplex), které totiž na dvou aneb i více společných kmenech těch kterých pokrevenců záleží. Tím způsobem jmenovitě v dvojnásobném pokrevnosti stojí

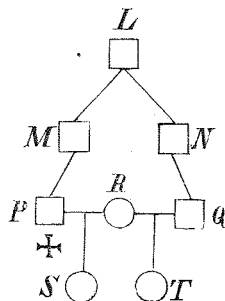
1. děti, zplozené od rodičů, mezi sebou pokrevných. Na objasnění té věci klademe zde tento obrazec:

Dle tohoto obrazce, když druhý bratranec (sobrinus) *G* za manželku pojme druhou sestřenicí (sobrina) *H* a s ní zplodí děti *J* a *K*, jsou tyto děti vzhledem k svým nejbližším společným kmenům *G* a *H* bratr a sestra, a tudý spolu pokrevné v prvním stupni linie nepřímé stejné. Vzhledem pak k dalším svým společným kmenům, totiž ku prapradědu *A* a ku prapraběbě *B*, jsou spolu jakožto prapravnuk a prapravnučka pokrevné v čtvrtém stupni linie nepřímé stejné.

Totéž platí

2. když kdo děti zplodí s dvěma osobami, mezi sebou pokrevnými. Na př.

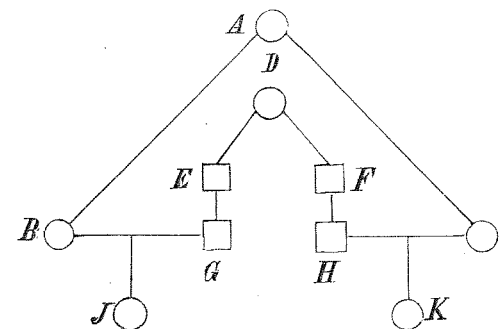

¹⁹ Srv. § 1.—6. J. de grad. cognat. 3. 6.; l. 10. §§ 12.—18. D. de grad. et affin. 38. 10.; can. 4. 6. C. XXXV. qu. 5; Justiniana ciesaře ustanovenie a naučenie, vyd. *Hermenegild Jireček*, v Praze 1867, str. 246. ss; *Brikk. Pr. m.*, kap. LXIV. art. XIII., str. 298.; *Kold. Pr. m.*, F. XVI. IX., str. 177.—179.; *Binder n. u. m.* str. 81. pozn. 1.; str. 83. pozn. 1.

Když dle téhož obrazce *R* za manželku pojme *P* a s ní zplodí syna *S*, po smrti její pak za manželku pojme její sestřenicí *Q* a s touto zplodí syna *T*, jsou *S* a *T* mezi sebou vzhledem k svému otci *R* bratři, vzhledem pak k své praběbě *L* druží bratranci (sobrini)

Rovněž

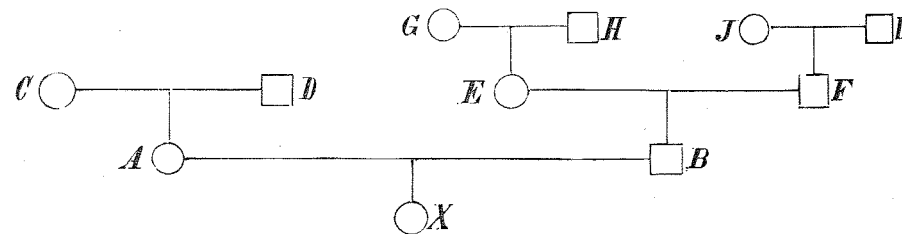
3. když osoby mezi sebou pokrevné z jedné rodiny děti zplodí s osobami mezi sebou pokrevnými z jiné rodiny. Na př.

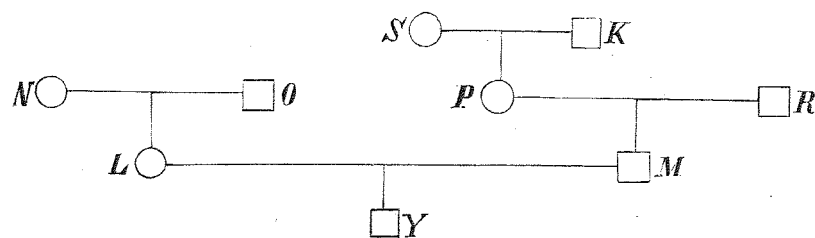
Když dva bratři, *B* a *C*, z rodiny jedné manželství uzavrou s dvěma sestřenicemi, *G* a *H*, z rodiny druhé a s nimi zplodí syny *J* a *K*, jsou tyto mezi sebou vzhledem k svým otcům *B* a *C* bratranci (fratres patruales), vzhledem k svým matkám *G* a *H* pak druží bratranci (sobrini).²⁰

§ 6. Jak se pokrevnosti stavi na jisto.

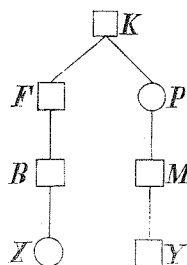
Když se má postavit na jisto, zdali a pokud dvě osoby, na př. *X* a *Y*, jsou mezi sebou pokrevné, zhotoví se rodokmen neb strom pokrevnosti (arbor seu schema consanguinitatis, Stammbaum) jedné každé z nich. A sice vytknou se podle křestní knihy aneb podle křestních listů nejprv její rodiče, otec a matka, pak se vzhůru vstupuje k rodičům těchto, t. j. k otci a matce jak otce tak matky, a tak poslopně k dalším jejich předkům. Nevyskytne-li se mezi těmito předky žádný společný kmen dotčených osob, tehdy mezi sebou pokrevné nejsou, pakli se vyskytne, jsou. Načež se ty které osoby dle svého pokrevného spojení zvláště vytknou a na základě toho se pak určí linie a stupeň jich pokrevnosti. Na př.

²⁰ Srv. *Gerlach, Lehrb. des kath. Kirchenrechts* IV. Aufl. Paderb. u. Münster 1885, str. 237. ss.; *Binder n. u. m.* str. 85. ss.; *Müllendorff, Methode zur Auffindung der Ehehindernisse bei mehrfacher Blutsverwandtschaft*. Graz 1888.

Mají tudíž dotčené osoby $\odot X$ a $\square Y$ společný kmen $\square K$; jsou tedy mezi sebou pokrevné, a sice tímto způsobem:

Jsou tedy mezi sebou pokrevné v třetím stupni linie nepřímé stejné.²¹

ODDÍL DRUHÝ.

Švakrovství vůbec.

KAPITOLA PRVNÍ.

Švakrovství skutečné vůbec.

§ 7. Pojem, způsoby a znázornění švakrovství skutečného.

Manželé tělesným vykonáním manželství (consummatio matrimonii)¹ s sebou v to nejužší spojení vcházejí; stávají se jím dle výroku Písma svatého² jedno tělo. Tím způsobem pak sobě vespolek i své pokrevence sdílejí, tak že pokrevenci jednoho z nich poněkud i druhému náležejí.

Tento poměr jednoho z těch a takých manželů ku pokrevencům druhého manžela a naopak slove latině *affinitas*, jelikož jím jedna rodina s druhou se

²¹ Srv. *Binder* n. u. m. str. 88. ss.

¹ Can. 36. C. XXVII. qu. 2.; cap. 7. X. de convers. conjugat. III. 32.

² Gen. 2, 24.; Mat. 19, 5.

³ Can. 1. C. XXXV. qu. 10.: »Si una caro fiunt [totiž: conjuges matrimonii consummatione], quomodo potest aliquis eorum propinquus [= consanguineus] pertinere uni, nisi pertineat et alteri?« Srv. can. 3. qu. 5. ead.

spřizňuje a takměř k jejím hranicím (fines) se přibližuje.⁴ Po česku se tento vzájemný poměr nyní obyčejně nazývá *švakrovství*;⁵ a jelikož v právu církevním kromě tohoto poměru průchod má ještě jiný poměr, jemu napodobený, jenž slove švakrovství obdobné aneb napodobené (quasi affinitas), o němž níže řeč jest, nazývá se též poměr švakrovství *skutečné* aneb vlastně tak řečené. V starém právu českém dotčený poměr slove *příbuzenství* n. *příbuzné přátelství*.⁶

Jelikož tělesné obcování, v manželství konané, jest zákonné a počestné,⁷ tudy i švakrovství, z něho vzešlé, *zákonné* n. *počestné* (affinitas legitima, honesta, ex matrimonio orta) se nazývá.⁸

Má pak švakrovství místo mezi pokrevenci, a sice jak manželskými tak i nemanželskými,⁹ jednoho z těch kterých manželův a manželem druhým a naopak; nikoliv ale mezi pokrevenci jednoho z oněch manželův a pokrevenci druhého z nich.¹⁰ Tím méně lze švakrovství pokládati mezi manželem a manželkou za příčinou jich manželství; jsouť oni vlastně základ neb původ švakrovství.¹¹

⁴ L. 4. § 3. D. de grad. et affin. 38. 10.: »Adfines sunt... dicti ab eo, quod duae cognationes, quae diversae inter se sunt, per nuptias copulantur et altera ad alterius cognationis finem accedit.«

⁵ Obec. zák. obč. § 40.

⁶ *Briek*. Pr. m., kap. LXIV. art. XXI., str. 303.: »Příbuzenství slove jako přibyllost, latině *affinitas*, quasi ad unum finem unitas, totižto dvojích k jednomu konci spojení; proto že dva rodové rozdílní a cizí některých z nich svatbau řádnau se spoje. A to jest vedle Práva městského; vedle pak duchovního Práva příbuznost jest a přichází dvau skrze tělesného skutku spojení, že tak jeden rod druhého rodu jako k mezem a končinám přestupuje a s nimi se spojuje.« A v art. XXIII., str. 304.: »Tělesného skutku muže a ženy spojením činí se mezi přátely krevními ženskými a mužem, a opět mezi přátely krevními mužskými a ženou příbuzenství.« A *Kold*. Pr. m., F. XVI. IV., str. 175., v té příčině takto stanoví: »*Arbor affinitatis*, to jest strom příbuznosti, jest jakási blízkost a jako přístup aneb připojení osob k osobám přátelství, řádně vedle práva z pořádného manželství pošlým. A dobře my Čechové příbuznost nazýváme. Neb prostředkem manželství svatého k rodu ženicha i nevěsty jako více přibývá přátel, když oni řádně v manželství vkračují.« Rovněž i svrchu zmíněná »Justiniana ciesaře ustanovenie a naučenie,« str. 31. § 6. švakrovství slovem *příbuznost* znamenají. Obec. zák. obč. v §§ 40. 41. slovem *příbuzenství* znamená pokrevenství.

⁷ Gen. 2, 24.; Mat. 19, 5.; I. Kor. 7, 1—7.

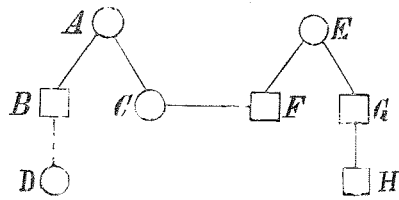
⁸ I když jest manželství samo v sobě neplatné, pokud jen aspoň zevnější podobu platného manželství do sebe má, švakrovství, z něho vzešlé, v církevním právu za zákonné neb počestné se považuje. Srv. *Feije*, De impedimentis et dispensatt. matrimoniall., ed. II. Lovan. 1874, str. 248. ss.; str. 788. ss.

⁹ *Silbernagl*, Lehrb. des kath. Kirchenrechts. II. Aufl. Regensburg 1890, str. 504.

¹⁰ Cap. 5. X. de consanguin. et affin. IV. 14.: »Respondemus, quod, licet omnes consanguinei viri sint affines uxoris, et omnes consanguinei uxoris sint viri affines, inter consanguineos tamen uxoris et [t. consanguineos] viri, ex eorum, scilicet viri et uxoris, conjugio nulla prorsus affinitas est contracta.«

¹¹ *Sanchez*. De s. matrim. sacram., lib. VII. disp. 61. n. 5., vysvětliv pojem švakrovství, v té příčině dí: »Hinc fit, virum et uxorem non esse inter se affines, sed principium affinitatis. Quod est manifestum.« Rovněž *Briek*. Pr. m., kap. LXIV. art. XXI., str. 304.: »Mezi mužem a ženau není příbuzenství vlastně, poněvadž oni jsau příčinou příbuznosti.« Naproti tomu *Kold*. Pr. m., F. XVI. IV., str. 175., i mezi manželem a manželkou šva-

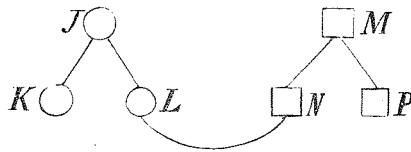
K objasnění té věci stůjž zde tento obrazec.

Jeho smysl jest. *C* manželství uzavřel a vykonal s *F*. Tím mezi sebou sešvakřeni jsou *A*, *B* a *D* s jedné, a *F* s druhé strany; rovněž *E*, *G* a *H* s jedné a *C* s druhé strany; nikoliv ale *A*, *B* a *D* s jedné, a *E*, *G* a *H* s druhé strany; aniž pak *C* a *F*.

Avšak nejenom tělesným obcováním v manželství (copula conjugalis), nýbrž i tělesným obcováním mimo manželství (fornicatio) ty které osoby dle výroku sv. apoštola Pavla, výroků božských¹² se dokládajícího,¹³ s sebou vespolek v úzké spojení vcházejí. Pročež církev i z tělesného obcování, mimo manželství konaného, týmž způsobem, jako z manželského, švakrovství odvozuje; kteréžto švakrovství, naproti svrchu uvedenému, slove *nezákonné* n. *nepočestné* (affinitas illegitima, inhonesta, ex fornicatione orta).¹⁴

Znázorňuje se tento způsob švakrovství obyčejně takto.

T. j. *L* nemanželsky se spojil s *N*. Tudy *J* a *K* v nepočestném švakrovství stojí s *N*, a rovněž *M* a *P* s *L*.¹⁵

krovství pokládají, říká: »Affines enim dicuntur, qui non sanguinis, sed matrimonii conjunctione copulati sunt, ut sunt maritus et uxor« atd.—»Příbuzní zajisté slovau, kteříž ne krevností, ale prostředkem řádného manželství spojení a spřáteleni jsau, jako manžel, manželka« atd.

¹² Gen. 2, 24.; srv. Mat. 19, 5.

¹³ I. Kor. 6, 16.: »Zdali nevíte, že, kdo se přidrží nevěstky, jedno tělo učiněn bývá? Neboť budou dva v jednom těle.«

¹⁴ Cap. 3. 7. X. de eo, qui cogn. IV. 13.; Trid. sess. XXIV. de reform. matrim. cap. 4.

¹⁵ Právo římské nikoli z tělesného obcování (copula carnalis), nýbrž toliko z manželství (matrimonium), platně uzavřeného, nechat si ostatně jest aneb není tělesně vykonal, švakrovství odvozuje, a tudy ani z manželství neplatného (invalidum) žádného švakrovství neodvodí, ani švakrovství nezákonné neb nepočestného neuznává. Srv. I. 4. §§ 3. 8. D. de grad. et affn. 38. 10.; § 12. J. de nupt. 1. 10. Práva římského v té příčině i právo rakouské následuje, jakož jde z § 40. obec. zák. obč. Srv. Dolliner, Ausführ. Erläuterung des zweyten Hauptstückes des allgem. bürgerl. Gesetzbuches (též pod titulem: Handbuch des in Österr. gelt. Eherechtes), Wien 1835, sv. I. str. 232. a 236. ss. Též Kold. Pr. m., F. XVI., IV., str. 175., v té příčině práva římského následují; Briec. Pr. m., kap. LXIV. art. XXI. a XXIII., str. 303. s., však i právo církevní na zřeteli mají.

Švakrovství, jednou vzniklé, dle práva církevního, ani smrtí oné osoby, skrze niž bylo vzniklo, nepomíjí, nýbrž dále trvá, a to i tehdy, když jest manžel pozůstalý v nové manželství vešel.¹⁶

§ 8. Linie a stupně švakrovství skutečného, a kterak se mají rozeznávati a počítati.

I linie a stupně právo církevní při švakrovství uznává, rovněž jako při pokrevenství, a rovněž i tyto stupně týmž způsobem, jako stupně pokrevenství, počítá, držíc se v té příčině tohoto pravidla: »V které linii a v kterém stupni jest kdo s jednou z osob, skutkem tělesným (copula carnalis) spojených, pokrevný, v též linii a v témž stupni jest s druhou z nich sešvakřen, a tato napopak s ním.« Tou měrou na př. manžel s manželčíným otcem, dle obrazce na str. 12. položeného, *C* s *E*, sešvakřen jest v prvním stupni linie přímé vzhůru vstupující; s manželčínou sestrou, *C* s *G*, v prvním stupni linie nepřímé. Manželka *F* se svého manžela *C* synovcem *D* sešvakřena jest v linii nepřímé, v stupni druhém smíšeném s prvním; rovněž *C* s *H*.¹⁷

¹⁶ Can. 1. § Porro uno defuncto. C. XXXV. qu. 10.: »Porro uno defuncto in superstitie affinitas non deletur; nec alia copula conjugalis [= matrimonium] affinitatem prioris copulae solvere potest« Srv. cap. 4. X. de eo, qui cogn. IV. 13.; Reiffenstuel, Jus can. univ., lib. IV. lit. 14. n. 55. s.; Briec. Pr. m., kap. LXIV. art. XXI., str. 303. Dle práva římského rozloučením toho kterého manželství švakrovství pomíjí Srv. §§ 6. 7. J. de nupt. 1. 10.; I. 3. § 1. D. de postuland. 3. 1.

¹⁷ Can. 3. pr. C. XXXV. qu. 5.: »Porro de affinitate, quam dicitis parentelam esse, quae ad virum e parte uxoris, seu quae ex parte viri ad uxorem pertinet, manifestissima ratio est; quia, si secundum divinam sententiam [t. Gen. 2, 24.; Mat. 19, 5.] ego et uxor mea sumus una caro, profecto mihi et illi mea suaque parentela propinquitas una efficitur. Quocirca ego et soror uxoris meae in uno et primo gradu erimus, filius vero ejus [t. sororis uxoris meae] in secundo gradu erit a me, neptis vero tertio; idque utrinque in caeteris agendum est successionibus« Rovněž Briec. Pr. m., kap. LXIV. art. XXII., str. 304.: »Jest-li že by přítel tvooj [t. krevní] poznal některú ženu, a ty chceš věděti, kolikého jest stupně ta žena k tobě: viziž najprv, kolikého stupně jest ten přítel krevní tvooj.« — »A kolikého stupně on tobě bude krevníkem, tolikého ona tobě bude příbuznou.« Rovněž o tom obec. zák. obč. v § 41. stanoví: »V kterém pokolení a v kterém stupni kdo příbuzen jest manželu jednomu, v témž pokolení a v témž stupni sešvakřen jest s manželem druhým.« — Právo římské při švakrovství ani linií, ani stupňů neuznává. »Gradus adffinitati nulli sunt,« dí v té příčině I. 4. § 5. D. de grad. et affn. 38. 10. Za příčinu toho vykladatelé téhož práva uvádějí tu okolnost, že při švakrovství nepřekračuje se s jednoho stupně na druhý, jako při pokrevenství, ježto, tak dokládají, manželčín otec s jejím mužem ovšem jest sešvakřen, se synem jeho, zplozeným s touto jeho dcerou, však nikoli není sešvakřen, nýbrž pokrevný, jsa vzhledem k němu jakožto ke vnukovi dědem. Tak zejména Zoësius, Comment. ad Dig. seu Pandectt. Libb., lib. XXXVIII. lit. 10. n. 1. Avšak dotčená příčina není zcela podstatná. Neboť s jedné strany i při švakrovství s jednoho stupně na druhý se překračuje. Tak na př. manželka bratruva jest s jeho bratrem sešvakřena, a sice v prvním stupni linie nepřímé. Když tento bratr manželství uzavře a v něm syna *A* zplodí, bude zmíněná manželka jeho bratra s tímto jeho synem sešvakřena v stupni druhém, a tudy se v skutku s jednoho stupně švakrovství překročí na druhý, z onoho pocházející. A když onen syn opět děti zplodí, bude s těmito svrchu psaná manželka sešvakřena v stupni třetím atd. Důvodně tedy právo církevní i při švakrovství linie a stupně uznává.

§ 9. Některé obyčejnější názvy jednotlivých osob, počestně sešvakřených.

Pro osoby *nepočestně* sešvakřené vlastních názvův ani latinský, ani německý, ani náš český jazyk nemá. Z obvyklejších názvův osob *počestně* sešvakřených buďtež zde tyto uvedeny. V linii *přímé* jsou: tchán (socer, Schwiegervater), *tchyně*, švegruše (socrus, Schwiegermutter), zeť (gener, Schwiegersohn), nevěsta (nurus, Schwiegertochter); dále otčím n. nevlastní otec (vitricus, Stiefvater), macecha n. nevlastní matka (noverca, Stiefmutter), pastorek n. nevlastní syn (privignus, filiaster, Stiefsohn), pastorkyně n. nevlastní dcera (privigna, filiastra, Stieftochter). V linii *nepośrední*: švagr n. švagr (levir, Schwager), švakrová, švagrová (glos, Schwägerin).¹⁸

Nevlastní děti (privignus, privigna) jednoho z manželů vzhledem k nevlastním dětem (privignus, privigna) druhého z těchto manželů, dle obrazce na str. 4. položeného, *C* a *D* s jedné a *G* a *H* s druhé strany, po uzavření a tělesně vykonaném manželství mezi *B* a *E*, slovou nevlastní bratři a, pokud se týče, nevlastní sestry (comprivigni, comprivignae, Stiefbrüder, Stiefschwestern, Stiefgeschwister), a s sebou vespolek nikoli sešvakřeni nejsou, majíce se k sobě vespolek jakožto pokrevenci jednoho z manželů ku pokrevencům druhého z nich. Tou měrou lze položit za pravidlo, že osoby v jazyku německém výrazy: *Schwieger-* a: *Stief-* vyznačené, vyjmouc toliko: *Stiefbrüder* a *Stiefschwestern* (*Stiefgeschwister*) jsou spolu sešvakřeny.¹⁹

§ 10. Druhý a třetí rod švakrovství skutečného.

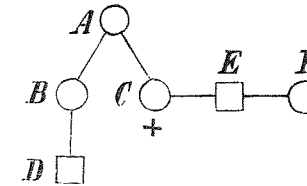
Kromě švakrovství, svrchu vyloženého, uvádějí se v právu církevním ještě jiné dva rody neb druhy švakrovství, jež slovou *druhý* a *třetí* rod švakrovství

¹⁸ Kold. Pr. m., F. XVI. IV., str. 175.: »Affines enim dicuntur, qui non sanguinis, sed matrimonii conjunctione copulati sunt... socer, gener, socrus, nurus, levir, fratris [t. j. manželka bratřova vzhledem k jeho bratru aneb sestře], glos, vitricus, noverca, privignus, privigna. Přibuzní zajisté slovau, kteříž ne krevností, ale prostředkem řádného manželství spojení a spřáteleni jsau, jako... tchán, zeť, tchyně, nevěsta, švagr, švagrová, otčím, macecha, pastorek, pastorkyně etc«. Kteréžto výrazy vysvětluje l. 4. § 6. D. de grad. et affin. 38. 10., jak následuje: »Et quidem viri pater uxorisque socer, mater autem eorum socrus appellatur;... filii autem uxor nurus, filiae vero vir gener appellatur. Uxor liberis, ex alia uxore natis, noverca dicitur; matris vir ex alio viro natis vitricus appellatur. Eorum uterque natos aliunde privignos privignasque vocant. Poterit etiam sic definiri socer: uxoris meae pater, ego illius sum gener; socer magnus dicitur uxoris meae avus, ego illius sum progener; et retro pater meus uxoris meae socer est, haec illi nurus; et avus meus socer magnus est, illa illi pronurus. Item prosocrus mihi uxoris meae avia est, ego illius sum progener; et retro mater mea uxoris meae socrus est, illa huic nurus; et avia mea socrus magna est, et uxor mea illi pronurus est Privignus est uxoris meae filius ex alio viro natus, ego illius vitricus; et in contrarium uxor mea liberis, quos ex alia uxore habeo, noverca dicitur, liberi mei illi privigni. Viri frater levir... viri soror glos dicitur.« Dále dí can. 5. C. XXXV. qu. 5.: »Uxor fratris fratrisa potius quam cognata vocatur Mariti frater levir dicitur.« — »Viri soror glos appellatur. Sororis autem vir non habet speciale nomen, nec uxoris frater.« Srv. can. 2 C. XXX. qu. 1. a cap. 1 X. de eo. qui cogn IV 13., kdež místo výrazů: »privignus«, »privigna« užívá se slov »filiaster«, »filiastra«. Srv. Binder n. u. m. str. 117. pozn. 3.

¹⁹ Binder n. u. m. str. 119. pozn. 3.

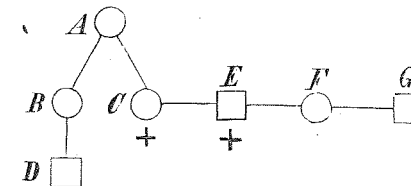
(secundum et tertium genus affinitatis), naproti nimž švakrovství, svrchu uvedené, *první* rod švakrovství (primum genus affinitatis) se nazývá.²⁰

A sice druhý rod švakrovství místo má mezi jednou z osob, skutkem tělesným, manželským aneb nemanželským, s sebou spojených, a osobami s druhou z nich švakrovstvím prvního rodu sešvakřenými. Budiž zde k objasnění toho uveden následující obrazec.

Smysl jeho jest. *C* manželství uzavřel a vykonal s *E*; tím se téhož *C* pokrevenci *A*, *B* a *D* stali vzhledem k *E* sešvakřeni švakrovstvím *prvního* rodu. Po smrti svého manžela *C* jeho vdova *E* manželství uzavřela a vykonal s *F*. Tím mezi *F* s jedné, a mezi *A*, *B* a *D* s druhé strany vzešlo švakrovství *druhého* rodu.

Třetí rod švakrovství se nalézá mezi jednou z osob, skutkem tělesným spojených, a osobami, s druhou z nich sešvakřenými *druhým* rodem švakrovství. Tou měrou, kdyžby ve svrchu položeném obrazci *F* po smrti své manželky *E* za manželku pojal a tělesně poznal *G*, což budiž naznačeno takto:

budou osoby *A*, *B* a *D*, jež s *F* v druhém rodu švakrovství stojí, s *G* sešvakřeny *třetím* rodem švakrovství.²¹

Liní a stupňů při druhém a třetím rodu švakrovství týmž způsobem rozeznáváno a počítáno, jako při prvním rodu švakrovství.²²

²⁰ Briec. Pr. m., kap. LXIV. art. XXII, str. 303. s., v té příčině užívá výrazu: *pokolení*, a mluví tou měrou o prvním, druhém a třetím pokolení přibuzenství.

²¹ Can. 3. 12. 22. C XXXV. qu. 2. et 3.; § Item illud Fabiani. 1. Dict. Grat. ad can. 21. ead; Reiffenstuel, lib IV. tit. 14. n. 33.

²² Briec. Pr. m., kap. LXIV. art. XXII, str. 303. s., o tom se takto pronášejí: »Vosoba manželstviem tělesným spojená vosobě, proměňuje toliko pokolení, ale nemění stupně. Jakož o tom jest latinský veršík: »Mutat nupta genus, sed generata gradum. Mění vdaná pokolení, ale zplonená mění stupeň.« Jako takto. Pozná-li ten, kdo jest mně přítel krevní na druhém stupni, některú ženu skutečně, ta jest mi také na druhém stupni přibuzenství prvního pokolení. Pozná-li ji jinay, ten mi bude přibuzným na druhém stupni druhého pokolení A opět ten jistý, pozná-li jinay ženu, ona mi již bude na druhém stupni přibuzenství třetího pokolení« Srv. Freisen, Gesch. des can. Ehrechts str. 483. ss.

Svrchu zmíněné rčení: »mutat persona generata gradum«, zakládá se na § 7. J. de grad. cognat. 3. 6., jenž dí, že při počítání stupňů pokrevenství »semper generata quaeque

KAPITOLA DRUHÁ.

Švakrovství obdobné čili zřetel k veřejné mravopočestnosti vůbec.

§ 11. Pojem, názvy, znázornění, linie a stupně švakrovství obdobného.

Nejenom tělesným vykonáním manželství (consummatio matrimonii), nýbrž i pouhým jeho uzavřením (contractus matrimonii, sponsalia de praesenti) manželé s sebou vespolek v úzké spojení vcházejí.²³ Ano, již i pouhé zasnoubení (sponsalia de futuro n. prostě sponsalia),²⁴ t. j. vzájemné přislíbení dvou osob rozdílného pohlaví, že spolu časem svým (in futuro) manželství uzavrou, tyto osoby dle práva církevního s sebou vespolek úzce pojí, ježto jim ukládá povinnost, aby v náležitý čas toto manželství s sebou skutečně uzavřely,²⁵ a tou měrou mezi nimi svazek důvěrného přátelství působí.

Za tou příčinou církev na základě pouhého uzavření manželství, ano i na základě pouhého zasnoubení mezi pokrevenci jednoho z oněch manželův aneb zasnoubencův a druhým manželem aneb zasnoubencem, a naopak, uznává poměr, onomu poměru, jenž v případě manželství tělesně vykonaného mezi pokrevenci jednoho z těchto manželů a druhým z nich místo má, podobný, a nazývá jej tudíž *quasi affinitas*, což se česky vyznačiti může výrazem: *švakrovství obdobné* n. *napodobení*; německy se též poměr obyčejně vytyká slovy: nachgebildete Schwägerschaft n. Quasi Affinität. A poněvadž již vzhled k veřejné slušnosti sám sebou tomu brání, aby osoby, k sobě vespolek v tomto poměru postavené, s sebou v manželství nevcházely, — kterak by se to citu veřejné slušnosti přičilo, kdyby směl ku př. ženich (sponsus), pomina své nevěsty

persona gradum adjiciat«. Dále svrchu připomenutý veršik: »Mutat nupta genus« atd. pochází od proslulého kanonisty XIV. věku, jménem *Joannes Andreae* (Novella comment. in Decretall. Gregor. IX., ad cap. 8. de consanguin. et affin. IV. 14. n. 13., ed Venet 1612, sv. IV fol. 45. b, jenž jím, zároveň na zřeteli máje dotčený § 7. J. de grad. cognat. 3. 6., chtěl v stručný obsah uvésti obsírnou glossu ad cit. cap. 8. de consanguin. et affin. v. in secundo et tertio, jež zní takto: »Ut melius intelligas hanc litteram [= hunc textum], videas, quid sit primum genus affinitatis, quid secundum et tertium genus. Primum, secundum et tertium genus invenire debes per hanc regulam: Persona addita personae per carnis copulam mutat genus, et non gradum; genus dico attinentiae; verbi gratia: Ego et frater meus sumus consanguinei in primo gradu consanguinitatis; frater meus duxit uxorem; illa est persona, addita personae per carnis copulam; illa mutat genus attinentiae, id est, alio genere attinentiae attinet mihi, quam frater meus, quia ille est mihi consanguineus, et illa est mihi affinis; sed non mutat gradum; quia, sicut frater est mihi consanguineus in primo gradu, sic et illa mediante fratre meo est mihi affinis in primo grade primae affinitatis.« atd.

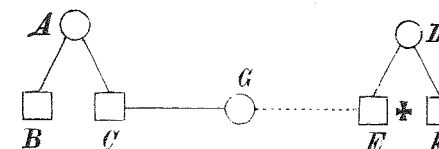
²³ Can. 36. C. XXVII. qu. 2.: »In omni matrimonio conjunctio intelligitur spiritualis, quam confirmat et perficit conjunctorum commixtio corporalis.« Srv. can. 35. ead.; cap. 31 X. de spons. IV. 1

²⁴ Srv. l. 1—3. D. de spons. 23. 1.; cap. 31. X. de spons. IV. 1.

²⁵ Cap. 10. 17. 31. X. de spons. IV. I. Právo římské ovšem této povinnosti zasnoubencům neukládá. Srv. l. 14. Cod. de nupt. 5. 4. Srv. *Vering*, *Gesch. u. Pandekten des röm. u. heut. gem. Privatrechts* V. Aufl Mainz 1887, str. 638. Totéž platí i o právu ruském. Srv. *obec. zák. obč. §§ 45. 46.*

(sponsa), za manželku pojí její sestru? — tudy onen poměr se v právu církevním též nazývá *publica honestas*, n. *justitia publicae honestatis* (tolik, co: *justa postulatio publicae honestatis*), *veřejná mravopočestnost, zřetel k veřejné mravopočestnosti, Forderung der öffentlichen Ehrbarkeit*.²⁶

Znázornění švakrovství obdobného děje se podobným způsobem, jako znázornění švakrovství skutečného. Tu, kde nutno jest, vytknouti rozdíl mezi švakrovstvím skutečným a obdobným, záhodno jest, při švakrovství obdobném místo čáry užívati teček, vodorovně kladených, takto:

Smysl této obrazce jest: *G* manželství aneb pouhé zasnoubení uzavřel s *E*; čímž mezi ním a jeho manželky aneb nevěsty *E* pokrevenci *D* a *F* švakrovství obdobné vzniklo. Po smrti své manželky aneb nevěsty *E* též *G* manželství uzavřel a vykonal s *C*; a tím mezi ním a své manželky *C* pokrevenci *A* a *B* švakrovství skutečné k místu přišlo.

I linie a stupně právo církevní při švakrovství obdobném rozeznává, a sice tímž způsobem, jako při švakrovství skutečném. Tou měrou dle obrazce svrchu uvedeného *G* se své manželky aneb nevěsty otcem *D* stojí ve švakrovství obdobném na prvním stupni linie přímé vzhůru vstupující, s její sestrou *F* pak na prvním stupni linie nepřímé.

§ 12. Bližší vyměření základů švakrovství obdobného.

Vzcházit švakrovství obdobné, jakož v § předešlém podotknuto jest,

1. ze *zasnoubení* (sponsalia de futuro).²⁷ A sice původně švakrovství obdobné vzcházelo nejenom ze zasnoubení platného (sponsalia valida), nýbrž i z neplatného (spons. invalida, nulla), pokud jen nebylo neplatné pro nedostatek skutečného přivolení (defectus physici consensus) jednoho neb druhého z těch kterých zasnoubencův; bylo-li pro tento nedostatek neplatné, tu z něho dotčené švakrovství nikoli nevzcházelo; pakli bylo za některou jinou příčinou neplatné, tož z něho též švakrovství ovšem vzcházelo.²⁸

²⁶ Cap. 5. X. de despons. impub. IV. 2.; cap. un. pr. de spons. in Sext. IV. 1.; cap. un. pr. de despons. impub. in Sext. IV. 2.; Instructio pro judiciis eccll Imp. austr. quoad causas matrim. Viennae 1855 §§ 33. 80. Tu a tam však právo církevní výrazy: *publica honestas*, a: *justitia publicae honestatis* bře ve významu všeobecném, ano jimi vůbec vytyká, čeho slušnost veřejná požaduje, a tudíž jich i o švakrovství skutečném, mezi dotčenými osobami sňatek manželský vylučujícím, užívá. Srv. can. 22. C. XXXV. qu. 2. et 3.; cap. 6. 10 X. de eo, qui cogn. IV 13.; gl ad cap. 8. X. de consanguin. et affin. IV. 14. v. in secundo et tertio.

²⁷ Cap. 31. X. de spons. IV. 1.

²⁸ Can. 11. 14. 15. 31. C. XXVII. qu. 2.; cap. 8. X. de spons. IV. I.; cap. 4. 5 X. de despons. impub. IV. 2.; cap. un. pr. § 1. de spons. in Sext. IV. I.; cap. un. §§. 1. 2. de despons. impub. in Sext. IV. 2. Svrchu zmíněný nedostatek skutečného přivolení (defectus

Obecný církevní sněm Tridentský (1545—1563) však dne 11. listopadu 1563²⁹ nařídil, že ze zasnoubení (sponsalia), pro kteroukoli příčinu neplatného, švakrovství obdobné vzcházeti nemá.³⁰

Dále švakrovství obdobné podle práva církevního pochází

2. z *manželství*, tělesně nevykonaného (non consummatum). A sice původně pocházelo švakrovství obdobné nejenom z manželství platně (valide) uzavřeného (matrimonium ratum non consummatum), nýbrž i z neplatně (invalidě) uzavřeného (matrimonium irritum non consummatum), pokud jen nebylo uzavřeno neplatně za příčinou nedostatku skutečného přivolení (ex defectu physici consensus); v kterémžto pouze případě z něho obdobné švakrovství nevzcházelo, jakož svrchu v příčině zasnoubení (sponsalia) vyloženo jest.³¹

Teprv nařízením papežským ze dne 6. dubna 1879, podle usnesení Kongregace obecného církevního sněmu Tridentského (S. C. C.), dne 13. března 1879 učiněného a od Jeho Svatosti papeže *Lva XIII.* dne 17. t. m. schváleného, zdělaným ustanoveno jest, že z tak zvaného *manželství civilního* neb *občanského* (matrimonium civile), na místech, kde *forma Tridentská*³² průchod má, uzavřeného, a tudy neplatného, ačkoli není neplatné pro nedostatek skutečného přivolení, švakrovství obdobné vzcházeti nemá; o čemž níže³³ šířeji řeč jest. — Mimo to

3. starší kanonisté i poměr, mezi *dětní* vdovy, v druhém jejím manželství zplizenými, a *pokrevenci* prvního manžela jejího, ačkoli poměr ten od švakrovství obdobného svrchu vyloženého podstatně se liší, za obdobné švakrovství n. zřetel k veřejné mravopočestnosti považovali a výrazy: *publica honestas*, *publicae honestatis iustitia* znamenali.³⁴

Obdobné švakrovství, jednou vzešlé, podle práva církevního ve své moci a váze trvá, i když to které manželství aneb zasnoubení smrtí jednoho z oněch manželů neb zasnoubencův aneb jiným způsobem rozloučeno jest.³⁵

consensus physici) pak místo má jmenovitě v případě dětství (infantia), šílenosti (insania) aneb zuřivosti (furor) toho neb onoho zasnoubence; když jeden neb druhý z nich, zasnoubení uzavíraje, podléhal skutečnému násilí (coactio, vis absoluta) aneb veliké bázní (gravis metus), aneb nalézal se v podstatném omylu (error substantialis); též, když ten neb onen z nich zasnoubení uzavřel pod výminkou (conditio), tato však ještě náležitě splněna není (conditio pendet), aneb dokonce již ani splněna býti nemůže (conditio deficit). Srv. Dict. Grat. init. C. XXX. qu. 2.; can. un. ead.; cap. 4. 5. X. de despons. impub. IV. 2.; cap. 3. X. de conditt. apposs. IV. 5.; cap. un. de spons. in Sext IV. 1.; cap. un. pr. de despons. impub. in Sext IV. 2.

²⁹ Sess. XXIV. de reform. matrim. cap. 3.

³⁰ O čemž níže, v částce II. odd. 3. kap. 2. § 28., šířeji se jedná.

³¹ Srv. Instruct. §§ 33. a 34.

³² Concil. Trident. sess. XXIV. de reform. matrim. cap. 1.

³³ Částka II. odd. 3. kap. 2. § 29.

³⁴ Tak zejména gl. ad cap. 8. X. de consanguin. et affin. IV. 14. v. *in secundo et tertio*, jež v té příčině dí: »Alia publica honestas [totiž: est], ut soboles, suscepta ex secundis nuptiis non copuletur cognationi viri prioris.« A dále táž gl. v. *secundis nuptiis* o té věci takto se pronáší: »Hoc ita intellige. Frater meus habet uxorem; eo mortuo relicta ejus contrahebat cum secundo; soboles nata de illis secundis nuptiis non poterat... copulari alicui de consanguinitate prioris mariti, et hoc propter publicae honestatis iustitiam.« Srv. *Freisen*, *Gesch. des can. Eherechts*, str. 492. s.

³⁵ Srv. can. 11. 14. 15. C. XXVII. qu. 2.; *Schmalzgrueber*, *Jus eccl. univ.*, lib. IV. tit. 1. n. 112. ss.

ČÁSTKA DRUHÁ.

Pokrevenství a švakrovství jakožto rozlučující překážky manželství podle práva církevního vůbec.

ODDÍL PRVNÍ.

Překážky manželství vůbec a rozlučující zvláště.

§ 13. Požadavky k uzavření sňatku manželského vůbec.

Aby křesťan (Christianus, fidelis) řádně manželství uzavřel, k tomu jest zapotřebí, aby zadost učinil dotyčným požadavkům. Tyto požadavky, pokud se týče manželství křesťanského samého v sobě, jakožto Ježíšem Kristem na důstojnost pravé a skutečné svátosti (Sacramentum Novae Legis, Novi Testamenti) povýšeného,¹ plynou z části již samy sebou z přirozené povahy a podstaty manželství, Bohem samým při stvoření lidského pokolení zřízené,² a tudíž na právu *přirozeném* neb *božském* (jure naturali seu divino) záležejí, a tou měrou všechny lidi vůbec, věřící (fideles, Christiani) i nevěřící (infideles)³ zavazují, a zároveň žádné změny, výjimky aneb prominutí (dispensatio) nedopouštějí.⁴ Sem

¹ Srv. *Laurin*, *Moc zákonodárná a soudní v příčině manželství*. V Praze 1883, str. 13. ss. Z toho jde, že křesťané nebo věřící (fideles), k církvi Ježíše Krista náležející, jiného, leč svátostného manželství uzavřítí nemohou, a že tudy manželské spojení, od nich uzavřené, jež není svátostné, vůbec ani manželstvím není, nýbrž spojení hanebné a hříšné, pouhé souložnictví (concubinatus) jest. Aníž jim lze, pravé a platné manželství uzavřítí tak, aby od něho povahu svátosti odloučili. V témž smyslu se o tom vyjádřil papež *Pius IX.* v allokuci, dne 27. září 1852 držané, řka, že »nemo ex Catholicis ignoret aut ignorare possit, matrimonium esse vere et proprie unum ex septem Evangelicae Legis Sacramentis a Christo Domino institutum, ac propterea inter fideles matrimonium dari non posse, quin uno eodemque tempore sit Sacramentum, atque iccirco quamlibet aliam inter Christianos viri et mulieris conjunctionem, cujuscunque etiam civilis legis vi factam, nihil aliud esse, nisi turpem atque exitialem concubinatum, ab Ecclesia tantopere damnatum, ac proinde a conjugali foedere Sacramentum separari nunquam posse.« (Acta Pii PP. IX., ex quibus excerptus est syllabus. Rom. 1864, str. 117.)

² Gen. 1, 27. 28.; 2, 21—24.

³ Srv. *Laurin* n. u. m. str. 36. ss.

⁴ Srv. *Sanchez* lib. VII. disp. 51. n. 1.

patří ku př. ten požadavek, vedle něhož ty které osoby mají býti duchem i tělem k manželství způsobilé; a tudíž lidé zdravého rozumu nemající, aneb tělesně nemohoucí, zejména kleštěnci (castrati), manželství nikterak uzavřít nemohou.⁵ Na základě téhož práva ti, kdo již svazkem platného manželství spojeni jsou, s jinou osobou platného manželství uzavřít nemohou, jelikož manželství dle ustanovení božího v touž dobu toliko mezi jedním mužem a jednou ženou k místu přijít může.⁶

Kromě požadavků, právě zmíněných, které úplně uznala a přijala, aniž jak jinak učiniti mohla, církev Kristova, věřícím (fideles), k ní náležejícím, i jiné požadavky ustanovila, které tudíž pouze na právu církevním *lidském* aneb prostě tak řečeném (jus ecclesiasticum humanum, positivum, jus ecclesiasticum)⁷ se zakládají, toliko na věřící, a nikoli na nevěřící, se vztahují⁸ a spolu i změny, i výjimky neb prominutí (dispensatio) připouštějí.⁹

Stát v příčině manželství křestanů samého v sobě, jakožto pravé a skutečné svátosti, moci zákonodárné naprosto nemá; toliko, co se dotýče občanských účinků právních, od něho manželství křestanskému propůjčených, státu moc zákonodárná přísluší.¹⁰

§ 14. Církev od Ježíše Krista obdržela moc, věřícím stanoviti požadavky, nejenom k dovolenému, nýbrž i ku platnému uzavření manželství.

Svátosti, jakož od Boha samého ustanoveny jsou, aniž od koho jiného ustanoveny býti mohou, vlastně toliko zákonodárné moci boží podléhají.

Avšak Kristus Pán, božský ustanovitel svátostí, jich udělování poručil církvi, zejména Petrovi a ostatním apoštolům a jejich řádným nástupcům.¹¹ Vzkládaje pak na tyto své zřízence udělování svátostí, zároveň jim přikázal, aby nad těmito nebeskými poklady pilně bděli, a jich nikoli těm a takým lidem neudělovali, kteří by si jich nevážili, aneb jimi dokonce pohrdali.¹²

S touto úlohou církev od Ježíše Krista v příčině svátostí nutně i moc zákonodárnou obdržela, aby totiž, šetříc ovšem jich povahy a podstaty, naříditi mohla, což by se jí podle zvláštních okolností věcí, času a míst potřebné aneb příhodné býti vidělo, aby věřící k týmž svátostem náležitou úctu v sobě chovali a, přijmouce jich, hojných duchovních užitek z nich nabyli. Však by církev jinak naprosto nemohla dostáti úkolu, od Krista Pána svrchu zmíněným nařízením

⁵ Srv. cap. 24. 25. X. de sponsal. IV. 1.; *Sixt. V. const.: Cum frequenter*, ze dne 22. Jun. 1587. (Bullar. Rom., ed. Rom. 1617, sv. II sl. 582. s.)

⁶ Gen. 2, 24.; Mat. 19, 4. 5.; cap. 8. X. de divort. IV. 19.

⁷ Srv. *Schulte*, Die Lehre von den Quellen des kath. Kirchenrechts. Giessen 1860 str. 20. ss.

⁸ Srv. cap. 8. X. de divort. IV. 19.

⁹ Srv. cap. 8. X. de consanguin. et affin. IV. 14.

¹⁰ Srv. *Laurin* n. u. m. str. 123. ss a str. 136. ss.

¹¹ Jan 20, 21.—23.; Mat. 28, 19. 20.; I Kor. 4, 1.

¹² »Nedávejte,« tak jim Kristus Pán důrazně nařídil (Mat. 7, 6.), »nedávejte svatého psům, aniž mectě perel svých před svině: aby snad nepošlapaly jich nohama svýma a obrátice se nerozsápaly vás.«

(Mat. 7, 6.) na ni vzloženému. Což i slavným výrokem obecného církevního sněmu Tridentského zjištěno jest.¹³

Co právě povědíno, platí o všech svátostech vůbec. Co se týče svátosti *manželství* zvláště, má v té příčině krom toho podstatný vliv ta okolnost, že táž svátost nutně se uděluje a přijímá *smlouvou* (contractus conjugalis seu matrimonialis),¹⁴ t. j. tím činem, když si ty které dvě osoby rozdílného pohlaví své přivolení, spolu nyní (hic et nunc) manželství uzavřítí (consensus conjugalis de praesenti), vzájemně projeví.¹⁵

Tato smlouva, jsouc tak úzce se svátostí manželství spojená, má do sebe nutně povahu duchovní, a musí tudy, jakož smlouvy, k věcem světským neb občanským se vztahující, na př. smlouva koupě a prodeje domu neb pozemku, zákonodárné moci státu podrobeny jsou, nutně k zákonodárné moci církve náležeti. To jest již samo sebou zřejmé. Dále jest to i výrokem papežským stvrzeno.¹⁶

¹³ Dotčený sněm totiž v té příčině takto se vyjádřil (sess. XXI de communionem sub utraque, cap. 2.): »Declarat [t. sancta synodus], hanc potestatem perpetuo in Ecclesia fuisse, ut in sacramentorum dispensatione, salva illorum substantia, ea statueret vel mutaret, quae suscipientium utilitati, seu ipsorum sacramentorum venerationi pro rerum, temporum et locorum varietate magis expedire judicaret. Id autem Apostolus [t. Paulus, I. Cor. 4, 1.] non obscure visus est innuisse, quum ait: Sic nos existimet homo ut ministros Christi et dispensatores mysteriorum Dei.«

¹⁴ Tudy se také v právu církevním uzavírání manželství vytyká slovy: matrimonium contrahere, což znamená tolik, co: matrimonium per contractum inire. Srv. cap. 3. X. de cland. despons. IV. 3.; cap. 7. X. de conditt. apposs. IV. 5.

¹⁵ Cap. 31. X. de sponsal. IV. 1.: »Si inter virum et mulierem legitimus consensus interveniat de praesenti, ita, quod unus alterum mutuo consensu, verbis consuetis expresso, recipiat, utroque dicente: Ego te in meam accipio, et: Ego te accipio in meum, vel alia verba, consensum experimentia de praesenti, sive sit juramentum interpositum, sive non, non licet alteri, ad alia vota [= ad aliud matrimonium] transire. Quod si fecerit, secundum matrimonium de facto contractum, etiamsi sit carnalis copula subsecuta, separari debet, et primum in sua firmitate manere.«

¹⁶ Když byla totiž diecéšní synoda Pistojská (Pistoja, lat. Pistoria, město biskupské v Toskansku), r. 1786 od tamějšího biskupa *Scipiona Riccioho* držaná, mimo jiná i to usnesení učinila, vedle něhož *zasnoubení* křestanů, vlastně tak řečené (sponsalia de futuro), za úkon pouze světský neb občanský považováno býti a tudy nikoli církevní, nýbrž pouze k této svátosti zasnoubence připravuje: papež *Pius VI.* bullou: *Auctorem fidei*, ze dne 28. srpna 1794 § 58. dotčené usnesení diecéšní jakožto falešné a církevnímu řádu a právu odporující zavrhl, s tím doložením, že zajisté úkon, jenž k svátosti připravuje, musí za tou příčinou povahy duchovní býti a tudíž k církevní moci náležeti. Doslovně dí dotčený papež v té příčině takto: *Propositio, quae statuit, sponsalia proprie dicta actum mere civilem continere, qui ad matrimonium celebrandum disponit, eademque civilium legum praescripto omnino subjacere, — quasi actus, disponens ad sacramentum, non subjaceat sub hac ratione juri Ecclesiae: falsa, juris Ecclesiae quoad effectus etiam e sponsalibus vi canonicarum sanctionum profluentes laesiva, disciplinae ab Ecclesia constitutae derogans.* Uvádí se dotčená papežská bulla mimo jiné v »Acta et Decreta sacrosancti oecumenici Concilii Tridenti«, ed. stereotyp. Lips. 1854, str. 292. ss. — Když pak die tohoto papežského výroku již ona smlouva, kterouž uzavření svátostného manželství se toliko přislubuje a připravuje, k církevní moci náležeti: čím více k ní náležeti musí ta smlouva, kterouž svátostné manželství se skutečně uzavírá, a tudy svátost manželství se uděluje a přijímá?

Již ale stát, maje na sobě od Boha¹⁷ tu úlohu, aby práva svých poddaných chránil, má a musí nutně míti tu moc, aby v příčině smluv, které tito o věcech v obor jeho náležejících mezi sebou uzavírají, stanovil jisté podmínky, týkající se jak osob, tyto smlouvy uzavírajících, tak i způsobu, jímž ony se uzavírají, a těm, kdožby některé z těchto podmínek zadost nečinili, uzavírání též smlouvy zapověděl, a sice nejenom pod prostým trestem, nýbrž i pod neplatností její, kdyby ji nicméně uzavřítí se odvážili; neboť, jak zkušenost dokazuje, jsou mnozí lidé tak ziskuchtiví, že, mohouce s někým skutečně uzavřítí smlouvu, sobě prospěšnou, od státu však zapovězenou, pouhého trestu, byť sebe přísnějšího, nedbají; a tudy by stát své úloze zadost učiniti nemohl, kdyby té moci, aby ty a také smlouvy i pod jich neplatností zakázal, nikoliv míti neměl.¹⁸

Rovněž pak musí zajisté i církev, majíc od Ježíše Krista přísně nařízeno (Mat. 7, 6.), aby nad svátostmi od něho jí svěřenými bděla a jich lidem nevážným a bezbožným nadužívati nedávala, v příčině smlouvy té, kterouž svátostné manželství se uzavírá, míti tu moc, aby svým věřícím, kteří by onu smlouvu uzavřítí chtěli, jisté požadavky, buď k jich osobě, aneb ke způsobu neb formě uzavírání této smlouvy se vztahující, uložila, a těm, již by těmto požadavkům zadost nečinili, uzavírání dotčené smlouvy nejenom pod prostým trestem, nýbrž i pod neplatností její zapověděla, ježto, jak zkušenost dovozuje, mnozí křesťané tak jsou církve neposlušni a vzdorovití, že by, kdyby toho skutečně dosíci mohli, aby jisté, jim žádoucí, avšak od církve zakázané manželství uzavřeli, ani sebe přísnějšího církevního trestu nedbali; jakož se to zvláště v příčině pokoutného uzavírání sňatku manželského v strašném rozměru ukázalo.¹⁹

¹⁷ Mat. 22, 21.; Řím. 13, 1.—7.; I. Petr. 2, 13.—17.

¹⁸ Srv. l. 5. Cod. de legib. l. 14.: »Nullum . . . pactum, nullam conventionem, nullam contractum inter eos videri volumus subsecutum, qui contrahunt, lege contrahere prohibente.« Dále srv. pr. §§ 1.—3. J. de auctorit. tutt. l. 21.; l. 9. D. de auctor. tutt. et consens. curatt. 26. 8.; l. 34. pr. §§ 1.—4. l. 35. 36. Cod. de donatt. 8. 54. Podobně rakouský obec. zák. obč. v § 244. stanoví, že nezletilý nemůže bez povolení poručenstva ani ničeho, což jeho jest, zcizovati, ani jakého závazku na se bráti. A zákon ze dne 25. července 1871 (zák. říš. č. 76.) v § 1. přikazuje, že smlouvy tam vytčené, a jmenovitě smlouvy svatební, smlouvy trhové a směnné, smlouvy o doživotní důchod a o zápůjčku, učiněné mezi manžely atd., ač mají-li míti platnost, musejí písemně, a to sice před c. kr. notářem, uzavřeny býti.

¹⁹ Ačkoli totiž církev vždy pokoutně uzavírání sňatku manželského (clandestinus matrimonii contractus) přísně zakazovala, a to sice zvláště za tou příčinou že manželé, takto spojení, když byli k sobě vespolek nevoli aneb záští pojalí, od sebe o své ujmě odcházeli a jeden aneb i oba za živobytí druhého veřejně v nové manželství vstupovali, kteréžto, ačkoli neplatné a cizoložné, nicméně za platné se pokládalo a pokládati musilo, poněvadž jeho uzavření prokázáno bylo, o onom prvním manželství však žádné jisté vědomosti nebylo (srv. Dict. Grat. post can. 9. 11. C. XXX. qu. 5.): nicméně přes to přese všecko manželství pokoutně uzavíráno bylo, až konečně obecný církevní sněm Tridentický dne 11. listopadu 1563 pokoutně uzavírání sňatku manželského pod neplatností jeho zapověděl, učiniv (sess. XXIV. de reform. matrim. cap. 1.) v té příčině následující ustanovení: »Tametsi dubitandum non sit, clandestina matrimonia, libero contrahentium consensu facta, rata et vera esse matrimonia, quamdiu Ecclesia ea irrita non fecit: . . . nihilominus

V tom se všickni katoličtí bohoslovci a kanonisté shodují.²⁰

Ovšem pak církev, věřícím požadavky k uzavírání sňatku manželského stanovíc, obmezena jest přirozenou povahou a podstatou manželství, tak, že žádného požadavku, této odporujícího, ustanoviti nemůže.²¹ Avšak ona v té příčině nikoli obmezena není dotčnými ustanoveními, Mojžíšem z rozkazu božího národu israelskému danými a jmenovitě v Lev. 18, 6. ss. uvedenými, leč potud, pokud ona ustanovení na přirozené povaze a podstatě manželství záleží, nikoliv ale, pokud ona toliko k řečenému národu a jeho zvláštním poměrům a potřebám za oněch dob zřetel mají; poněvadž ta a těm podobná ustanovení starozákonní byla pouze přípravou k Zákonu Novému, a tudy, když byl tento zřízen, moci a platnosti své pozbyla.²²

sancta Dei Ecclesia ex justissimis causis illa semper detestata est atque prohibuit. Verum quum sancta Synodus animadvertat, prohibitiones illas propter hominum inobedientiam jam non prodesse, et gravia peccata perpendat, quae ex eisdem clandestinis conjugiiis ortum habent, praesertim vero eorum, qui in statu damnationis permanent, dum priore uxore, cum qua clam contraxerant, relicta, cum alia palam contrahunt et cum ea in perpetuo adulterio vivunt, cui malo quum ab Ecclesia, quae de occultis non judicat, succurri non possit, nisi efficacius aliquod remedium adhibeatur,« atd. Načež týž církevní sněm pod neplatností dotčeného manželství ustanovil způsob uzavírání sňatku manželského (forma Tridentina), řka: »Qui aliter, quam praesente parcho vel alio sacerdote de ipsius parochi seu Ordinarii licentia, et duobus vel tribus testibus matrimonium contrahere attentant, eos sancta synodus ad sic contrahendum omnino inhabiles reddit, et hujusmodi contractus irritos et nullos esse decernit, prout eos praesenti decreto irritos facit et annullat.«

²⁰ Srv. Sanchez, De s. matrim. sacram. lib. III. disp. 4. n. 4., jenž v té příčině a zejména, co se smlouvy manželské samé dotýče, dí takto: Contractus humanus est actus hominis ordinati ad altionem finem, et proinde necessario debet subordinari alicui communitati, cujus sit pars et a qua pendet, quantum ad omnem politicam operationem. Sed matrimonium fidelium est contractus, quo unus fidelis ordinatur ad alterum in bonum spirituale totius Ecclesiae, cujus omnes fideles partes sunt; ergo subordinatur potestati ejusdem Ecclesiae, ut, quando bono communi ejusdem Ecclesiae expediat, possit illud directe irritare.« . . . »Probat, quia respublica civilis potest irritare contractus civiles et de facto aliquos irritavit, uti minorum absque auctoritate [consensu?] curatorum (srv. l. 3. Cod. de in integr. restit. minor. 2. 22.; l. 1. D. de reb. eor. qui sub tut. vel cur. sunt. 27. 9.)« A dále týž spisovatel n. u. m. v té příčině takto praví: »In iis, quae ad bonum spirituale Ecclesiae spectant, quale est matrimonium, fideles tanquam ejus membra illi subduntur; ergo, quando bono spirituali Ecclesiae expedit, potest illos ad certum ineundi matrimonii modum inhabiles reddere.« . . . »Confirmatur, . . . quia respublica civilis potest aliquos inhabiles efficere ad contrahendum absque certis solemnitatibus, ut effecit prodigos (srv. l. 10. pr. D. de curator. 27. 10.; l. 26. D. de contrah. empt. 18. 1.; l. 3. Cod. de in integr. restit. minor. 2. 22.) et minores [impuberes?] absque auctoritate tutorum; . . . ergo potuit Ecclesia ad ineundum matrimonium sine certis solemnitatibus.« Rovněž papež Benedikt XIV. const.: *Paucis ab hinc*, dd 19. Mart. 1758 (Bullar. Benedict. XIV., ed. Rom. 1760—62, sv. IV. Append. II. str. 287.) dí, že toliko smlouvou, dle zákonů církevních zřízenou, mezi křesťany pravé a platné manželství vzniknouti může. (Ecclesiam posse conditionem quamdam praescribere, quae prius non aderat, sine qua contractus in posterum neque legitimus, neque validus foret, quemadmodum etiam neque legitima, neque valida traditio et acceptatio corporum.)

²¹ Srv. Trident. sess. XXI. de commun. sub utraque, cap. 2.

²² Sv. apoštol Pavel (Galat. 3, 23. ss.) v té příčině dí: »Prve pak, než přišla víra [t. Nový Zákon], byli jsme ostříhání zákonem [t. Zákonem Starým], zavřeni jsouce k víře

§ 15. Zavazující moc a působnost požadavků k snění manželskému, od církve ustanovených.

Jelikož církev od svého božského zakladatele Ježíše Krista obdržela ujištění,²³ že, cožkoli ona v mezích moci, od něho jí udělené, ustanoví aneb zruší na zemi, za ustanovené aneb za zrušené jmíno bude i na nebi; a jelikož dále věřící (fideles) skrze svátost křtu církvi poddání a jejích nařízení poslouchati povinni jsou:²⁴ následuje z toho, že onen věřící, jenž se odváží, manželství uzavřít, nemá některého požadavku, od církve ustanoveného k dovolenému (licitus) uzavření manželství, tím činem nejenom proti církvi těžkého přestupku se dopouští a církevnímu trestu podléhá, nýbrž i proti Bohu těžce hřeší; a když věřící se opováží, manželství uzavřít, nemá požadavku od církve nařízeného k platnému (validus) uzavření manželství, tehdy nejenom on proti církvi těžkého přestupku se dopouští a proti Bohu těžce hřeší, nýbrž i manželství samo, od něho takto uzavřené, nejenom v oboru církve, nýbrž i před Bohem dokonce neplatné (invalidum et nullum) jest. A poněvadž při manželství věřících (fideles) přirozená povaha a podstata manželství (matrimonium tanquam officium naturae) s jeho povahou a podstatou svátostnou (matrimonii sacramentum) nerozlučitelně spojena jest, tak sice, že jedna bez druhé býti nemůže; a poněvadž věřící jiného leč svátostného manželství uzavřít nemohou, tak sice, že manželské spojení, od nich uzavřené, jež není manželství svátostné, naprosto žádným manželstvím není:²⁵ tož z toho nutně následuje, že spojení manželské, od věřících uzavřené, opominouc některého požadavku, od církve ustanoveného k *platnosti* manželství, jak před církvi, tak i před Bohem neplatné jest, nejenom co se týče povahy svátostného manželství, nýbrž i co se jeho přirozené povahy a podstaty dotýče, a že tudy manželské spojení takto uzavřené před církvi a před Bohem ani manželskému sňatku nevěřících (infideles) se nerovná, nýbrž hříšné a hanebné souložnictví (concupinatus) jest.²⁶

té, kteráž měla zjevena býti. A tak byl zákon naším pěstounem v Kristu [*εις Χριστόν*], abychoť z víry ospravedlněni byli. Ale když přišla víra, již nejsme pod pěstounem.« Srv. cap. 8. pr. X. de consanguin. et affin. IV. 14.

²³ Mat. 16, 19.; 18, 18.; Luk. 10, 16.

²⁴ Trident. sess. VII. de baptism. can. 8.: »Si quis dixerit, baptizatos liberos esse ab omnibus sanctae Ecclesiae praeceptis, quae vel scripta vel tradita sunt, ita ut ea observare non teneantur, nisi se sua sponte illis submittere voluerint: anathema sit.«

²⁵ Srv. svrchu str. 19. pozn. 1.

²⁶ Tak se o tom vyjádřila papežská Penitenciaria Poenitentiarum Apostolica) v naučení (Instructio), dne 15. ledna 1866 duchovním pastýřům ve Vlaších za příčinou uvedeného tam tak zvaného manželství civilního neb občanského daném, dovodíc v § 4., že sňatek manželský, opominouc formy Tridentské (forma Tridentina; srv. svrchu, str. 22. pozn. 19.) pouze před úředníkem světským uzavřený, ani jakožto svátostné, ani jakožto přirozené manželství platnosti nemá, nýbrž pouhým souložnictvím jest; věřící pak, jenž se odváží, v takovém spojení zůstat, že nemůže ve zpovědi ani rozhřešení (absolutio) obdržeti, dokud se neobráti a v sňatek manželský dle ustanovení církve nevstoupí »Atque hinc«, tak řečená Penitenciaria v té příčině doslovně dí, »facile deducere poterunt [t. animarum pastores], civilem actum coram Deo ejusque Ecclesia nedum ut Sacramentum, verum nec ut contractum haberi ullo modo posse«, a dokládá, že věřící, jenž by v takovém spojení zůstal,

Že to, co svrchu v příčině požadavků k snění manželskému, od církve ustanovených, uvedeno jest, tím více platí o těch požadavcích k uzavření manželství, ježto na přirozené povaze a podstatě manželství se zakládají a tudíž na právu přirozeném (jure naturali seu divino) záležejí, patrně jest samo sebou.²⁷

§ 16. Překážka manželství, některé její způsoby, sem přímo patřící, a jich názvy.

Schází-li komu, kdož manželství uzavřít chce, nějaký požadavek, k uzavření manželství, buď si již na povaze a podstatě manželství, od Boha zřízené, a tudíž na právu přirozeném se zakládající, aneb přímo od církve ustanovený, tož mu tento nedostatek onoho požadavku brání čili překáží (impedit, prohibet), manželství uzavřít. Tou měrou nedostatek některého požadavku k snění manželskému nazývá se překážka manželství (impedimentum matrimonii, Ehehindernis).

Záleží-li ten který požadavek k snění manželskému na přirozené povaze a podstatě manželství, slove jeho nedostatek překážka manželství *právem přirozeným* stanovená (matrim. imped. juris naturalis seu divini); pakli se onen požadavek zakládá pouze na ustanovení církve, slove jeho nedostatek překážka manželství *právem církevním* vlastně tak řečeným neb lidským zřízená (matrim. imped. juris ecclesiastici positivi seu humani, juris ecclesiastici). Dále, vztahuje-li se onen požadavek k *platnému* (validus) uzavření manželství, slove jeho nedostatek překážka manželství *rozlučující* (matrimonii impedimentum dirimens, impedimentum, matrimonium dirimens, trennendes Ehehindernis); pakli se ale ten který požadavek vztahuje pouze k dovolenému (licitus) uzavření manželství, nazývá se jeho nedostatek překážka manželství *zakazující* (matrim. imped. impediens seu prohibens, verbiendes Ehehindernis).²⁸

»verus esset concubinarius«, a připomíná, »eum absolute indignum esse, donec haud resipiscat, ac praescriptionibus Ecclesiae se subjiciens ad poenitentiam convertatur.« (Acta S. Sedis, ed Rom. 1865 ss. sv. I str. 508.) V témž smyslu i papež Benedikt XIV. ve svém listu: *Reddita sunt nobis*, ze dne 17 září 1746 (Bullar. Rom. ed. Luxemburg. 1727 ss., sv. XVIII. str. 313. s.) k duchovním pastýřům v Holandsku (Foederatum Belgium o té věci se vyslovil, řka v § 2., že spojení manželské, opominouc formu Tridentskou, uzavřené, nemůže »neque in ratione Sacramenti, neque in ratione Contractus sustineri, aut ullo pacto validum reputari«; věřícím pak, takto manželsky spojeným, v § 3. důtklivě připomenul, že oni dokavadž dotčenému požadavku, od církve ustanovenému, zadost neučiní, za pravé a řádné manžely se nikterak považovati nemohou, řka: »Sciant [t. Catholici vestrae curae concrediti], nisi coram Ministro Catholico et duobus Testibus nuptias celebraverint, nunquam se neque coram Deo, neque coram Ecclesia veros et legitimos conjuges fore; nec, si interim conjugalem inter se consuetudinem habuerint, eam gravi culpa caritatem Sciant denique, si qua ex hujusmodi conjunctione orietur soboles, eam, utpote ex non legitima uxore natam, in oculis Dei fore illegitimam, et, nisi conjuges consensum [t. conjugalem] ex Ecclesiae praescripto renovaverint, illegitimam perpetuo futuram etiam in Ecclesiae foro.«

²⁷ Srv. cap. 8. X. de divort. IV. 19.

²⁸ Vlastně by posléze jmenované překážky měly se nazývati: *pouze* (mere) *zakazující*, poněvadž i ty, jež slovou *rozlučující* (dirimentia) zakazují manželství uzavřít, krom toho však i manželství, nicméně uzavřené, činí neplatným (invalidum); čehož překážky, prve zmíněné, nikoli nepůsobí, toliko zakazující manželství uzavřít. Avšak dávným užíváním jest ono názvosloví úplna ustáleno.

Výraz: *matrimonii impedimentum dirimens* není sice, uvažuje-li se toliko se strany slovozpytu, k vytknutí pojmu, jež skutečně znamená, zcela příhodný a přiměřený;²⁹ zajisté v skutku a pravdě rozloučiti se nemůže, co ani k místu nepřišlo, čili co ani spojeno nebylo, jakož to jest právě při sňatku manželském, přes tu a takou překážku uzavřeném. Avšak poněvadž *osoby*, jež byly při té a také překážce spolu v manželství vešly, neobdrží-li v té příčině řádného prominutí (*dispensatio*) dotčené překážky, musejí se od sebe rozloučiti (*separari, disjungi, dirimi*):³⁰ vznikl jest pohnáhlou v církvi obyčej, tu a takou překážku manželství nazývati *impedimentum, matrimonium dirimens*, manželství rozlučující; kterýžto obyčej v církvi již přes sedm set let trvá. Zajisté již papež Alexander III. (1159—1181) ve svém odpisu, k biskupovi města Lukky (Lucca) v Itálii daném,³¹ slova *dirimens* o překážkách manželství v smyslu svrchu zmíněném užívá, an o prostém slibu čistoty (*votum castitatis simplex*). jakožto zakazující překážce manželství dí, že též »*votum simplex impedit matrimonium contrahendum, sed non dirimit contractum*«. Z čehož přímo následovalo, že tu překážku, jež nejenom manželství uzavíráti zakazuje, nýbrž i přes ni uzavřené činí neplatné, nazývati jest *matrimonii impedimentum dirimens*. Tou měrou se v právu církevním překážky, manželství zakazující a rozlučující, vůbec opisují těmito slovy: »*impedit matrimonium contrahendum, sed non dirimit contractum*«, a, pokud se týče: »*impedit matrimonium contrahendum et dirimit contractum*«.³²

Ježto výraz: »*matrimonii impedimentum dirimens*« jest v právu církevním výraz technický (*terminus technicus*), staletým užíváním stvrzený, zdá se nám býti záhodno, i v českém jazyku onoho výrazu se držeti a k vyznačení oné překážky pouze překladu téhož výrazu, totiž: *překážka manželství rozlučující* užívati, aniž pak nových výrazů, na př.: *překážka manželství vylučující*, aneb

²⁹ Slovo: *dirimo*, složené z *dis* a *emo*, znamená tolik, co: *disrumpe, dissolvo, separo*, roztrhuji, rozlučuji. V kterémžto významu téhož slova užívá obecný církevní sněm Tridentský (sess. XXIV. de sacram. matrim. can. 6.), an, zřízení maje ke cap. 2. 7. X. de convers. conjugat III. 32., stanoví, že manželství platně uzavřené, avšak tělesně nevykonané (*matrimonium ratum, non consummatum*), slavnou professí řeholní, se strany jednoho z manželů složenou, se rozlučuje, tak že druhý v nové manželství vstoupiti může. »*Si quis dixerit*,« tak doslovně zní též ustanovení, »*matrimonium ratum, non consummatum per solennem religionis professionem alterius [t. alterutrius] conjugum non dirimi: anathema sit*.

³⁰ Gl. ke can. 8. D. XXVII., jenž uvádí can. 21. obecného církevního sněmu Lateránského I. z r. 1123 tohoto znění: »*Presbyteris, diaconis, subdiaconis et monachis concubinas habere, seu matrimonia contrahere penitus interdiciamus; contracta quoque matrimonia ab hujusmodi personis disjungi et personas ad poenitentiam redigi debere juxta sacrorum canonum definitiones judicamus*,« v. *disjungi* právě připomíná, že tuto slovy: »*matrimonia . . . disjungi . . . debere*« rozumí se rozloučení sňatku manželského pouze faktické, nikoli pak právní, totiž pouze rozloučení manželského obcování, a nikoli manželského svazku, jelikož zde téhož svazku není. Dí pak řečená gl. doslovně: »*Disjungi, quoad carnis copulam; quia, quod non est, non potest dissolvi*.«

³¹ Tento papežský odpis uvádí se v *Compil. I. cap. 1 Qui cler. vel vovent. IV. 6.*; z něho zděláno jest *cap. 4. X. eod. IV. 6.*

³² *Srv. summaria capp. 3. 6. 7. X. Qui cler. vel vovent. IV. 6.; cap. un. de vot. in Sext. III. 15.; Trid. sess. XXIV. de sacram. matrim. can. 3. 4.*

rušící, důvod neplatnosti manželství a t. p. tvořiti.³³ I právníctví německé z pravidla tak předse jde, v té příčině výrazů: *verbietende Ehehindernisse, trennende Ehehindernisse* užívajíc.³⁴

§ 17. Církev od Ježíše Krista obdržela moc, věřícím stanovití překážky manželství, nejenom zakazující, nýbrž i rozlučující.

Z toho, co svrchu uvedeno jest, vysvítá, že rčení: stanovití požadavky k uzavření manželství; stanovití požadavky k dovolenému uzavření manželství, a: stanovití požadavky k platnému uzavření manželství, mohou v témž smyslu vyjádřiti se slovy: stanovití překážky manželství; stanovití překážky manželství zakazující, a: stanovití překážky manželství rozlučující. Rozdíl jest toliko v způsobu řeči, ježto věc ve rčeních prve položených vytyká se *kladně*, ve rčeních posléze uvedených pak *sáporně*. A tudy věta: církev od Ježíše Krista obdržela moc, věřícím stanovití požadavky nejenom k dovolenému, nýbrž i k platnému uzavření manželství svrchu (str. 20. ss.) dovozená, stejným smyslem vyjádřiti se může slovy: církev od Ježíše Krista obdržela moc, věřícím stanovití překážky manželství, nejenom zakazující, nýbrž i rozlučující. Kteréhožto záporného způsobu mluvení i obecný církevní sněm Tridentský užívá.³⁵

Že pak onen záporný způsob mluvení o dotčené věci v právu církevním v obecné užívání vešel, k tomu zajisté podnět dalo právo římské, jež, stanovíc, pokud komu lze, zříditi si místo sebe plnomocníka (*procurator*), téhož způsobu mluvení užívá, nevyčítajíc výslovně oněch osob, jež si plnomocníka zříditi smejí, nýbrž uvádějíc ty osoby, jež si plnomocníka zříditi nesmjejí, a tím na jevo dávajíc, které osoby si ho zříditi smejí, totiž všechny ty, jimž to v dotčeném ustanovení není výslovně zakázáno.³⁶

Touž měrou v právu církevním vznikl jest obyčej, nikoli vytykati požadavky k uzavírání manželství, nýbrž uváděti překážky manželství, a tím způsobem dávati na jevo, že ten, komu žádná z uvedených překážek na odpor není, manželství uzavřítí může.³⁷

³³ *Srv. Rittner n. u. m. sv. II. str. 286.*

³⁴ Zákonodárství a právníctví rakouské vyznačují překážky manželství rozlučující prostě slovem: *Ehehindernis*, zakazující pak slovem: *Eheverbot*. *Srv. Dolliner n. u. m. sv. I. str. 44. ss.*

³⁵ Tak na př. v *sess. XXIV. de sacram. matrim. can. 4.*: »*Si quis dixerit, Ecclesiam non potuisse constituere impedimenta, matrimonium dirimentia, . . . anathema sit*« Rovněž v *can. 3. ibid.*: »*Si quis dixerit, eos tantum consanguinitatis et affinitatis gradus, qui Levitico [t. 18, 6. ss.] exprimuntur, posse impedire matrimonium contrahendum et dirimere contractum, nec posse Ecclesiam in nonnullis illorum dispensare, aut constituere, ut plures impediunt et dirimant: anathema sit*.« Že pak týž sněm, mluvě zde toliko o překážkách manželství rozlučujících, přiznává nicméně církvi i moc, stanovití překážky manželství zakazující, o tom nelze důvodně pochybovati, ježto, jak dí *l. 21. D. de R. J. 50. 17.*, »*non debet, cui licet plus, id, quod minus est, non licere*«, a jak dokládá *R. J. 53. in Sext.*, »*cui licet, quod est plus, licet utique, quod est minus*.«

³⁶ *L. 43. § 1. D. de procuratt. 3. 3.*: »*Cum quaeretur, an alieni procuratorem habere liceat, inspiciendum erit, an non prohibeatur, procuratorem dare; quia hoc edictum prohibitorium est*.«

³⁷ Tak v té příčině dí *cap. 23. X. de spons. IV. 1.*, jež, zděláno jsouc z odpisu, papežem Innocencem III. k arcibiskupovi Arelatskému ve Francii daného, zní takto: »*Quum*

§ 18. Církev obdržené od Ježíše Krista moci, stanoviti věřícím překážky manželství, skutečně a právě užila.

Církev udělené sobě od Ježíše Krista moci, věřícím stanoviti překážky manželství, jak zakazující, tak rozlučující, skutečně užila. Ona totiž krom oněch překážek, které již na samé povaze a podstatě manželství, od Boha při stvoření člověčenstva zřízené a od Ježíše Krista svátostí novozákonní učiněné, záleží, jež ona tudíž nutně a nevyhnutelně uznati a přijmouti musila, během času, dle zvláštních poměrů a potřeb věřících i jiné překážky manželství, nejenom zakazující, nýbrž i rozlučující ustanovila, k tomu cíli a konci, aby tou měrou věřící k svátosti manželství tím větší úctu pojali, a ji přijímajíce, tím hojnější milostí boží skrze ni dosáhli.³⁸ Tak církev na př. překážkou manželství zakazující ustanovila nedostatek ohlášek téhož manželství (banna matrimonii); překážkou manželství rozlučující ustanovila slavný slib čistoty (solemne votum castitatis), jakož i vyšší posvěcení (ordines majores seu sacri)³⁹ a j., jež v církevním právu manželském blíže se vykládají.

Aniž pak církev tímto svým zákonodárstvím povahy a podstaty manželství, od Boha ustanovené, i jen v tom nejmenším porušila; onať vše, co se buď přirozené aneb svátostné povahy a podstaty manželství dotýče, jmenovitě práva, jež toto propůjčuje, a povinnosti, jež ono ukládá, v též míře a váze, jak to od Boha ustanoveno jest, beze vší změny zůstává,⁴⁰ jakož to i obecný církevní sněm Tridentický slavným způsobem vyslovil.⁴¹

Týmž právem církev během času, pokud toho změna poměrů a potřeb věřících požadovala, i překážky manželství, od ní prve ustanovené, přiměřeným způsobem změnila, ano, některé z nich i dokonce zrušila.⁴²

apud Sedem Apostolicam (et infra). Sane, consuluisti nos, utrum surdus et mutus alicui possit matrimonialiter copulari. Ad quod taliter respondemus, quod, quum prohibitorium sit edictum de matrimonio contrahendo, ut, quicumque non prohibetur, per consequentiam admittatur, et sufficit ad matrimonium solus consensus illorum, de quorum quarumque conjunctionibus agitur [srv. can. 2. C. XXVII. qu. 2.], videtur, quod, si talis velit contrahere, sibi non possit vel debeat denegari, quum, quod verbis non potest, signis valeat declarare.«

³⁸ Srv. Trid. sess. XXI. de Commun. sub utraque, cap. 2.

³⁹ Srv. cap. 3 X. de cland. despons. IV. 3.; can. 8. D. XXVII.; can. 40. C. XXVII. qu. 1.; cap. un. de vot. in Sext. III. 15.; Trid. sess. XXIV. de sacram. matrim. can. 9.; Laurin, O bezženství a manželství duchovních. V Praze 1878, str. 93. ss.; téhož, Der Cölibat der Geistlichen. Wien 1880, str. 137. ss. a 154. ss.

⁴⁰ Srv. Pallavicini, Vera Concil. Trident. historia, lib. XXII. cap. 4. n. 5. ss.; Sanchez lib. VII. disp. 4. n. 6 s.; Benedict XIV., De synod. divec. lib. VIII. cap. 10. n. 10.; téhož const. Paucis ab hinc, dd. 19. Mart. 1758 (Bullar. Benedict. XIV., ed. Rom. 1760—62, sv. IV. Append. II. str. 286. s.)

⁴¹ Sess. XXIV. de sacram. matrim. can. 4.: »Si quis dixerit, Ecclesiam non potuisse constituere impedimenta matrimonium dirimentia, vel in iis constituendis errasse: anathema sit.«

⁴² Dít v té příčině cap. 8. X. de consanguin. et affin. IV. 14., uvodíc can. 50. obecného církevního sněmu Lateranského IV. z r. 1215: »Non debet reprehensibile iudicari, si secundum varietatem temporum statuta quandoque varientur humana, praesertim, quum urgens necessitas vel evidens utilitas id exposcit.«

Mluvíce již v tomto pojednání o překážkách manželství rozlučujících podle práva církevního vůbec, rozumíme jimi ony překážky manželství rozlučující, ježto vůbec v církvi průchod mají, bez rozdílu, zdali jsou přímo od církve ustanoveny, aneb na právu přirozeném neb božském se zakládají a od církve pouze uznány a přijaty jsou; ty pak překážky manželství rozlučující, jež na právu přirozeném neb božském záležejí a od církve pouze uznány a přijaty jsou, nazýváme překážky, manželství rozlučující podle práva přirozeného neb božského.

ODDÍL DRUHÝ.

Pokrevenství jakožto rozlučující překážka manželství podle práva církevního vůbec.

§ 19. Příčiny, z kterých církev pokrevenství rozlučující překážkou manželství ustanovila.

Jakož mnohé jiné podobné svazky,¹ tak i pokrevenství (cognatio naturalis, consanguinitas) církev překážkou manželství rozlučující ustanovila, a sice v rozměru širším, než ono již podle práva přirozeného rozlučující překážkou manželství jest.

Tuto již budeme vykládati, které stupně pokrevenství podle práva církevního vůbec, t. j. podle toho církevního práva, jež jak ustanovení, přímo od Boha pocházející, tak i nařízení od církevních vrchních daná, v sobě zavírá, rozlučující překážku manželství působí, aneb, pokud se týče, působily. Stupně pokrevenství, jakož i švakrovství, překážku manželství vůbec působící, v právu církevním *gradus prohibiti, stupně zapověděné*, slovou.²

Příčiny pak, z kterých církev pokrevenství za rozlučující překážku manželství pokládá, pokud se týče, uznává, jsou zvláště tyto:

1. Pokrevenství, zajisté v blízkém stupni, ukládajíc jednomu pokrevenci k druhému úctu a vážnost, odporuje rovnosti a důvěrnosti, jež mají vládnouti mezi manžely. Za tou příčinou z takových manželství buď dokonce žádné děti nepocházejí,³ aneb jsou rozličnými neduhy, tělesnými i duševními, němou,

¹ Na př. příbuzenství duchovní (cognatio spiritualis, a občanské (cognatio civilis seu legalis; srv. Laurin, Die geistliche Verwandtschaft in ihrer geschichtl. Entwicklung bis zum Rechte der Gegenwart (ve Veringově Archivu für kath. Kirchenrecht, sv. XV. str. 216. ss.); Die geistliche Verwandtschaft und die Privattaufe (tamže sv. LV. str. 369. ss.); Das Ehehindernis der bürgerlichen oder gesetzlichen Verwandtschaft mit besonderer Beziehung auf Österreich (tamže sv. XIX. str. 193. ss.).

² Srv. cap. 3. § Si quis vero. 1 X. de cland. despons. IV. 3.; cap. 5. X. de consanguin. et affin. IV. 14.

³ To již za času sv. Řehoře I. (590—604) při manželstvích mezi bratrance a sestřenci shledáno bylo. Srv. téhož list z r. 601 v can. 20. pr. C. XXXV. qu. 2. et 3.

blbostí atp. stíženy.⁴ Mimo to ti a tací manželé poněmáhlu pojmají k sobě vespolek lhostejnost, ano dokonce i ošklivost, a často jeden nebo druhý z nich brzkou smrtí ze světa schází; což stvrzuje i kolující v lidu pořekadlo, jež následky těch a takých manželství takto vytýká:

»Sterben, Verderben oder keine Erben.«⁵

2. Chce tím církev k místu přivést, aby se mezi jednotlivými osobami rozličné přátelské svazky nenásobily, z čehož by mezi nimi snadno sobectví vzniklo, nýbrž aby se též svazky mezi rozličné osoby rozdělily a tak ke spřátelení více osob přispěly; pročež ustanovila, aby osoby, již pokrevností spřízněné, nesměly mimo to i svazkem manželství se spřízniti.⁶

⁴ Srv. *Schlegel*, Krit. u. system. Darstellung der verbotenen Grade der Verwandtschaft u. Schwägerschaft. Hannover 1802, str. 623. ss.; *Ausland*, Wochenschrift für Kunde des geistigen und sittlichen Lebens der Völker. Augsburg 1828 ss. ročn. 35. (z r. 1862) str. 840. a 2047. s., kdežto se uvádějí v té příčině zprávy dvou francouzských lékařů, jménem *Boudin*-a a *Rancé*-a, na základě jejich lékařské zkušenosti zdělané. Dále srv. *Darwin*, Ehen zwischen Geschwisterkindern. Ein Vortrag in der statistischen Gesellschaft in London. Deutsch von Otto Zachariä, Leipzig 1876, str. 41. s.; *Moufang*, Das Verbot der Ehen zwischen nahen Verwandten. Mainz 1863; *Thiersch*, Das Verbot der Ehe innerhalb der nahen Verwandtschaft. Nördling 1869; *Eichhorn*, Das Ehehindernis der Blutsverwandtschaft nach canon. Recht. Breslau 1872. Další slovesná díla sem náležející uvádí *Silbernagl*, Lehrb. des kath. Kirchenrechtes. II. Aufl. Regensburg 1890, str. 497. pozn. *.

⁵ *Schulte*, Handb. des kath. Eherechts. Giessen 1855, str. 154. s.

⁶ Kteroužto myšlenku, již od sv. *Ambrože* († 397) Epist. ad Patern. (Opp. ed. Paris. 1686 sqq. sv. II. str. 1018.) naznačenou, šife rozvedl sv. *Augustin* († 430), De civit. Dei, lib. XV. cap. 16. (Opp. ed. Venet. 1729 sqq., sv. VII. sl. 397., též v can. un. C. XXXV. qu. 1.), jenžto, zření maje ku prvním dobám lidského pokolení, kdež pro nedostatek jiných lidí bratří se sestrami v manželství vcházeť musili, v té příčině dí takto: »Quum igitur genus humanum post primam copulam [= matrimonium; srv. cap. 3. X. de clandestinis spons. IV. 3.] viri, facti ex pulvere, et conjugis ejus ex viri latere [srv. Gen 1, 26—28.; 2, 18—24.] marium feminarumque conjunctione opus haberet, ut gignendo multiplicaretur, nec essent ulli homines, nisi qui ex illis duobus nati fuissent, viri sorores suas conjuges acceperunt. Quod profecto, quanto est antiquius compellente necessitate, tanto postea factum est damnabilius religione prohibente [t. j. z příčiny náboženské; což vykládá *Guido a Baysio*, Rosarium Decreti. Venet. 1577, fol. 382., k slovům: *religione prohibente* řka: »Id est, ecclesiastica constitutione«]. Habita est enim [totiž: při této potomní záповědi sňatků manželských mezi blízkými pokrevenci vůbec] ratio rectissima caritatis, ut homines, quibus esset utilis atque honestissima concordia, diversarum necessitudinum vinculis nequerentur, nec unus [t. vir] in una [t. femina] multas [t. necessitudines] haberet, sed singulae spargerentur in singulos [t. homines], ac sic ad socialem vitam diligentius colligandam plurimae plurimos obtinerent. Pater quippe et socer duarum sunt necessitudinum nomina. Dum ergo habet quis alium patrem, alium socerum, numerosius se caritas porrigit. Utrumque autem unus Adam esse cogebatur et filiis et filiabus suis, quando fratres sororesque connubio jungebantur. Sic et Eva, uxor ejus, utriusque sexui filiorum [= liberorum; srv. X. IV. 17: Qui filii sint legitimi], fuit et socrus et mater; quae si duae feminae fuissent, mater altera et socrus altera, copiosius se socialis dilectionis colligaret.« — »Sed hoc [t. aby kdo měl jinou osobu za matku a jinou za tchyni] unde fieret, tunc [t. na počátku lidského pokolení] non erat, quando, nisi fratres et sorores ex duobus illis primis, nulli homines erant. Fieri ergo debuit, quando potuit, ut existente copia [t. hominum] inde ducerentur uxores, quae non erant jam sorores, et non solum, istud [t. pojmání sestry za manželku] ut fieret, nulla necessitas esset, verum etiam, si fieret, nefas [t. zločin] esset.« — Podobně *Brikk*. Pr. m. (kap. LXIV. art. XXIV. str. 307.) se o tom

3. Má při onom nařízení církev i ten úmysl, aby jím osoby pokrevné, z pravidla v úzké společnosti domácí pospolu bydlící, mocně byly povzbuzeny k bedlivosti a ke krocení zlých žádostí, vědouce, že jim nelze neblahých následků své nezdrželivosti uzavřením sňatku manželského poněkud napravit.⁷

§ 20. Pokrevností jakožto rozlučující překážka manželství podle práva církevního vůbec od počátku církve až k dobám papeže Alexandra II. (1061—1073).

Již v *Starém Zákoně*, jakož i v *právu římském* manželství mezi pokrevenci v jistých mezích zakázáno jest.⁸

Církev na počátku bytí a působení svého v říši římské, jsouc od vlády světské krutě pronásledována, v příčině pokrevností jakožto překážky manželství ustanovení práva římského zachovávala.

pronášejí, řkouce: »Příčina pak těch záповědí [t. manželství mezi osobami pokrevnými a sešvakřenými] jest tato, aby se láska křesťanská rozšiřovala a k rozmnožení přízně příčina byla; nebo kdyby se pojiemali z svého rodu toliko, ssaužila [zúžila?] by se láska, a přízeň k jiným by se nevztahovala, ježto z toho mnoho nevolí i morduio mohlo by pocházeti; ale tuto, když se pojiemají z jiného a jiného rodu, rozšiřuje se křesťanská láska, a příčina se dává jedněch k druhým k dobré přízni, ježto z toho pochází milost, dobrá vůle a pokojné, čestné a spravedlivé obcovanie.«

⁷ Srv. *S. Thomae Aquin.*, Comment. in IV. Sentent. dist. 40. qu. un. art. 3. in corp.; dist. 42. qu. 2. art. 2. in corp. (Opp. ed. Parm. 1852 ss., sv. VIII. str. 1033. a 1053.); *Sanchez*, lib. VII. disp. 63. n. 16. Důvodně připomíná i svrchu zmíněná Instructio v § 81., že časté uzavírání sňatku manželského mezi blízkými pokrevenci přináší zkázu životu rodinnému, v členech rodiny nečistou žádost budíc a cizím lidem k podezření vzhledem k oně žádosti podnět dávajíc.

⁸ A sice v *Starém Zákoně* za příčinou pokrevností jest manželství zakázáno zejména mezi rodiči a dětmi, mezi dědem a vnučkou, mezi bratrem a sestrou, jak plnorodnou tak polourodnou, mezi synovcem a strýnou neb tetou. Srv. Lev. 18, 6. 7. 9.—13; *Michaelis*, Mosaisches Recht. Frankfurt 1770, sv. VI. str. 217. ss.; *Saalschütz*, Das Mosaische Recht. Berl. 1853, sv. II. str. 764. s.; *Duschak*, Das mosaisch-talmudische Eherecht. Wien 1864, str. 23. s.

Práve *římským* manželství za příčinou pokrevností zakázáno jest, a sice výslovně pod neplatností jeho (srv. § 12. Inst. de nupt. l. 10.), v linii *přímé* naskrze, in infinitum (§ 1. Inst. eod. l. 10.; l. 53. D. de rit. nupt. 23. 2.). V linii *nepřímé* mezi bratrem a sestrou, jak plnorodnou tak i polourodnou (§ 2. Inst. eod. l. 10.), a dále mezi všemi těmi pokrevenci, z nichž jeden vzhledem ke společnému kmenu na prvním, druhý pak na dalším stupni stojí, inter quos respectus parentelae locum habet (§ 3. Inst. eod. l. 10.; l. 39. pr. D. de rit. nupt. 23. 2.; l. 9. Cod. de incest. et inutil. nupt. 5. 5.). Zdalí jest pokrevností manželské aneb nemanželské, to v té příčině rozdílů nečiní (l. 14. § 2. l. 54. D. de rit. nupt. 23. 2.; srv. *Mackeldey*, Lehrb. des Röm. Rechts XIV. Aufl. Wien 1862 f., sv. II. str. 269. § 509.; *Vering*, Gesch. u. Pandekten des röm. und heut. Privatrechts, str. 634. s.).

Mezi bratrem a bratrovou sestrou sice císař *Klaudius* (41—54) manželství povolil (*Gaji* Instit. comment. I. § 62.; viz: Instit. et regul. jur. rom. syntagma, ed. *Rudolph*. *Gneist*, Lips. 1880, str. 23. s.); avšak císař *Konstancius* (337—361) též povolení zrušil a také manželství pod trestem smrti záповěděl; kterážto záповěď i dále ve své moci a váze zůstala (l. 1 Cod. Theod. de incest. nupt. 3. 12.; srv. *Puchta*, Cursus der Institutionen. VIII. Aufl. Lpzg. 1875, sv. II. str. 398.; *Vering* n. u. m. str. 634. s.).

Manželství mezi bratrancem a sestřenicí císař *Theodosius I.* (379—395) pod trestem smrti záповěděl; záповěď tu jeho syn, císař *Arkadius*, r. 396 potvrdil, avšak trest smrti

Jakmile však v říši římské veřejně uznána byla, — což ustanovením císařů Konstantina a Licinia r. 313 v Miláně vyhlášeným počátek vzalo, — tu církev všemožně se vynasnažovala, i tuto, jakož vůbec všechny záležitosti, do oboru jejího povolání náležející, dle úkolu a úmyslu svého spravovati.

Tím způsobem církev záhy zakázala manželství mezi bratranci a sestřenicemi (consobrini, consobrinae),⁹ jakož i mezi jich dětmi (sobrini, sobrinae).¹⁰ A tak církev poněmhu pokrevensství, pokud se jen poznati dalo, za rozlučující překážku manželství považovala.¹¹

Toto pravidlo církev potom blíže vyměřila a pokrevensství jakožto rozlučující překážku manželství stupněm *sedmým* podle počítání práva německého¹² omezila. Když byla totiž církev četné národy germanské do lůna svého přijala, vidělo se jí býti dokonce přiměřené, aby pokrevensství potud za rozlučující překážku manželství prohlásila, pokud ono dle práva občanského oněch národů platilo za příčinu poslopnosti v dědictví. Jakož pak v tom vzhledu u dotčených národů rozdílná ustanovení průchod měla, ježto u jedněch, zejména u *Anglův* a *Werinův* a *Ribuarských Frankův*, pokrevensství důvodem poslopnosti dědičné až do stupně *pátého* bylo,¹³ u jiných, tak jmenovitě u *Salských*

na její přistoupení od otce uložený zrušil; kterážto ustanovení i jeho bratr, císař Honorius (395—423), přijal (srv. I. un. Cod. Theod. Si nupt. ex rescript. petant 3. 10.; I. 3. Cod. Theod. de incest. nupt. 3. 12.). Avšak r. 400 císař Arkadius záповěď onoho manželství pro říši Východní záplna zdvihl a též manželství naprosto dovolil; kterážto ustanovení císaře Arkadia posléze i od císaře Justiniana I. (527—565) přijato jest (I. 19. Cod. de nupt. 5 4.; § 4. Inst. eod. 1. 10.; srv. *Vering* n. u. m. str. 635). Kterak ale křesťané tohoto manželství, a sice pro jeho neblahé následky a jmenovitě pro bezdětnost, se varovali, dokládají mimo jiné sv. *Augustin* (De civit. Dei, lib. XV. cap. 16.; Opp. ed. Venet. 17. 9 ss., sv. VII. sl. 398. č. 2) a sv. *Řehoř I.* ve svém listu r. 601 k Augustinu, biskupu v Anglii daném, uvedeném v téhož papeže Registr. lib. XI. epist. 64. (Opp. ed. Paris. 1705, sv. II. sl. 1154.; z části též v can. 20. C. XXXV. qu. 2. et 3.).

⁹ Tak se stalo na synodě *Agdeské* (Agde, lat. Agatha, v jižní Gallii), r. 506 držané, v cap. 61. *Harduin.* sv. II. sl. 1004. s.; též v can. 8. C. XXXV. qu. 2. et 3.).

¹⁰ Tak ustanovila synoda *Epaonská* (Epaona, Epaonda, město v jižní Helvecii, r. 563 sesutím se vrchu, jménem Taurus, zasypané; srv. *Neher*, Kirchl. Geogr. u. Statist. sv. II. str. 149.), r. 517 v cap. 30. (*Harduin.* II. 1050.) Srv. *Löning*, Gesch. des deutschen Kirchenrechts. Strassburg 1878, sv. II. str. 548. ss.

¹¹ Srv. synody Římské, r. 743 pod papežem Zachariášem (741—752) držané, cap. 15. *Harduin.* III. 1929; *téhož* papeže list, r. 747 k Bonifáci, biskupovi v Německu daný, v cap. 22. (*Hartzhelm*, Concilia Germaniae, ed. Colon. Agripp. 1759 ss., sv. I. str. 82.); dále synody *Wormské* z r. 868 cap. 32. (*Harduin.* V. 742.; též v can. 18. C. XXXV. qu. 2. et 3.), jež takto zní: »In copulatione fidelium generationis numerum non definimus, sed id statuimus, ut nulli Christianorum liceat de propria consanguinitate seu cognatione uxorem accipere, usquedum generatio recordatur, cognoscitur aut memoria retinetur.«

¹² Srv. svrchu str. 6. Tých počet zajisté již sv. *Řehoř I.* (590—604) znám byl; jakož vysvitá z jeho v can. 20. C. XXXV. qu. 2. et 3. uvedeného listu z r. 601. Srv. can. 2. § 5. C. XXXV. qu. 5.; *Löning* n. u. m. str. 556. Že tento způsob počítání stupňů pokrevensství v linii *nepřímé* vzhledem k překážce manželství jest přiměřenější, než počítání práva římského, vyslovil papež *Alexander II.* (1061—1073) v listu svém, uvedeném v can. 2. C. XXXV. qu. 5.; jakož patrně jest z § 1. téhož can. 2.

¹³ Leg. Angl. et Werin. tit. VI. cap. 8 (Corpus jur. germ. antiqu., ed. *Ferd. Walter*, Berol. 1824, sv. I. str. 378.); Leg. Ripuar. tit. LVI. de alod. (n. u. m. str. 179.).

Frankův, až do stupně *šestého*,¹⁴ a ještě u jiných, jichž právo v té příčině nejdále šlo, dokonce až do stupně *sedmého*, jakož zejména u *Bajuvariův*,¹⁵ *Západních Gotův*¹⁶ a *Longobardiův*:¹⁷ tudy církev, hledíc právním názorům všech dotčených národů učiniti zadost, pokrevensství až do stupně *sedmého* počítání práva německého rozlučující překážkou manželství ustanovila a toto ustanovení pravidlem pro všechny věřící (jus eccl. commune) učinila.¹⁸

Z počátku, a zajisté ještě během X., a z části i v XI. století, užívalo se obého zmíněného omezení pokrevensství vedle sebe; kterouž měrou v církevních zákonech z oněch dob nalézáme ustanoveno, že pokrevensství jest potud rozlučující překážkou manželství, pokud se vypátrati dá, a zajisté až do stupně *sedmého*.¹⁹ Avšak nařízením papeže *Alexandra II.* (1061—1073), na synodě Lateranské dne 20. dubna 1063²⁰ držané daným, pokrevensství jakožto roz-

¹⁴ Leg. Salic. tit. XLVII. (al. XLVI.) de reippis, § 4. (n. u. m. str. 65.).

¹⁵ Leg. Bajuvar. tit. XIV. cap. 9. n. 4. (n. u. m. str. 281. s.).

¹⁶ Leg. Wisigoth. lib. IV. tit. 1. cap. 6. 7. (n. u. m. str. 492.): »Successionis autem idcirco gradus septem constituti sunt, quia ulterius per rerum naturam nec nomina inveniri, nec vita succedentibus propagari potest« Srv. I. 4. pr. D. de grad. et affin. 38. 10. § 7. Inst. de grad. cognat. 3. 6.; *Löning* n. u. m. str. 553

¹⁷ Edict. Rothar. cap. 153. (n. u. m. str. 702.): »Omnis parentela usque ad septimum geniculum numeretur, ut parens parenti per gradum et parentelam heres succedat.«

¹⁸ Srv. *Jos. Othm.* Kardinal *Rauscher*, Die Ehe u. das zweite Hauptstück des bürgerl. Gesetzbuches. Wien 1868, str. 94. ss.; *Löning* n. u. m. str. 556. ss.

¹⁹ Srv. odpis sv. *Řehoře I.*, r. 604 k Felixovi, biskupu Mesinskému v Sicilii daný (Registr. lib. XIV. epist. 17.; Opp. ed. Paris. 1705, sv. II. sl. 1279. ss.) Někteří (srv. *Jaffé*, Regesta Pontiff. Romm., ed. II. Lips. 1885 ss., sv. I. str. 164. č. 1334.) tento odpis pokládají za podvržený. Avšak uvážiti třeba v té příčině tu okolnost, že *Joannes Diaconus*, jenž za časů papeže *Jana VIII.* (872—882) v Římě žil, ve svém, témuž papeži věnovaném, životopisu sv. *Řehoře I.* (lib. II. cap. 37. 38.; *S. Gregor.* I. Opp. ed. cit. IV. 57. ss.), nejenom onen odpis, výslovně sv. *Řehoři I.* jej přičítaje, nýbrž i dotčený list Felixa Mesinského, k sv. *Řehoři I.* poslaný, na nějž mu oním odpisem sv. *Řehoř I.* odpověděl, uvádí. (Srv. *Busse*, Grundriss der christl. Literatur Münster 1828 s. díl I. str. 292. č. 652.) Dále k oběma oněm listům s důrazem se táhne papež *Alexander II.*, ve svém nařízení, na synodě Lateranské dne 20. dubna 1063 daném, uvedeném v can. 2. § 6. C. XXXV. qu. 5. Srv. poznamenání vydavatelů spisův sv. *Řehoře I.*, k témuž listu, Registr. lib. XIV. epist. 17., pod lit. a připojené. Opp. II. 1275.) — Dále sem patří ustanovení synody Římské, r. 721 pod papežem *Řehořem II.* (715—731) držané, v cap. 9. (*Harduin.* III. 1865.). Též ustanovení synody Římské, r. 743 pod papežem *Zachariášem* (741—752) konané, v cap. 15. (*Harduin.* III. 1929. s.). Rovněž odpis téhož papeže, r. 747 na rozličné dotazy *Pipina*, kancléře krále frankého, k Bonifáci, biskupovi v Německu, daný, v cap. 22. (*Hartzhelm*, Concil. Germ. I. 82.). Tolikéž odpis papeže *Mikuláše I.* (858—867, r. 866 k Bulharům na jejich dotazy daný, v cap. 39. (*Harduin.* V. 366.), kdežto řečený papež Bulharům v příčině pokrevensství jakožto překážky manželství sice ustanovení práva římského, jmenovitě §§ 1 2. Inst. de nupt. 1. 10. připomíná, zároveň však jim k dotčeným ustanovením svého předchůdce, papeže *Zachariáše*, ukazuje, jichžto vyložení a vysvětlení jejich biskupovi zůstává. Konečně sem patří ustanovení synody Římské, r. 1059 pod papežem *Mikulášem II.* držané, v cap. 11. (*Harduin.* sv. VI. díl I. sl. 1063.), jakož i odpis téhož papeže, k biskupům církevní provincie Amalfijské v Neapolsku daný, v úplném znění uvedený v *Mansi*, Sacrorum Concill. nov. et ampliss. collectio, Florent 1759 ss. XIX. 898., z části pak v can. 17. C. XXXV. qu. 2. et 3.

²⁰ *Jaffé*, Regesta Pontificum Romm., sv. I. str. 570. č. 4500.

lučující překážka manželství výhradně *stupněm sedmým* omezeno jest, s tím doložením, že pokrevenství přes tento stupeň ani pamatovati se nedá, ani vlastních názvů nemá, aniž pro krátkost lidského života k místu přijíti může; a že tudíž v tomto omezení pokrevenství naprosto i ono církevní ustanovení²¹ se zavírá, vedle něhož pokrevenství potud překážku manželství působiti má, pokud se vyzkoumati aneb v paměti udržeti dá.²²

Od té doby pokrevenství naskrze toliko do stupně *sedmého* za rozlučující překážku manželství považováno jest. Některá církevní nařízení z oněch dob pokrevenství ovšem pouze do stupně *šestého* za rozlučující překážku manželství pokládala.²³ Avšak tato nařízení v počítání stupňů pokrevenství před se šla podle zvláštního způsobu, v té příčině v některých krajinách jižního Německa obvyklého, vedle něhož dětí, vlastně tak řečených (filii, filiae), s jich rodiči, jakožto jich kmenem, v jedno pojímáno, a kolena neb stupně *prvního* teprv při vnučích a vnučkách (nepotes, neptes), čili, vzhledem k nim vespolek, při bratrancích a sestřenicích (consobrini, consobrinae) počítáno, ježto dle počítání, kterého papež *Alexander* II. užíval, bratrancův a sestřenic na stupni *druhém* pokládáno.²⁴ Tou měrou právě zmíněná církevní nařízení podstatně s ustanovením papeže *Alexandra* II. svrchu uvedeným se srovnávala; což i týž papež na dotčeném místě výslovně dokládá.²⁵

Jakož pak papež *Alexander* II. v onom svém ustanovení mezi linií přímou a nepřímou žádného rozdílu neučinil, ano ani tím nejmenším nenaznačil, že by ono ustanovení toliko na linii nepřímou se vztahovati mělo, což by u věci tak důležité zajisté byl učinil, kdyby byl v té příčině jaký rozdíl činiti chtěl: nutno tedy, dle známého pravidla právního, *ubi lex non distinguit, neque nos distinguere debemus*,²⁶ za to míti, že řečený papež ono omezení pokrevenství jakožto překážky manželství *stupněm sedmým* na obě linie, nepřímou i přímou, vztahoval.²⁷

²¹ Uvedené v can. 18. C. XXXV. qu. 2. et 3. (svrchu na str. 32. v pozn. 11.).

²² »Illa quoque,« tak dotčený papežský výrok, v can. 2. § 8. C. XXXV. qu. 5. uvedený, doslovně zní, »sacrorum praescriptio canonum, quae jubet a propria abstinere consanguinitate, quamdiu generatio recordatur aut memoria retinetur, nec a praedicta parentelae discrepat computatione. Nam in septem gradibus, si canonice et usualiter numerentur, omnia propinquitatum nomina continentur. Ultra quos nec consanguinitas invenitur, nec nomina graduum reperiuntur, nec successio potest amplius prorogari, nec memoriter ab aliquo generatio recordari.« Srv. k tomuto poslednímu výroku svrchu str. 33. pozn. 16. na konci.

²³ Srv. can. 21. C. XXXV. qu. 2. et 3.; can. un. qu. 4. ead.; can. 1. qu. 5. ead.

²⁴ Srv. *Siegel*, Deutsche Rechtsgeschichte. II Aufl. str. 360.

²⁵ Can. 2. §§ 9. 10. C. XXXV. qu. 5.

²⁶ Srv. Summar. 1. 8. D. de Public. in rem act. 6. 2.; cap. 22. X. de privileg. V. 33.; *Reiffenstuel* lib. I. tit. 2. n. 398.

²⁷ Téhož mínění jest gl. ad Dict. Grat. init. qu. 1. C. XXXV. v. *quod autem consanguineus*; též *Sanchez*, lib. VII. disp. 51. n. 22.; *Fagnanus*, Comment. in Decretales Gregorii Papae IX., ad cap. 9. X. de consangu. et affin. IV. 14. n. 6. Opak toho tvrdil, jakož svrchu dotčená glossa výslovně připomíná, *Huguccio*, Summa Decreti, ad C. XXXV., za to maje, že dotčené omezení pokrevenství *stupněm sedmým* toliko na linii *nepřímou*

Byli-li pokrevenci, na některém dalším stupni, ku př. sedmém, šestém aneb pátém postavení, o témž pokrevenství mezi sebou jsoucím nevědouce, spolu v manželství vešli a v něm po delší čas žili, tož spojení to za pravé a platné manželství se považovalo a rozlučováno býti nesmělo.²⁸

§ 21. Výjimky z obecného práva církevního, svrchu uvedeného, některým národům a krajinám v té příčině propůjčené.

Z ustanovení, v příčině pokrevenství jakožto rozlučující překážky manželství svrchu uvedených, jež pro veškerou církev dána byla, Stolice papežská během času jednotlivým národům, nově na víru křesťanskou obráceným a tudíž u víře křesťanské ještě ne dosti upevněným a obecné církevní kázně neschopným, výjimky propůjčovala, tak, aby i v některých, obecným právem církevním zapověděných stupních, na př. v pátém a čtvrtém, ano dokonce i v třetím stupni pokrevenství sňatek manželský uzavřítí mohli. Takové zvláštní povolení uděлил sv. *Řehoř* I. r. 601 nově na víru křesťanskou obráceným Anglům, tak sice, aby mezi sebou iž v *třetím* stupni počítání kanonického v manželství vcházení směli.²⁹

se vztahuje, v linii přímé však že též pokrevenství dle úmyslu řečeného papeže podle práva římského (§ 1. Inst. de nupt. 1. 10.; l. 53. D. de rit. nupt. 23. 2.) naskrze (in infinitum) rozlučující překážkou manželství býti má.

²⁸ Srv. Can. 1. 2. C. XXXV. qu. 8.; Comp. III. cap. 4 de consangu. et affin. IV. 10.

²⁹ To jde z odpisu sv. *Řehoře* I. r. 601 k Augustinu, biskupu v Anglii, daného, uvedeného v Registr. lib. XI. epist. 64. (Opp. ed. Paris. 1705, II. 1154.), a z části i v can. 20. pr. C. XXXV. qu. 2. et 3., tuto však s důležitou úchylkou od původního znění, totiž: *in quarta vel quinta generatione*, místo: *in tertia vel quarta generatione*; jakož připomínají i Corr. Romm. v poznamenání k témuž can. 20. v. *in quarta* připojeném. Srv. též can. 2. § 5. C. XXXV. qu. 5. Když pak potom r. 604 *Felix*, biskup Mesinský v Sicilii, jenž byl svrchu zmíněného Augustina vychoval a vycvičil, sv. *Řehoře* I. se tázal (tento list *Felixův* uveden jest ve sv. *Řehoře* I. Registr. lib. XIV. epist. 16.; Opp. II. 1274. ss.), zdali oním papežským odpisem, k Augustinu daným, pokrevenství jakožto překážka manželství vůbec pro veškerou církev takto zmírněna býti má, sv. *Řehoř* I. mu zvláštním listem téhož roku daným (Registr. lib. XIV. epist. 17.; Opp. II. 1276. ss.) odpověděl, že nikoli; též zvláštní povolení že jediné Anglům platí, jakožto nově na víru křesťanskou obráceným. »Quod autem,« tak sv. *Řehoř* I. k *Felixovi* doslovně dí, »scripsi Augustino, Anglorum gentis episcopo, alumno videlicet, ut recordaris, tuo, de consanguinitatis conjunctione, ipsi et Anglorum genti, quae nuper ad fidem venerat, ne a bono, quod cooperat, metuendo austeriora recederet, specialiter et non generaliter ceteris me scripsisse cognoscas. Unde et mihi omnis Romana civitas extitit testis; nec ea intentione haec illis scriptis mandavi, ut, postquam firma radice in fide fuerint solidati, si infra propriam fuerint consanguinitatem inventi, non separentur, aut infra affinitatis [zde tolik, co: propinquitatis neb cognationis] vůbec, a zvláště consanguinitatis; srv. can. 1. C. XXXV. qu. 2. et 3.] lineam, id est usque ad septimam generationem conjungantur; sed adhuc illos neophytos existentes saepissime eos prius illicita docere vitare, et verbis ac exemplis instruere, et quae post de talibus egerint, rationabiliter et fideliter excludere oportet. Nam juxta Apostolum [t. Paulum], qui ait [t. I. Cor. 3, 2.]: ‚Lac vobis potum dedi, non escam,‘ ista illis modo, non posteris, ut supra dictum est, temporibus tenenda indulisimus, ne bonum, quod infirma adhuc radice plantatum erat, erueretur, sed coeptum firmaretur et usque ad perfectionem custodiretur.

Dále podobné zvláštní povolení udělil papež Řehoř II. (715—731) r. 726 Germanům, a sice potud, aby směli již ve čtvrtém stupni pokrevnosti manželství uzavírat. Kteréhožto povolení se dokládá papež Zachariáš (741—752), v cap. 15. svých nařízení, na synodě Římské r. 743 daných³⁰ říka, že sice úřední listiny, o témž povolení svého předchůdce svědčící, v papežské listovně nenalezl, že však o něm nicméně od lidí z oněch krajín ujištěn jest.

§ 22. Pokrevnosti jakožto rozlučující překážka manželství podle práva církevního vůbec od dob papeže Alexandra II. (1061—1073) až k době obecného církevního sněmu Lateranského IV. r. 1215.

Nařízení v příčině pokrevnosti jakožto rozlučující překážky manželství, svrchu položená, v církvi průchod měla až k době obecného církevního sněmu Lateranského IV. r. 1215, pod papežem Innocencem III. (1198—1216) držaného.³¹

Týž sněm, jsa si toho vědom, že zákony lidské vůbec mají k potřebám a poměrům poddaných přihlížeti a s nimi se srovnávati, a že tudy, když tyto se změní, i ony mají býti změněny; a maje toho zároveň zkušenost, že nelze dosavadního ustanovení církevního v příčině pokrevnosti jakožto rozlučující překážky manželství dále všeobecně bez velikých obtíží zachovávat: v can. 50.³² mezi jiným pokrevnosti v posledních třech stupních, totiž pátém, šestém a sedmém, jakožto rozlučující překážku manželství naprosto zrušil a tak tuto překážku stupněm čtvrtým omezil.³³

Při tomto svém ustanovení týž sněm, avšak jen mimochodem, podotkl, že s oním omezením pokrevnosti jakožto rozlučující překážky manželství a povolením sňatku manželského v stupních pokrevnosti, po čtvrtém následujících, snadno i přírodozpytci téhož věku souhlasiti budou, majíce za to, že tělo lidské sestává ze čtyř tekutin (humores), smíšených ze čtyř prvkův (elementa), a že při každém zplození tělo zplozence od těla zploditele svého z části se liší, tak sice, že tělo potomka, od těla jeho předka, s ním v pátém stupni linie

Sane, si in his secus, quam debuimus, aliquid egimus, non proterviae, sed commiserando actum esse cognoscas. Unde et testem invoco Deum, qui cogitationes omnium hominum novit, cuius etiam oculis omnia nuda sunt et aperta.»

³⁰ Harduin. III 1929. s.; Mansi, XII 245.

³¹ Bylo na témž sněmu shromážděno 412 biskupů, 800 opatů a převorů a veliký počet zastupitelů biskupských kapitul, jakož i biskupů, již za příčinou podstatných překážek osobně se dostaviti nemohli. Srv. Hefele, Conciliengeschichte, sv. V. str. 777. ss.

³² Harduin. VII. 55. s.; kterýžto kanon potom r. 1234 od papeže Řehoře IX. do jeho církevního zákonníka přijat a tam v kap. 8. de consangu. et affin. IV. 14. umístěn jest.

³³ »Non debet,« tak dotčené ustanovení téhož sněmu doslovně zní, »reprehensibile iudicari, si secundum varietatem temporum statuta quandoque varientur humana, praesertim cum urgens necessitas vel evidens utilitas id exposcit; quoniam ipse Deus ex iis, quae in Veteri Testamento statuerat, nonnulla mutavit in novo.« (Srv. svrchu str. 23.) — »Prohibitio quoque copulae conjugalis quartum consanguinitatis... gradum de cetero non excedat: quoniam in ulterioribus gradibus jam non potest absque gravi dispendio hujusmodi prohibitio generaliter observari.«

přímé vzhůru vstupující pokrevného, docela se liší.³⁴ Nechtěl tím dotčený sněm oněch názorů přírodozpytcův nikterak za příčinu onoho omezení manželské překážky pokrevnosti pokládati, nikoli; za tuto příčinu on považoval okolnost, vytknutou slovy: *quoniam in ulterioribus gradibus jam non potest absque gravi dispendio hujusmodi prohibitio generaliter observari*; aniž tím zamýšlel dotčený sněm ony fyziologické názory za pravé prohlašovat aneb stvrzovat; nýbrž chtěl jich při té příležitosti jen jako mimochodem podotknouti. Nesluší tedy nikoli za tou příčinou řečenému sněmu se posmívat.³⁵

Zároveň pak řečený sněm v témž ustanovení důrazně doložil, že dotčená překážka, takto omezená, má trvati ustavičně (*impedimentum perpetuum*), t. j. že nemá, kdyby kdo nicméně přes ni manželství uzavřel, sama sebou pomínuti, jakkoli dlouho by ty které osoby v tom spojení trvaly; čímž dosavadní opačná nařízení jak předchůdců papeže Innocence III., tak i jeho vlastní,³⁶ dokonce zdvižena jsou.³⁷ Kteroužto doložku týž sněm i v následujícím can. 51., jímž ohlášky manželství nařídil, připomenul.³⁸

Jelikož pak řečený sněm, pokrevnosti jakožto rozlučující překážku manželství se stupně sedmého na stupeň čtvrtý uváděje, ani tím nejmenším ne-

³⁴ Dotčené názory tehdejších fyziologů spočívají podstatně na názorech proslulého lékaře řeckého *Klaudia Galena* (nar. 131 po Kr. v městě Pergamu v Malé Asii, † na začátku III. století, uvedených zvláště v jeho spisech: *De elementis*, lib. I. cap. 5.; lib. II. cap. 2.; a *de temperamentis* (*Medicorum graecorum opera*, ed. *Carol. Gottlieb Kühn*, Lips 1821 ss. sv. I. str. 451., 496. 509. ss.). Pod jeho jménem koluje asi 180 spisů, z nichž zajisté 82 jsou pravé. Uvádí je: *Fabricius*, *Bibliotheca graeca*, Hamburg. 1705 ss. sv. V. str. 377. sl. Srv. *Grässe*, *Lehrb. einer allgem. Literärgesch.* Dresd. u. Lpzg. 1837 ff., sv. I. díl 2. str. 1208 ss. Díl pak řečený sněm v té příčině doslovně: »*Quaternarius vero numerus bene congruit prohibitioni conjugii corporalis, de quo dicit Apostolus [t. I. Cor. 7, 4.], quod vir non habet potestatem sui corporis, sed mulier, neque mulier habet potestatem sui corporis, sed vir; quia quatuor sunt humores in corpore, qui constant ex quatuor elementis.*«

³⁵ Srv. *S. Thom. Aquin.* in IV. Sententt. dist. 40. qu. un. art. 4. in corp. (Opp. sv. VII. str. 1035.); *Sanchez* lib. VII. disp. 53. n. 6.; *Gonzalez de Tellez*, *Comment.*, ad cap. 8. X. de consangu. et affin. IV. 14. n. 3.; *Richter-Dove-Kahl*, *Lehrb. des kath. u. evang. Kirchenrechts.* VIII. Aufl. Lpzg. 1886, str. 1188.; *Friedberg*, *Lehrb. des kath. u. evang. Kirchenrechts.* III. Aufl. Lpzg. 1889, str. 362., jenž v té příčině dí: »Die grossen Schwierigkeiten, welche sich der praktischen Handhabung dieses Rechtes entgegenstellten, verbunden mit Gründen der Galenischen Physiologie veranlassten indessen *Innocenz III.* auf dem C. Lateran. IV. (1215) das Ehehinderniss auf den vierten Grad zu beschränken.«

³⁶ Can. 1. 2. C. XXXV. qu. 8.; *Compil.* III. cap. 4. de consangu. et affin. IV. 10. Srv. svrchu str. 35.

³⁷ »*Quum ergo jam,« tak doslovně dí řečený sněm, »usque ad quartum gradum prohibitio conjugalis copulae sit restricta, eam ita volumus esse perpetuam, non obstantibus constitutionibus super hoc dudum editis vel ab aliis, vel a nobis, ut, si quis contra prohibitionem hujusmodi praesumpserit copulari, nulla longinquitate defendatur annorum, quum diuturnitas temporum non minuit peccatum, sed auget, tantoque sunt graviora crimina, quanto diutius infelicem animam detinent alligatam.*« Srv. capp. 4. 11. X. de consuetud. I. 4.; cap. 5. X. de consangu. et affin. IV. 14.

³⁸ *Harduin.* VII. 57. s.; cap. 3. pr. X. de cland. despons. IV. 3.: »*Cum inhitio copulae conjugalis sit in tribus ultimis gradibus revocata, eam in aliis volumus districte servari.*«

naznačil, že by toto zúžení dotčené překážky mělo toliko na linii nepřímou, a nikoli na linii přímou se vztahovati, a to ani v can. 50., ani v can. 51.; a jelikož dále ani papež Řehoř IX., dotčené dva kanony téhož sněmu do svého zákonníka přijímaje, k nim žádné takové poznámky nepřipojil, což by bylo jinak u věci tak důležité k odstranění všech omylův a pochybností zajisté se stalo: tudý podle právní řehole, již svrchu (str. 34.) zmíněné: »ubi lex non distinguit, neque nos distinguere debemus«, četní a proslulí kanonisté a bohoslovci tvrdí, že ono obmezení pokrevenství na obě linie, nepřímou i přímou, se vztahuje. Sem patří zejména Tomáš Sanchez († 1610),³⁹ Emmanuel Gonzalez de Telles, professor církevního práva na universitě v Salamance († 1649),⁴⁰ a zvláště Prosper Fagnanus, sekretář kongregace sněmu Tridentského (S. C. C.), a tudíž ustanovení a názorů Stolice papežské v té příčině úplně znalý († 1678).⁴¹

Mnozí jiní ovšem dotčené omezení pokrevenství pouze na linii nepřímou vztahují a, práva římského, zejména l. 53. D. de rit. nupt. 23. 2. a § 1. Inst. de nupt. 1. 10. se dokládajíce, tvrdí, že v linii přímé pokrevenství naskrze (in

³⁹ De S. Matrim. Sacram., lib. VII. disp. 51. n. 22.: »Deducitur, posse fideles contrahere matrimonium in linea recta ascendentium et descendentium ultra quartum gradum; quia... jure ecclesiastico prohibitio non excedit quartum gradum, cap. Non debet. de consangu.« A na jiném místě (lib. VII. disp. 53. n. 1.) o této věci takto se pronáší: »Olim quidem Ecclesia conjugium interdixerat usque ad septimum consanguinitatis gradum.« — »Postmodum autem sub Innocent. III. in concilio Lateranensi restricti sunt gradus consanguinitatis usque ad quartum, et habetur cap. Non debet. de consangu. Quae restrictio intelligenda est non solum in linea collateralis seu transversa, sed etiam in recta ascendentium et descendentium linea: ita, ut quicumque consanguinei ultra quartum gradum possint matrimonio jungi, ut probavi disp. 51. n. 22. At intra quartum gradum lineae rectae vel transversae est matrimonium ipso jure nullum, ut constat ex d. (icto) cap. Non debet.«

⁴⁰ Týž (Comment. in Decretales Gregor. IX., ad cap. 5. X. de consangu. et affin. IV. 14. n. 10.), chtěje dovoditi, že pokrevenství, jakožto překážka manželství, pokud na právu přirozeném neb božském (jure naturali seu divino) záleží, nevztahuje se nikoli na celou linii přímou (in infinitum), dokládá se v té příčině svrchu uvedených nařízení papežů Innocence III. a Řehoře IX., řka: »Si haec prohibitio [t. jure naturali seu divino innixa] protraheretur ad omnes descendentes, eam non omitterent sacri canones.« — »Nec distincte diceret Pontifex in c. Non debet. hoc tit., impedimentum hoc ultra quartum gradum non extendi.« — »Nec tunc obstat dicta lex Nuptiae ff. de rit. nupt. [t. l. 53. D. 23. 2.], ubi inter eas personas, quae parentum [liberorumve] loco habentur, matrimonium prohibetur in infinitum. Nam ea prohibitio non est juris naturalis, sed juris civilis positivae, quae ab Ecclesia limitata est ad gradum quartum.«

⁴¹ Tento (Jus canonicum seu comment. in quinque Libb. decretall., ad cap. 9. de consangu. et affin. IV. 14. n. 11.) vzhledem k oné věci dí: »Antiquitus prohibebatur, ne consanguinei... usque ad septimum gradum matrimonio copularentur, 35. qu. 2. et 3. per totum Postea prohibitio fuit restricta ad quartum, cap. Non debet. supra eod. [t. lib. IV. tit. 14.: de consangu. et affin.]« A dále (tamže n. 31.) v té příčině dí takto: »Certum est, matrimonium inter ascendentes et descendentes non irritari in infinitum jure ecclesiastico, quia lex civilis in d. [icta] l. [ege] Nuptiae la quarta ff. de rit. nupt. [t. j. lex, jež slovem: Nuptiae začíná, a mezi těmi, jež v onom titulu týmž slovem: Nuptiae začínají, jest čtvrtá; jest to již zmíněná l. 53. D. 23. 2.] nullibi reperitur canonizata per sacros canones; quinimo gradus omnes consanguinitatis lex canonica intra quartum gradum conclusit, non distinguendo inter ascendentes et transversales; in d. cap. Non debet. supra eod., ut diximus supra n. 11.«

infinitum) rozlučující překážku manželství působí. Tak jmenovitě ze starších kanonistů Reiffenstuel⁴² a Schmalzgrueber,⁴³ z novějších Rittner,⁴⁴ Vering,⁴⁵ Schulte⁴⁶ a Heiner.⁴⁷

Ostatně vzhledem ke skutečnému životu tato otázka značného významu nemá, ježto sotva vyskytnou se pokrevenci, na pátém aneb dalším stupni linie přímé stojící, ježto by spolu v manželství vstoupiti úmysl měli. Zajisté již v pátém stupni, kdyby jeden z nich i jen právě dospělý (puber), t. j. čtrnáct a, pokud se týče, dvanáct let stár byl, blížil by se druhý z nich již ke stu let.⁴⁸

Dále papež Řehoř IX. ustanovil,⁴⁹ že v linii nepřímé, když i jen jeden z těch kterých pokrevenců stojí na dalším než čtvrtém stupni, ku př. na pátém atd., tehdy již dotčená překážka manželství místa nemá. Týž papež sice v tomto smyslu přímo jenom o tom případě rozhodl, když jeden pokrevenc na pátém a druhý na čtvrtém stupni stojí; avšak z důvodu, jež řečený papež k stvrzení tohoto rozhodnutí svého klade, že totiž stupněm pokrevence, od společného kmene vzdálenějšího, stupeň pokrevenství jeho se všemi ostatními pokrevenci, s druhé strany od téhož obecného kmene pocházejícími, se vyměřuje, vysvítá, že ono rozhodnutí dle úmyslu téhož papeže průchod míti má, byť i druhý pokrevenc na bližším než čtvrtém stupni, ku př. na třetím, druhém aneb i na prvním stupni stál.⁵⁰

Vzhledem k té okolnosti, zdali jest též pokrevenství počestné (manželské) aneb nepočestné (nemanželské), dále zdali jest pokrevenství po meči (agnatio), anebo po přeslici (cognatio), ani dotčený Lateranský sněm, ani papež Řehoř IX. v té příčině žádného rozdílu neustanovili.⁵¹

⁴² Jus canon. univ. lib. IV. lit. 14. n. 25—30.

⁴³ Jus eccl. univ. lib. IV. tit. 14. n. 34—37.

⁴⁴ Církevní právo katol., díl II. str. 295.

⁴⁵ Lehrb. des kathol., oriental. u. protest. Kirchenrechts. II. Aufl. Freiburg i. Br. 1881, str. 884.

⁴⁶ Lehrb. des kath. u. evang. Kirchenrechts IV. Aufl. Giessen 1886, str. 386.

⁴⁷ Grundriss des kath. Eherechts. Münster 1889, str. 91. a 170.

⁴⁸ To již Prosper Fagnanus, za příkladem proslulého kanonisty z XIII. věku jménem Abbas, připomíná (Commentarius, ad cap. 9. X. de consangu. et affin. IV. 14. n. 35.), řka: »Quidquid tamen sit, proposita quaestio, ut inquit Abbas in d. cap. Non debet. num. 8. supra eod. [t. j. cap. 8. X. de consangu. et affin. IV. 14.], propter brevem hominum vitam raro practiacatur.«

⁴⁹ Cap. 9. X. de consangu. et affin. IV. 14.

⁵⁰ Doslovně zní dotčené papežské rozhodnutí, v cap. 9. X. de consangu. et affin. IV. 14. položené, takto: »Vir, qui a stipite quarto gradu, et mulier, quae ex alio latere distat quinto, secundum regulam approbatam, qua dicitur, quoto gradu remotior differt [= distat] a stipite, et [t. differt] a quolibet per aliam lineam [t. per aliud latus seu per aliam seriem] descendentium ex eodem, licite possunt matrimonialiter copulari.« Gl. k témuž místu v. approbatam připomíná, že se zde slovem »regula« rozumí pravidlo, od kanonistův a bohoslovců vědecky zdělané a od papeže tímto rozhodnutím schválené a mocí zákona opatřené. »Nota,« tak dí zmíněná Gl., »quod regula, a magistris tradita, approbatur hic a jure, et sic pro jure servabimus regulam istam.« — »Habet autem hoc locum, cum approbatio fit per Papam; alterius enim approbatio parum prodesset.«

⁵¹ Srv. Vering n. u. m. str. 884.

§ 23. Pokrevenství jakožto rozlučující překážka manželství podle práva církevního vůbec od doby obecného církevního sněmu Lateranského IV. z r. 1215 až po dnes.

Svrchu uvedená ustanovení v příčině pokrevenství jakožto rozlučující překážky manželství v církvi průchod mají po dnes.⁵²

Nevěřící (infideles), ačkoli v onom stupni pokrevenství, jenž pouze nařízením církevním (jus ecclesiasticum) rozlučující překážkou manželství ustanoven jest, manželství platně uzavřítí mohou, ježto pouhým nařízením církevním podání nejsou:⁵³ tož tehdy, když přijmouce svátost křtu oudy církve a její pravomoci poddanými se stanou,⁵⁴ v tom a takém stupni více platného manželství uzavřítí nemohou, jelikož nyní církvi poslušenstvím povinni jsou, a onen přirozený svazek pokrevenství, ačkoli v době jejich nevěry (infidelitas) vzešlý, nicméně i nyní, po jich přijmutí do círke, trvá.⁵⁵

Co se týče *prominutí* (dispensatio) této překážky, přísluší ono výhradně papeži. Týž však v *linii přímé* a v *prvním stupni* linie *nepřímé* naprosto žádného prominutí neuděluje.⁵⁶

Dále obecný církevní sněm Tridentský⁵⁷ nařídil, aby těm, jižto vědomě v některém zapověděném stupni manželství uzavřítí se opovážili, dokonce žádného prominutí se neudílelo. V *druhém* stupni pak aby vůbec prominutí se neudílelo, leč vysokým knížatům a z příčiny veřejného blaha se týkající (ob

⁵² Rakouské právo manželské občanské (obec. zák. obč. § 65.) pokrevenství jako překážku manželství vyměřuje takto: »Příbuzní v pokolení vzhůru a dolů stupujícími nemohou spolu vcházeti v platné manželství; ani bratří se sestrami vlastními a nevlastními; ani bratrance se sestřenicemi; ani s bratry a sestrami rodičů, totiž s ujcem a s tetou strany otcovské i mateřské; nechť příbuzenství pochází z rodu manželského nebo nemanželského.« Veliká odchylka téhož práva od práva církevního v té příčině leží na bilední. Třetí a čtvrtý stupeň práva kanonického se tu naprosto mlčením pomijí, a tudíž se zavrhuje. Často se říká, že právo rakouské považuje pokrevenství v linii nepřímé za překážku manželství až do *druhého* stupně počítání kanonického, aneb do *čtvrtého* stupně počítání civilního neb občanského. První část tohoto rčení pravá jest, druhá pak nikoli; neboť mezi *vnučkou* neb *vnučkou* a sestrou neb bratrem děda neb báby, kteřížto pokrevenci k sobě stojí zajisté na stupni čtvrtém počítání civilního, právo rakouské manželství dovoluje, ježto je pouze mezi dcerou neb synem a bratrem aneb sestrou otce aneb matky zapovídá. Ostatně o tom srv. *Dolliner*, n. u. m. sv. I. str. 209 ss. A co se dotýče zejména Židů, § 125. obec. zák. obč. v té příčině stanoví takto: »Překážka manželství, pocházející z příbuzenství, vztahuje se u pobočných příbuzných židovských toliko k manželství mezi bratrem a sestrou, mezi sestrou a synem nebo vnučkou bratra jejího neb její sestry.« Srv. *Grassl*, Ausführl. Erläuterung des allgem. bürgerl. Gesetzb. von § 123—136 (též pod titulem: Das besondere Eherecht der Juden in Österreich) Wien 1838, str. 61. ss.

⁵³ Cap. 8. X. de divort. IV. 19.; cap. 4. X. de consangu. et affin. IV. 14.

⁵⁴ Trid. sess. VII. de baptism. can. 8.

⁵⁵ *Sanchez*, lib. VII. disp. 65. n. 2.

⁵⁶ *Feije*, De impedimentis et dispensat. matrimoniall., ed. II. Lovan. 1874, str. 240. s.; *Mansella*, De impediment. matrim. diriment. Rom. 1881, str. 40; *Zitelli*, Apparatus jur. eccl., Rom. 1886 str. 406; *Tyž*, De dispensat. matrimoniall., Rom. 1887, str. 54. s.

⁵⁷ Sess. XXIV. de reform. matrim. cap. 5.

publicam causam); tím však dotčený sněm nikterak nechtěl papeži odejmouti moci, z podstatné příčiny i soukromým osobám prominutí překážky manželské v onom stupni udělití.⁵⁸

Papež k udělení prominutí zmíněné překážky v jednotlivých případech obyčejně zmocňuje biskupy. Ano v jistých mezích jim k tomu, jakož i v příčině některých jiných církevních záležitostí, i poněkud stále plnomocenství propůjčuje, totiž pro obor *zevnitřní* neb *právní* (pro foro externo) skrze *Kongregaci de Propaganda Fide* na dobu *pěti* let; pročež toto zmocnění vůbec *Facultates quinquennales* slove.⁵⁹ Na základě tohoto zmocnění (č. 3.)⁶⁰ mají biskupové moc: »dispensandi in 3. et 4. simpliciter et mixto non tantum cum pauperibus, sed etiam cum nobilibus et divitibus in contrahendis et in contractis:«⁶¹ cum haereticis vero conversis, etiam in secundo simpliciter et mixto, dummodo nullo modo attingat primum gradum.« Slově svrchu položeným: »dispensandi in 3. et 4. simpliciter et mixto« podle autentického výkladu Kongregace S. Officii seu Inquisitionis, vynesého dne 25. června a opět dne 20. listop. 1670, rozuměti jest v ten smysl, že mohou biskupové udělití prominutí, když se stýká třetí stupeň s třetím, nebo čtvrtý s čtvrtým (in tertio et 4. simpliciter), aneb když se *čtvrtý* stýká s *třetím*, nikoliv ale, když se čtvrtý aneb třetí stupeň stýká s *jiným* stupněm, jenž zde není jmenován, t. j. s druhým aneb s prvním.⁶² Kterýžto autentický výklad záleží na cap. 3. X. de consangu. et affin. IV. 14., jež zavírá v sobě pravidlo, vedle něhož papežské prominutí, někomu udělené, aby mohl v určitých stupních pokrevenství linie nepřímé manželství uzavřítí, platí jen potud, pokud ty které osoby *obě* na stupni tam jmenovaném stojí, a žádná z nich nestojí na stupni bližším, jenž v onom prominutí jmenován není.⁶³

⁵⁸ Srv. Trid. sess. XXV. de reform. cap. 21.

⁵⁹ Uvádí je mimo jiné *Aichner*, Compendium jur. eccl., ed. VII. Brixin. 1890. Append. str. 19. ss.

⁶⁰ *Aichner* n. u. m. str. 19. s.

⁶¹ T. j. nejenom tehdy, když se má manželství teprv uzavíratí (in contrahendis), nýbrž i tu, když bylo přes onu překážku, a tudíž neplatně uzavřeno (in contractis), a nyní má pomocí téhož prominutí platným učiněno býti (convalidari).

⁶² S. Congr. Officii die 25. Junii 1670 declaravit, Facultates, quae conceduntur per formulam S. Congr. de Propaganda Fide, »dispensandi in 3. et 4. simpliciter et mixto tantum«, debere intelligi de 3. et 4. simpliciter, videlicet ab uno stipite futuris sponsis communi, ac insuper de 3. et 4. mixto ex altero stipite per quarto, nullatenus autem cum secundo.« Na kterýž autentický výklad onoho zplnomocnění papežský Pro-Nuntius Vídeňský, kardinál *Michal Viale Prelà*, listem ze dne 16. června 1856 biskupy rakouské zvláště upozornil. Srv. *Aichner* n. u. m. str. 636. pozn. 1.

⁶³ Zníť dotčené cap. 3. X. de consangu. et affin. IV. 14., z odpisu papeže *Celestina III.* (1191—1198), k některému, ostatně však neznámému biskupovi v Norvežsku daného (srv. *Jaffé*, Regesta Pontificum Romm. ed. II. sv. II. str. 643. č. 17.671) a v Comp. II. cap. 2. eod. IV. 8. uvedeného, zdělané, doslovně takto: »Quod dilectio (et infra). Quaesivisti, utrum is, qui a stipite per descendentem lineam sexto vel septimo gradu distat [jak patrně, měl dotčený papežský odpis na zřeteli právo, jež tehdaž, před IV. obecným sněmem Lateranským, v příčině pokrevenství v církvi průchod mělo], possit ei, quae ex altera parte per lineam descendentium ab eodem stipite secundo vel tertio gradu distat, matrimonialiter copulari, propter indulgentiam, qua permissum est hominibus terrae illius in sexto gradu conjungi. Quod videtur posse fieri secundum regulam, qua dicitur: quoto

Ostatně již častěji zmíněné *Naučení (Instructio)* biskupům rakouským připomíná, aby uzavírání manželství mezi pokrevenci, zvláště na některém bližším stupni stojícími, bez podstatných příčin nikterak nepodporovali.⁶⁴

O promíjení této překážky lidem, na smrtelném loži ležícím, viz níže § 29. na konci, v poznámce 41.

ODDÍL TŘETÍ.

Švakrovství jakožto rozlučující překážka manželství podle práva církevního vůbec.

KAPITOLA PRVNÍ

Švakrovství skutečně jakožto rozlučující překážka manželství podle práva církevního vůbec.

§ 24. Od počátku církve až k dobám papeže Alexandra II. (1061—1073).

Z týchž téměř příčin, jako pokrevenství,¹ vyjmouc jediné příčinu tamže pod 1) uvedenou, církev i skutečně švakrovství rozlučující překážkou manželství ustanovila.²

gradu quis distat a stipite, et [t. distat] a quolibet per aliam lineam descendentium ab eodem; quum tamen de consuetudine terrae, si quando talis casus emergerit, incolae propter proximiorum gradum conjunctos separent et impediunt copulari volentes. Nos itaque respondemus, quod indulgentia illa sic est intelligenda, quod uterque conjungendorum distet a stipite sexto gradu. Si vero alter sexto vel septimo gradu distat a stipite, alter autem secundo vel tertio gradu, conjungi non debent.« V témž smyslu i summarium této kapitoly dí: »Si dispensatur cum aliquo, ut possit contrahere in certo gradu alias prohibito, requiritur, quod uterque contrahentium toto [v tolikátém] gradu distat a stipite « Tou měrou nám nelze přisvědčiti názoru *Schulteho*, jenž (Handbuch des kath. Eherechts. Giessen 1855, str. 169. pozn. 58.) tvrdí, že též cap. 3. X. de consangu. et affín. s cap. 9. eod. jest na odporu; nikoli; cap. 9. eod. zavírá v sobě právo obecné (jus commune); cap. 3. eod. však zření má ku právu zvláštnímu (jus speciale) a vyměřuje, kterak témuž právu v jistém případě rozuměti a kterak je vykládati jest.

⁶⁴ Instructio § 80.: »Episcopi, cum canonicae non deficient rationes, faciles erunt in utendo facultatibus a Sancta Sede concessis, sequentia quoad impedimenta. 1. In tertio et quarto gradu consanguinitatis.« — Ibid. § 81.: »Ubi matrimonia inter consanguineos proximiores inita frequentiora occurrunt, corrumpunt intima familiarum commercia, utpote cupidinem pravam ejusque suspicionem excitantia.«

¹ Srv. svrchu str. 29. ss.

² I v *Starém Zákoně* bylo manželství za příčinou skutečného švakrovství zapovězeno, a sice zejména v linii *přímé*, s nevlastní matkou, s nevlastní dcerou a vnučkou, jakož i s tchyní a s nevěstou (nurus); v linii *neprímé* s vdovou bratra otcova, se sestrou manželky, pokud tato ještě žila, a s vdovou po bratrovi, ač nebyl-li tento zemřel bezdětný; v kterémžto případě bratr zemřelého jeho vdovu za manželku pojmouti a mimo to prvního syna s ní zplozeného jménem zemřelého bratra svého pojmenovati povinen byl. Srv. Lev. 18, 8. 14—18.; 20, 11. 12. 14. 20. 21.; Deut. 22, 30.; 25, 5. ss.; 27, 20. 23.; *Michaelis*, Mo-

V čemž církev týmž způsobem před se šla, jako v příčině pokrevenství. Držíc se totiž z počátku v mezích práva římského, poněnáhu i tuto záležitost dle názoru a směru svého zaříditi se snažila.³

A co předně švakrovství prvního rodu (primi generis) se dotýče, církev již na synodě *Agdeské* r. 506 držané⁴ v cap. 61. manželství zakázala nejenom mezi švakrem a švakrovou, mezi macechou a pastorkem, mezi otčímem a pastorkyní, nýbrž vůbec mezi mužem a ženskou, s níž někdo z jeho pokrevenců byl prve manželsky spojen.⁵ Podobné ustanovení učinila synoda *Orleanská* r. 538 v cap. 10.⁶ a synoda Římská, r. 721 pod papežem *Řehořem* II. (715—731) držaná, v cap. 9.⁷

Že pak tato záповěď manželství nejenom o počestném (manželském), nýbrž i o nepočestném (nemanželském) švakrovství platila, vysvítá z odpisu sv. *Řehoře* I., r. 604 k Felixovi, biskupu Mesinskému v Sicilii, daného,⁸ v němž to sv. *Řehoř* I. výslovně dokládá.⁹

Poněnáhu vzniklo jest v té příčině pravidlo: pokud překážku, manželství

saisches Recht, sv. II. str. 217. ss.; *Saalschütz*, Das Mosaische Recht, II. Aufl. sv. II. str. 765. ss.; *Duschak*, Das Mosaisch-Talmudische Eherecht, str. 23. ss.; *Permander-Silbernagl*, Handbuch des gemeingiltigen kath. Kirchenrechtes, IV. Aufl. Landshut 1865, str. 704.; *Richter-Dove-Kahl*, Lehrb. des kath. u. evang. Kirchenrechtes, str. 1091.

Právo římské za příčinou švakrovství, jím stanoveného (srv. svrchu str. 12. pozn. 15.) manželství zakazovalo v linii *přímé*, mezi tchánem a tchyní s jedné a nevěstou a zetěm s druhé, a tolikéž mezi otčímem a macechou s jedné a pastorkyní a pastorkem s druhé strany (l. 14. § 4. D. de rit. nupt. 23. 2.; l. 4. §§ 5. 7. 1. 6. pr. D. de grad. et affín. 38. 10.; l. 17. Cod. de nupt. 5. 4.; §§ 6. 7. Inst. de nupt. 1. 10.). V linii *neprímé* mezi švakrem a švakrovou (l. 5. 8. 9. Cod. de incest. et inutil. nupt. 5. 5.), jakož i mezi manželem a manželkou, s ním rozvedené dcerou, od ní v druhém manželství zplozenou (l. 12. § 3. D. de rit. nupt. 23. 2.; § 9. Inst. de nupt. 1. 10.). Dále právo římské manželství zakazovalo mezi otčímem a vdovou po pastorkovi, jakož i mezi macechou a vdovcem po pastorkyni (l. 15. D. de rit. nupt. 23. 2.), mezi kterýmižto osobami v smyslu práva římského žádné švakrovství místa nemělo; byloť mezi nimi, jak patrně, pouze švakrovství druhého rodu, právem církevním stanovené (srv. svrchu str. 14. s.); záповěď manželství mezi těmito osobami se strany práva římského tudíž pouze na zřeteli k veřejné mravopočestnosti se zakládala (srv. *Richter-Dove-Kahl* n. u. m. str. 1093.). Mezi nevlastními bratry a sestrami (comprivigni, comprivignae), mezi nimiž v skutku žádného švakrovství nestávalo, právo římské výslovně sňatek manželský dovolovalo (§ 8. Inst. de nupt. 1. 10)

³ Srv. *Löning* n. u. m. str. 562.

⁴ Srv. svrchu str. 32. pozn. 9.

⁵ *Harduin*, II. 1004. s.; též v can. 8. C. XXXV. qu. 2. et 3.

⁶ *Harduin*, II. 1025.

⁷ *Harduin*, III. 1865: »Si quis de propria cognatione, vel quam cognatus habuit, duxerit uxorem, anathema sit. Et responderunt omnes tertio: Anathema sit.«

⁸ Srv. svrchu str. 33. pozn. 19.

⁹ S. Gregor. I. Registr. lib. XIV. epist. 17. (Opp. II. 1. 79. s.; též v can. 10. C. XXXV. qu. 2. et 3.): »Nec eam, quam aliquis ex propria consanguinitate conjugem habuit, vel aliqua illicita pollutione maculavit, in conjugem ducere ulli profecto licet Christianorum aut licebit, quia incestuosus est talis coitus, et abominabilis Deo et cunctis hominibus. Incestuosos vero nullo conjugii nomine deputandos, a sanctis Patribus dudum statutum esse legimus.«

rozlučující, působí pokrevnství, potud ji působí i švakrovství.¹⁰ Tím způsobem zároveň s pokrevnstvím též švakrovství jakožto překážka manželství rozlučující určitě stupněm *sedmým* počtu kanonického omezeno jest;¹¹ což posléze výrokem papeže *Alexandra II.* (1061—1073), v can. 2. §§ 6. 8. C. XXXV. qu. 2. et 3. uvedeným, stvrzeno jest.

Švakrovství *druhého rodu* (affinitas secundi generis) působilo až do stupně *třetího* rozlučující, a v stupi *čtvrtém* zakazující překážku manželství; dále pak žádné překážky manželství nepůsobilo.¹²

Švakrovství *třetího rodu* (affinitas tertii generis) toliko v prvních *dvou* stupních, a sice rozlučující překážku manželství činilo; dále pak sňatku manželskému nikterak na závalu nebylo.¹³

Ani při těchto posléze jmenovaných dvou rodech švakrovství mezi počestným a nepočestným švakrovstvím v té příčině žádného rozdílu nebylo.¹⁴

§ 25. Od dob papeže *Alexandra II.* (1061—1073) až k době obecného církevního sněmu *Lateranského IV.* r. 1215.

Svrchu uvedená ustanovení v příčině skutečného švakrovství jakožto překážky manželství v církvi průchod měla až do obecného církevního sněmu *Lateranského IV.* r. 1215. Týž sněm, věda, že dotčené překážky manželství

¹⁰ Tak stanoví výrok v can. 13. C. XXXV. qu. 2. et 3. položený, jenž takto zní: »Aequaliter vir conjugatur consanguineis propriis, et consanguineis uxoris suae.« Rovněž stanoví výrok v can. 1. ead. uvedený, kterýžto výrok napsím dotčeného can. 3. ead. papeži *Fabianovi* (236—250) se přičítá, avšak vlastně pochází z Penitencialu (Poenitentiale), obyčejně *Theodoru*, arcibiskupu Kanterburyskému (Cantuariensis) ze VII. století († 690) připisovaného, a *Jakubem Petitem*, spisovatelem francouzským, v Paříži r. 1677 vydaného, sv. II. str. 11. Sr. *Berardi*, Gratiani canones genuini ab apocryphis discreti. Venet. 1783, díl III. str. 524. Totéž pravidlo obsahuje výrok, v can. 14. C. XXXV. qu. 2. et 3. umístěný, který se tam připisuje synodě *Wormské*, a skutečně na konci cap. 78. synody *Wormské* z r. 868 (*Harduin*. V. 748.) se nachází. Avšak téměř doslovně týž výrok již v cap. 29. synody *Kabillonské* (Cabillo, Cabil'onium = Chalons sur Saone ve Francii) z r. 813 (*Harduin*. IV. 1036.) se objevuje. Zní pak dotčený can. 14. C. XXXV. qu. 2. et 3. doslovně takto: »Sane, consanguinitas, quae in proprio viro observanda est, haec nimirum in uxoris parentela [t. j. consanguinitate] de lege nuptiarum custodienda est. Quia enim constat, esse duos in carne una, communis illis utraque parentela censenda est, sicut scriptum est [t. Gen. 2, 24.; Mat. 19, 5. 6.]: Erunt duo in carne una.«

¹¹ To vysvětluje z výroku, v can. 7. C. XXXV. qu. 2. et 3. uvedeného, jenž se tam sice papeži *Juliovi I.* (337—352) připisuje, avšak z pozdější doby pochází, složen jsa, jak se zdá (srv. Notatt. Corr. Romm. ad cit. can.) z cap. 10. synody *Orleanské III.* z r. 538 svrchu (str. 43.) zmíněné, a snad i z cap. 9. synody *Římské* r. 721 pod papežem *Řehořem II.* držané (*Harduin*. sv. II. sl. 1865), též svrchu (str. 43.) uvedené, kterýžto výrok zní doslovně takto: »Nullum in utroque sexu permittimus ex propinquitate sui sanguinis vel uxoris usque ad septimum generis gradum uxorem ducere, vel incesti macula copulare. Praeterea quoque illud adjicimus, quoniam, sicut non licet cuiquam Christiano de sua consanguinitate, sic etiam nec licet de consanguinitate uxoris suae conjugem ducere, propter carnis unitatem«. Srv. Gen. 2, 24.; Mat. 19, 5. 6.; can. 3. C. XXXV. qu. 2. et 3.

¹² Srv. can. 3. 12. C. XXXV. qu. 2. et 3.

¹³ Srv. can. 22. ead.; § 1. Dict. Grat. ad can. 21. ead.

¹⁴ Srv. *Freisen*, Gesch. des canon. Eherechts, str. 483. ss.

ve svém dosavadním rozměru nedají se všeobecně bez velikých nesnází zachovávat, kanonem 50.,¹⁵ jímž jest, jak svrchu (str. 36. ss.) uvedeno, pokrevnství jakožto překážku manželství na stupeň *čtvrtý* zúžil, předně *druhý* a *třetí* *rod* švakrovství jakožto překážku manželství naprosto zrušil; tudíž od té doby jen jeden *rod* švakrovství, dosud nazývaný *první*, průchod má a prostě *švakrovství* (affinitas) se nazývá. Mimo to pak dotčený sněm i toto švakrovství, rovněž jako pokrevnství, v *pátém*, *šestém* a *sedmém* stupni jakožto rozlučující překážku manželství zrušil a je na první čtyři stupně uvedl.¹⁶

Jelikož ani týž sněm v dotčeném aneb v následujícím kanonu (51.),¹⁷ ani papež *Řehoř IX.*, jenž ony kanony do svého zákonníka z r. 1234 přijal, v té příčině mezi linií přímou a nepřímou žádného rozdílu neučinil, důvodně se za to má, že též obmezení švakrovství, jak na nepřímou, tak i na přímou linií se vztahuje.¹⁸

Stojí-li v linii nepřímé i jen jeden z dotčených sešvakřenců na *pátém* aneb *dalším* stupni, tož mezi nimi za příčinou švakrovství žádné překážky manželství není, jakož svrchu (str. 39.) v příčině pokrevnství vyloženo jest.¹⁹

Jest-li švakrovství počestné (manželské) aneb nepočestné (nemanželské), vzhledem k tomu v té příčině ani dotčený sněm, ani papež *Řehoř IX.* žádného rozdílu neučinil; vztahuje se tudíž ono obmezení jak na švakrovství počestné, tak i na nepočestné.²⁰

Jakož pak v onom ustanovení obecného církevního sněmu *Lateranského IV.* v can. 50. rozumí se slovem: *švakrovství* švakrovství v užším smyslu, t. j. poměr *pokrevence* jednoho manžela aneb souložníka k druhému manželu

¹⁵ *Harduin*. VII. 55. s.; též v cap. 8. X. de consangu. et affin. IV. 14.

¹⁶ Dít řečený sněm v dotčeném kanonu po úvodu: »Non debet reprehensibile atd. již svrchu (na str. 28. v pozn. 42.) položeném, v té příčině takto: »Quum ergo prohibitiones de conjugio in secundo et tertio affinitatis genere minime contrahendo... et difficultatem frequenter inducant et aliquando periculum pariant animarum [což místo má tehdy, když kdo nicméně přes tu a takou překážku v manželství vstoupí], quum cessante prohibitionibus cesset effectus [t. j. ježto by, kdyby ona záповěď se zdvihla, též manželství nebylo více neplatné aneb nedovolené; srv. Rom. 4, 15: Ubi non est lex, nec praevaricatio est]: constitutiones super hoc editas sacri approbatione Concilii revocantes, praesenti constitutione decernimus, ut sic contrahentes de cetero [t. od nynějška neb budoucně; srv. Dict. Grat. post can. 3. D. IV.; cap. 2. 13. X. de constitt. I. 2.] libere copulentur. Prohibitio quoque copulae conjugalis quartum consanguinitatis et affinitatis gradum de cetero non excedat, quoniam in ulterioribus gradibus jam non potest absque gravi dispensio hujusmodi prohibitio generaliter observari«. Připomenutí téhož sněmu v příčině svědomitého zachovávání pokrevnství takto obmezeného, svrchu (na str. 37. pozn. 37.) uvedené, touž měrou i na švakrovství se vztahuje.

¹⁷ *Harduin*. VII. 57. s.; cap. 3. X. de cland. despons. IV. 3.

¹⁸ *Sanchez*, lib. VII. disp. 67. n. 3.; *Reiffenstuel*, lib. IV. tit. 14. n. 47.; *Gerlach*, Lehrb. des kath. Kirchenrechts IV. Aufl. Paderb. u. Münster 1885, str. 250. s. — Kterak *Feije* (De impediment. etc., str. 247. č. 375.), *Zitelli* (Apparatus jur. eccl. str. 409.) a *Heiner* (Grundriss des kath. Eherechts, str. 118.) mohou tvrditi, že švakrovství přes tento kanon v linii přímé *naskrz* (in infinitum) rozlučující překážku manželství působí, nelze pochopiti.

¹⁹ Srv. *Schulte*, Lehrb. des kath. u. evang. Kirchenrechts, str. 389.; *Silbermagl*, Lehrb. des kath. Kirchenrechts. II. Aufl. str. 504.

²⁰ *Sanchez*, lib. VII. disp. 67. n. 3.; *Freisen* n. u. m. str. 497.

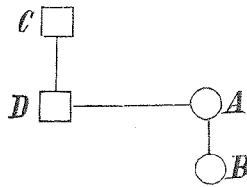
aneb souložníku a naopak: tož nyní již mezi jedním z manželů aneb souložníků a osobami s druhým z nich *sešvakřenými* (affines) žádné švakrovství místa nemá; což se vyznačuje slovy: *affinitas non parit affinitatem*.

A jakož tudy mezi pokrevenci jednoho z manželův aneb souložníkův a pokrevenci druhého z nich vůbec žádného švakrovství není, tož patrné jest, že mohou beze vší závady dva pokrevenci z jedné rodiny, na př. otec a syn, s dvěma osobami tolikéž mezi sebou pokrevnými, ku př. s matkou a dcerou, z druhé rodiny manželství uzavřítí. Tak na př. když dle tohoto obrazce

A manželství uzavře a tělesně vykoná s C, bude sice B sešvakřen s C, a D bude sešvakřena s A; avšak B a D tím spolu nikterak sešvakřeni nebudou, a tudy vším právem spolu manželství uzavřítí mohou; což se jinak může vytknouti slovy: nevlastní syn může za manželku pojmouti vlastní dceru své nevlastní matky, aneb: nevlastní bratr může za manželku pojmouti nevlastní sestru.

Aneb kdyby z osob svrchu vyznačených A za manželku pojal D, takto:

mohl by pak B manželství uzavřítí s C; což by se vyjádřilo slovy: nevlastní syn může za manželku pojmouti vlastní matku své nevlastní matky, aneb: tchyně může za manžela pojmouti syna svého zete.

A totéž platí i v ostatních k těmto podobných případech; čehož příčina vůbec na tom záleží, že sice mezi pokrevenci jednoho manžela aneb souložníka a druhým manželem aneb souložníkem švakrovství místo má, nikoliv ale mezi pokrevenci jednoho z nich a pokrevenci druhého z nich, čili jinými slovy: mezi sešvakřenci jednoho z nich a sešvakřenci druhého z nich; což se též druhdy vytyká slovy: *affinitas non parit affinitatem*.²¹⁾

²¹⁾ To jest vysloveno v cap. 5. X. de consangu. et affin. IV. 14, jež takto zní: *»Quod super his (et infra). Super eo igitur, quod pater et filius cum matre et filia, et duo cognati cum duabus cognatis, avunculus et nepos cum duabus sororibus contrahunt matrimonia, taliter tibi [t. arcibiskupovi Rossanskému v Neapolsku] duximus respondendum, quod, licet omnes consanguinei viri sint affines uxoris, et omnes consanguinei uxoris sint viri affines, inter consanguineos tamen uxoris et [t. consanguineos] viri ex eorundem, scilicet viri et uxoris, conjugio nulla prorsus affinitas est contracta, propter quam inter eos matrimonium debeat impediri«.*

§ 26. Od doby obecného církevního sněmu Lateranského IV. r. 1215 až po dnes.

Ustanovení v příčině skutečného švakrovství jakožto rozlučující překážky manželství od obecného církevního sněmu Lateranského IV. vynesena, v plné moci a váze své trvala až k době obecného církevního sněmu Tridentského (1545—1563). Tento sněm, maje vůbec úmysl, překážky manželství dle poměrův a potřeb onoho věku obmeziti, a věda, že ze švakrovství nepočestného mezi osobami, jím spojenými, nikoli tak přátelský svazek nevzchází, jako ze švakrovství počestného: v sezení XXIV., dne 11. listopadu 1563 držaném, omezení švakrovství, sněmem Lateranským IV. ustanovené, při švakrovství počestném zachoval, švakrovství pak nepočestné čili mimo manželství vzešlé jakožto rozlučující překážku manželství úžeji omezil, a sice tak, že má toliko v prvním a druhém stupni překážku manželství rozlučující působiti, v dalších pak stupních nikoli.²²⁾

A když potom někteří z posledních slov dotčeného ustanovení sněmu Tridentského: *»in ulterioribus vero gradibus statuit hujusmodi affinitatem matrimonium postea contractum non dirimere,«* přicházeli v pochybnost, zdali, jakož v zákonech církevních, zvláště v starších, působnost překážek manželství rozlučujících se opisuje slovy: *impedit matrimonium contrahendum et dirimit contractum* (srv. svrchu str. 26.), dotčený sněm tím svým ustanovením: *»in ulterioribus vero gradibus statuit hujusmodi affinitatem matrimonium postea contractum non dirimere,«* nechtěl pouze tu druhou část působnosti rozlučující překážky švakrovství, totiž: *»dirimit contractum,«* zrušiti, první ale: *»impedit contrahendum«* zachovati: tehdy papež Pius V. const.: *Ad Romanum*, ze dne 28. listop. 1566 rozhodl, že dle úmyslu dotčeného sněmu zmíněné švakrovství v dalších stupních žádné více, ani zakazující, překážky manželství nepůsobí.²³⁾

Že pak ono obmezení švakrovství nepočestného, sněmem Tridentským ustanovené, dle úmyslu Stolice papežské jak na nepřímou, tak i na přímou linii se vztahuje, vysvítá nejenom ze slov onoho ustanovení Tridentského, nýbrž

²²⁾ Sess. XXIV. de reform. matrim. cap. 4.: *»Praeterea sancta synodus eidem [t. jakož v předešlém cap. 3. se připomínají] et aliis gravissimis causis adducta, impedimentum, quod propter affinitatem ex fornicatione contractam inducitur, et matrimonium postea factum dirimit, ad eos tantum, qui in primo et secundo gradu junguntur, restringit; in ulterioribus vero gradibus statuit hujusmodi affinitatem matrimonium postea contractum non dirimere«.*

²³⁾ Bullar. Rom., ed. Rom. 1617, sv. II. str. 194. s., § 1. *»Sane, postquam ex eo, quod Tridentina synodus impedimentum affinitatis, ex fornicatione proveniens, per quod non solum matrimonium contrahi prohibetur, sed etiam postea factum dirimitur, ad eos tantum restrinxit qui primo et secundo gradu junguntur, in ulterioribus vero gradibus statuit matrimonium postea factum non dirimi, a pluribus Christifidelibus, ut accepimus, est dubitatum, an, licet in ulterioribus gradibus hujusmodi matrimonium contractum non dirimatur, adhuc tamen, juxta antiquos canones contrahi prohibeatur.«*

»§. 2. Et propterea, nos omnem ambiguitatem tollere et animarum tranquillitati ac matrimonii libertati, quantum cum Deo possumus, consulere volentes, declaramus et apostolica auctoritate decernimus, nullum hodie impedimentum remanere, quominus in ulterioribus gradibus hujusmodi libere et licite matrimonium contrahi possit.«

i z právě uvedeného rozhodnutí papežem *Piem V.* vyneseného, kdežto mezi linií přímou a nepřímou v té příčině žádného rozdílu se nečiní.²⁴

Jelikož švakrovství, podobně jako pokrevenství,²⁵ na skutku přirozeném se zakládá, což nejenom o švakrovství počestném, nýbrž i o nepočestném platí,²⁶ tudíž důvodně právo církevní stanoví, že *nevěřící* (infideles), ačkoli, pokud nevěřící jsou, v stupních švakrovství, ustanovením církve zapovězených, sňatek platně uzavřítí mohou,²⁷ nicméně, přijmouce svátost křtu a tak údy církve se stanouce, toho více učiniti nemohou, ježto nyní již ustanoveními církve vázani jsou, a švakrovství, za doby jejich nevěry (infidelitas) vzniklé, i nyní, po jich se obrácení na víru křesťanskou, ve své původní moci a váze trvá. A to platí jak o švakrovství počestném,²⁸ tak i o nepočestném, jelikož i toto na skutku přirozeném se zakládá; čemuž sice *Sanchez*²⁹ s několika jinými odporuje, jiní však, a zejména *Didacus de Covarruvias*³⁰ a *Lämmer*³¹ zúplna přisvědčují; kteréžto posléze uvedené mínění *Kongregace de Propaganda Fide* rozhodnutím, vyneseným dne 23. srpna 1852, potvrdila.³²

Ustanovení v příčině švakrovství jakožto rozlučující překážky manželství svrchu položená, v církvi průchod mají po dnešní den.³³

²⁴ Bez dostatečného důvodu *Heiner* (n. u. m. str. 118.) opak toho tvrdí.

²⁵ Srv. svrchu str. 40.

²⁶ Srv. Gen. 2, 24.; Mat 19, 5.; I. Cor. 6, 16.

²⁷ Srv. cap. 8. X. de divort IV. 19.; cap. 4. X. consangu. et affn. IV. 14.

²⁸ Cap. 9. X. de divort, IV. 19.; srv. *Sanchez* lib. VII. disp. 65. n. 4.; *Lämmer*, *Affinitas nata in infidelitate als Ehehinderniss*, ve *Veringově* Archivu für kath. Kirchenrecht, sv. XI. str. 150. ss.

²⁹ Lib. VII. disp. 65. n. 8—10

³⁰ De sponsall. ac matrim., part. II. cap. 6. §. 7. n. 2.

³¹ N. u. m. str. 153.

³² Jakož dokládá *Zephyrinus Zitelli*, úředník při dotčené kongregaci (Apparatus juris eccl., Rom. 1886, str. 410.), řka: »Cum affinitas ratione copulae, unde licite vel illicite provenit, sit quaedam naturalis propinquitas ac veluti consanguinitas mediata, idcirco, sive dirimat jure naturae, sive non, est tamen quoad baptizatos impedimentum dirimens, quamvis in infidelitate sit contracta. Id autem constat ex declaratione S. Congr. Fid. Prop. die 23. Aug. 1852. Propositis enim dubiis: 1) Vir infidelis, qui adhuc, in infidelitate positus, cognovit sive publice, sive private, illicite tamen, mulierem quandam, sive fidelem, sive infidelem; potestne post susceptum baptismum valide et licite matrimonium contrahere cum consanguinea ejusdem cognitae mulieris, si ista consanguinea baptismum susceperit ante sive post copulam, de qua agitur? 2) Et quatenus affirmative [totiž: ad hoc dubium respondetur], ... idem infidelis ad fidem conversus post mortem legitimae uxoris, possetne matrimonium contrahere cum consanguinea (usque ad 4. gradum inclusive) ejusdem defunctae uxoris, sive ista consanguinea baptismum susceperit ante, sive post mortem praedictae uxoris infidelis? Sac. Congr. respondit ad 1. negative; ad 2. negative.«

³³ Občanské právo rakouské, pojímajíc švakrovství ve smyslu práva římského, odvozuje švakrovství jediné z platně uzavřeného manželství, a tudíž švakrovství nepočestného (nemanželského) naprosto neuznává; a svrchu zmíněné švakrovství toliko v týchž mezích jako pokrevenství (srv. svrchu str. 40. pozn. 52.) za překážku manželství považuje. To jde z §. 66. obec. zák. obč., jenž takto zní: »Švakrovství přináší s sebou překážku manželství, že muž v manželství vcházení nemůže s příbuznými manželky své, jmenovanými v §. 65., manželka pak s příbuznými muže svého tamtéž jmenovanými.« Švakrovství nepočestného právo rakouské za překážku manželství nepokládá, což již ze slov dotčeného §. 66. jde, jenž mluví

Prominutí (dispensatio) této překážky manželství zústaveno jest papežské Stolici; kteráž však v *prvním stupni* počestného švakrovství linie přímé žádného prominutí neudílí, avšak nikoli, jako by ho uděliti moci neměla.³⁴

Biskupům Stolice papežská k udílení prominutí překážky švakrovství *počestného* pro obor veřejný neb právní (pro foro externo) propůjčuje moc zmocněním pětiletým (Facultates quinquennales) § 3.³⁵ v týchž mezích, jako k udílení prominutí překážky pocházející z pokrevenství.

V příčině švakrovství *nepočestného* mají biskupové, avšak jen pro obor svědomí neb vnitřní (pro foro interno) na základě³⁶ zmocnění, které jim papež skrze svou *Penitenciarii* (Poenitentaria Apostolica) propůjčuje a které se jim prve obyčejně na *tři* léta propůjčovalo, — pročež se též zmocnění *Facultates triennales* nazývalo, — nyní však rovněž, jako zmocnění pro obor zevnitřní neb právní (pro foro externo), na *pět* let se propůjčuje,³⁷ v č. XI. moc, v prvním a druhém stupni, i linie přímé, prominutí udílí.³⁸

Z tohoto zmocnění papežského jest patrno, že papežská Stolice ono obmezení švakrovství nepočestného, sněmem Tridentským³⁹ stanovené, na obě linie, nepřímou i přímou, vztahuje, ježto by byla jinak o třetím a čtvrtém stupni linie přímé se zmíniti musila.

Touž měrou dále z téhož zmocnění papežského vysvítá, že i obmezení oboušho švakrovství, počestného i nepočestného, na stupeň čtvrtý, obecným církevním

v té příčině pouze o překážce mezi mužem a pokrevenci jeho *manželky* (Ehegattin), a mezi touto (*Gattin*) a pokrevenci jejího muže. Rovněž právo rakouské z manželství *neplatného* žádného švakrovství neodvozuje; neboť kde není platného manželství, tam ani manželky (*Ehegattin*) není. Srv. *Dolliner* n. u. m. sv. I. str. 227. ss. a str. 236. ss.

V příčině *nevěřících* (infideles) a jmenovitě Židů dotčené právo rakouské (§ 125. obec. zák. obč.) vztahuje překážku manželství, pocházející ze švakrovství, jenom k těmto osobám. Když se manželství rozloučí, není muži dovoleno, ani s příbuznou ženy své v pokolení vzhůru a dolů stupující, ani se sestrou ženy své; ženě pak není dovoleno, ani s příbuzným muže svého v pokolení vzhůru a dolů stupující, ani s bratrem muže svého, ani se synem nebo vnukem z bratra nebo ze sestry muže svého v manželství vcházení. Srv. *Grassl* n. u. m. str. 68. ss.

³⁴ Srv. *Benedict*. XIV. De synod. dioec. lib. IX. cap. 13. n. 4.

³⁵ *Aichner* n. u. m. Append. str. 19. s.

³⁶ *Aichner* n. u. m. str. 18.

³⁷ Srv. *Aichner* n. u. m. str. 15. pozn. 1.

³⁸ Doslovně též zmocnění *Aichner* n. u. m. str. 18.) zní takto: »Dispensandi super occulto impedimento primi, nec non primi et secundi, ac secundi tantum gradus affinitatis ex illicita carnali copula provenientis, quando agatur de matrimonio cum dicto impedimento jam contracto: et quatenus agatur de copula cum putatae uxoris matre, dummodo illa secuta fuerit post ejusdem putatae uxoris nativitatem, et non aliter.« Což proto doloženo jest, aby bylo nade vši pochybnost postaveno, že ta která domnělá jeho manželka nikoli není jeho vlastní dcera. Dále též zmocnění v té příčině dí takto: »Item. Dispensandi super dicto occulto impedimento seu impedimentis affinitatis ex copula illicita etiam in matrimoniiis contrahendis, quando tamen omnia parata sint ad nuptias, nec matrimonium. usque dum ab Apostolica Sede obtineri possit dispensatio, absque periculo gravis scandali differri queat; ... firma manente conditione, quod copula illicita habita cum matre mulieris hujus nativitatem non antecedit.«

³⁹ Sess. XXIV. de reform. matrim. cap. 4.

sněmem Lateranským IV. r. 1215 nařízené, podle mínění obecného církevního sněmu Tridentského a Stolice papežské, nejenom na nepřímou, nýbrž i na přímou linii se vztahuje.

O udílení prominutí této překážky manželství lidem, na smrtelném loži ležícím, viz níže § 29. na konci, v poznámce 41.

Vzejde-li švakrovství teprv *po uzavření sňatku manželského* (affinitas superveniens), totiž tím, že jeden z manželů s osobou druhému z nich v prvním aneb druhém stupni pokrevnou, tělesného skutku se dopustil, kterýmžto činem se vinen stal *krvezprzněním* (incestus),⁴⁰ a zároveň jím se svým vlastním manželem v témž stupni švakrovstvím nepočestným (affinitas inhonesta) sešvakřen jest:⁴¹ tehdy manžel, tímto přečinem vinný, nesmí na druhém manželu povinnosti manželské žádati; jemu ji však na žádost jeho plnit povinen jest.⁴²

Krom toho však ten a taký manžel oním činem se dopustil *cizoložství* (adulterium), čímž manžel druhý nabývá práva, proti němu u církevního soudu⁴³ za doživotní rozvedení od stolu a lože (perpetua separatio a thoro et mensa) žádati.⁴⁴

Prominutí trestu, svrchu připomenutého, totiž vzhledem k povinnosti manželské, zůstaveno jest papežské Stolici; z čehož patrno jest, jak velikou ona péči má o zachování věrnosti a čistoty manželské. K udílení téhož prominutí Stolice papežská pro obor svědomí neb vnitřní (pro foro interno) zmocňuje *biskupy*.⁴⁵

Tímto prominutím však zdvíhá se toliko ona prve jmenovaná část dotčeného trestu, totiž, že od té doby ten který vinník může bez hříchu na druhém manželu povinnosti manželské žádati; nikoliv ale neodjímá druhému manželu práva soukromého, onomu vinníku plnění též povinnosti odepřítí a proti němu za doživotní rozvedení od stolu a lože žádati.⁴⁶

⁴⁰ §. Incestus. 4. Dict. Grat post can. 2. C. XXXVI. qu. 1.: »Incestus est consanguinearum vel affinium abusus. Unde incestuosi dicuntur, qui consanguineis et affinibus abutuntur.« Srv. *Reiffenstuel* lib. V. tit. 16. n. 65. ss.

⁴¹ Kdyby bylo též švakrovství k místu přišlo, prve než bylo ono manželství uzavřeno, tehdy by již dotčené manželství nebylo se mohlo uzavřítí; avšak teprv po uzavřeném platně manželství k místu přišedší, není nikterak s to, též manželství rozloučiti. Zde platí zajisté l. 85. § 1. D. de R. J. 50. 17.: »Non est novum, ut, quae semel utiliter constituta sunt, durent, licet ille casus extiterit, a quo initium capere non potuerunt.«

⁴² Cap. 1. 2. 6. 10. X. de eo, qui cogn. IV. 13.; *Instructio*, §. 33.

⁴³ Srv. cit. *Instructio*, § 207.

⁴⁴ Can. 11. C. XXXII. qu. 4.; can. 7. 11. 13. qu. 4. ead.; cap. 19. X. de convers. conjugat. III. 32.; cap. 4. 5. X. de divort. IV. 19.

⁴⁵ Též zmocnění (Facultates pro foro interno, č. X; *Aichner* n. u. m. str. 18) zní doslovně takto: »Dispensandi cum incestuoso, sive incestuosa, ad petendum debitum conjugale, cujus jus amisit ex superveniente occulta affinitate per copulam carnalem habitam cum consanguinea vel consanguineo, sive in primo et secundo, sive in secundo gradu suae uxoris, seu respective mariti: remota occasione peccandi, et injuncta gravi poenitentia salutari, et Confessione Sacramentali quolibet mense, per tempus arbitrio Dispensantis statuendum.«

⁴⁶ Srv. *Scavini*, Theolog. moral. univ. ed. VII. Mediol. 1858, sv. III. str. 655. ss.

A jakož dle práva kanonického švakrovství (affinitas) smrtí toho kterého manžela nepomíjí,⁴⁷ tudy právní účinky svrchu uvedené i tehdy průchod mají, když manžel v druhém manželství postavený s pokrevencem prvního manžela svého skutku tělesného se dopustí.⁴⁸

Krom toho druhdy manžel, dotčeným krvezprzněním (incestus) vinný, po rozloučení svého tehdejšího manželství, jakož i jeho spoluvinník, v nové manželství vejíti nesměl; byl-li však jeden neb druhý z nich nicméně tak učinil, tož pouze proto ono manželství nebylo neplatné. Bylo tudíž ono krvezprznění pouze zakazující překážkou manželství (impedimentum impediens).⁴⁹ Během času však tato pouze zakazující překážka manželství, jakož i některé jiné, k ní podobné, dokonce pominuly.⁵⁰

KAPITOLA DRUHÁ.

Švakrovství obdobné, čili zřetel k veřejné mravopočestnosti, jakožto rozlučující překážka manželství podle práva církevního vůbec.

§ 27. Od počátku církve až k době obecného církevního sněmu Lateranského IV. r. 1215.

Jakož švakrovství skutečné (affinitas), tak i švakrovství obdobné (quasi affinitas) čili zřetel k veřejné mravopočestnosti (justitia publicae honestatis) církev rozlučující překážkou manželství ustanovila, a sice z podobných příčin, jako švakrovství skutečné.¹

A tak ponenáhu švakrovství obdobné, z uzavření zasnoubení aneb sňatku manželského pocházející, jakožto rozlučující překážka manželství téhož rozměru nabyla, jako švakrovství skutečné, s kterýmž ono, pokud opak toho vysloven nebyl, v jedno se pojímalo.

Tou měrou, když papež *Alexander* II. dotčeným ustanovením svým švakrovství skutečné stupněm sedmým omezil,² vidělo se tím i švakrovství obdobné dotčeným stupněm býti omezeno.

Tolikéž i omezení švakrovství skutečného na stupeň čtvrtý, obecným církevním sněmem Lateranským IV. r. 1215 vyměřené,³ zároveň i na obdobné švakrovství vztahováno jest.⁴

Bylo-li též zasnoubení aneb uzavření sňatku manželského neplatné pro nedostatek přivolení (ex defectu consensus), kterážto přivolení jest nutný základ

⁴⁷ Srv. svrchu str. 13.

⁴⁸ Cap. 4. X. de eo, qui cogn. IV. 13.; *Sanchez*, lib. VII. disp. 15. n. 12.; *Reiffenstuel*, lib. IV. tit. 14. n. 56. ss.

⁴⁹ Cap. 1. 2. 4. X. de eo, qui cogn. IV. 13.

⁵⁰ Srv. *Reiffenstuel*, Jus canon. univ. lib. IV. tit. 1. n. 531. s.

¹ Srv. can. 11. 14. 16. C. XXVII. qu. 2.; cap. 8. X. de sponsal. IV. I.; cap. 4. 5. 8. X. de despons. impub. IV. 7.; cap. un. de sponsal. in Sexto. IV. I.

² Srv. svrchu str. 44.

³ Srv. svrchu str. 45.

⁴ Srv. *Sanchez*, lib. VII. disp. 68. n. 9.; *Reiffenstuel*, lib. IV. tit. 4. n. 12. s.

a jako duše všeliké smlouvy, zvláště, bylo-li uzavřeno s dítětem (infans), tož z něho obdobné švakrovství jakožto rozlučující překážka manželství nepočázelo.⁵

Ostatně však táž překážka průchod a platnost měla, i když ono zasnoubení aneb manželství bylo rozloučeno.⁶

Co se pak dotýče onoho způsobu švakrovství obdobného čili zřetele k veřejné mravopoctnosti, jenž místo měl mezi dětmi vdovy, v druhém manželství této vdovy zplozenými, a pokrevenci prvního manžela téže vdovy,⁷ týž způsob švakrovství obdobného rozlučující překážku manželství zajisté až do stupně čtvrtého působil.⁸ Avšak na obecném církevním sněmu Lateranském IV. r. 1215, can. 60., zároveň s druhým a třetím rodem skutečného švakrovství⁹ dokonce zdvižen jest.¹⁰

§ 28. Od doby obecného církevního sněmu Lateranského IV. r. 1215 až k době obecného církevního sněmu Tridentického (1545—1563).

V příčině švakrovství obdobného, jakož bylo obecným církevním sněmem Lateranským IV. r. 1215 vyměřeno, papež Bonifác VIII. (1294—1303) vydal nové ustanovení, a to v ten smysl, že sice ze zasnoubení, neplatného pro nedostatek přivolení (ex defectu consensus), nemá švakrovství obdobné a s ním rozlučující překážka manželství vzcházeti, ovšem pak že vzcházeti má ze zasnoubení, pro kteroukoli jinou příčinu, ku př. pokrevenství, tělesnou nemo-houcnost, slavný slib čistoty atp., neplatného.¹¹

⁵ Srv. cap. 4. 5. 8. X. de despons. impub. IV. 2.

⁶ Can. 14. 15. C. XXVII. qu. 2; cap. 5. 8. X. de despons. impub. IV. 2.; *Reiffenstuel* lib. IV. tit. 4. n. 15. 16.; *Schmalzgrueber*, lib. IV. tit. 1. n. 112. ss.

⁷ Srv. svrchu str. 18.

⁸ Can. 1—5. C. XXXV. qu. 10.; Comp. I. cap. 1. 2. de sobole suscept. ex secund. nupt. IV. 15.; *Freisen* n. u. m. str. 492.

⁹ Srv. svrchu str. 14. s.

¹⁰ *Harduin*, VII 55. s.; cap. 8. X. de consangu. et affin. IV. 14.: »Quum ergo prohibitiones de conjugio in secundo et tertio affinitatis genere minime contrahendo, et de sobole, suscepta ex secundis nuptiis, cognationi viri non copulanda prioris, et difficultatem frequenter inducant et aliquando periculum pariant animarum, quum cessante prohibitione cesset effectus: constitutiones super hoc editas sacri approbatione Concilii revocantes, praesenti constitutione decernimus, ut sic contrahentes de cetero libere copulentur.« Srv. svrchu str. 45. pozn. 16.

¹¹ Cap. un. pr. § 1. de sponsal. in Sext. IV. 1.: »Ex sponsalibus puris [t. ze zasnoubení bez výminky uzavřeného] et certis [t. s určitou osobou uzavřeného], etiamsi consanguinitatis, affinitatis, frigiditatis [t. impotentia physica; srv. X. IV. 15.: de frigidis et maleficiatis, et impotentia coeundi], religionis [t. professio religiosa] aut alia quavis ratione sint nulla, dummodo non sint nulla ex defectu consensus, oritur efficax ad impediendum et dirimendum sequentia sponsalia vel matrimonia... impedimentum justitiae publicae honestatis.« — »Ille vero, qui sponsalia cum aliqua muliere sub conditione contraxit, si postmodum ante conditionis eventum cum alia, prioris consanguinea, per verba contraxerit de praesenti, cum secunda remanere debebit, quum ex sponsalibus conditionalibus ante conditionem exstantem, sicut consensum non habentibus et incertis, nulla publica honestatis justitia oriatur.« Touž měrou vyslovil papež Bonifác VIII. v cap.

A co tuto ustanoveno o zasnoubení (sponsalia de futuro), to vším právem vztahováno jest i na manželství (sponsalia de praesenti), jenom uzavřené a tělesně nevykonané.¹²

Mimo to papež Bonifác VIII. nařídil, že švakrovství obdobné, po uzavřeném s jistou osobou platném zasnoubení vzešlé, nemá nikterak předešlého zasnoubení rozlučovati, nýbrž že má toto v jeho původní moci a váze zůstaviti.¹³

Kdyby ale jeden zasnoubenec s osobou, druhému zasnoubenci pokrevnou, tělesného skutku se dopustil a tím mezi sebou a svým zasnoubencem skutečné švakrovství (affinitas) způsobil, tož by tímto skutečným švakrovstvím předešlé jeho zasnoubení bylo rozloučeno.¹⁴

un. de despons. impub. in Sext. IV. 2., že ze zasnoubení, s dítětem (infans) buď bezprostředně aneb prostřednictvím jeho rodičův uzavřeného, švakrovství obdobné čili zřetel k veřejné mravopoctnosti vzcházeti nemá. »Si infantes ad invicem, vel unus major septennio et alter minor, sponsalia contraxerint ipsi, vel parentes pro eis, . . . sponsalia hujusmodi, . . . quum sint nulla ratione defectus consensus, publicae honestatis just tiam non inducunt.«

¹² Srv. *Sanchez*, lib. VII. disp. 70. n. 1; *Passerinus*, Comment., ad cap. un. de spons. in Sext. IV. 1. n. 11. (ed. Venet 1698, sv. IV. str. 6)

¹³ Cit. cap. un. pr. de sponsal. in Sext. IV. 1.: Ex sponsalibus puris et certis . . . oritur efficax ad impediendum et dirimendum sequentia sponsalia vel matrimonia, non autem ad praecedentia [t. sponsalia de futuro] dissolvendum, impedimentum justitiae publicae honestatis. Quare ille, qui sponsalia pure ac determinate cum aliqua muliere contraxit, et postmodum cum secunda, prioris consanguinea, idem fecit, ex priorum sponsaliorum vigore, quibus per publicae honestatis justitiam, ex secundis sponsalibus subsecutam, minime derogatur, ad matrimonium cum prima remanet obligatus.« Tou měrou kdyby na př. ženich zasnoubení uzavřel se sestřenicí své nevěsty, pocházelo by sice z téhož, ačkoli neplatného zasnoubení, nebylo-li jen neplatné pro nedostatek přivolení, švakrovství obdobné čili zřetel k veřejné mravopoctnosti, které by podle tehdejšího práva až do čtvrtého stupně rozlučující překážku manželství působil; avšak předešlé nevěsty toho kterého zasnoubence by se nikterak nedotýkalo a zasnoubení s ní uzavřeného by nikoli nerušilo. Totéž by platilo, kdyby ten který zasnoubenec s některou osobou, své nevěstě pokrevnou, neplatné manželství uzavřel; zůstal by nicméně své dřívější nevěstě k uzavření manželství zavázán. Kdyby pak ten a taký s některou osobou kromě své nevěsty platně manželství uzavřel, tož by tím ovšem předešlé jeho zasnoubení bylo zrušeno, poněvadž po právu nelze, aby kdo byl manželem osoby jedné a zároveň byl zavázán k uzavření manželství s jinou osobou; což i vysloveno jest v cap. 31. X. de sponsal. IV. 1.

¹⁴ To jde z cap. 4. X. de despons. impub. IV. 2., jež, zděláno jsouc z odpisu, papežem Alexandrem III. (1159—1181) k Herefordskému biskupu v Anglii daného, zní takto: »Litteras tuae fraternitatis accepimus, ex quarum tenore perpendimus, quod, quum quidam esset perfectae aetatis [t. dospělého věku], quandam puellam in cunabulis [t. j. infantem] desponsavit; procedente vero tempore matrem puellae cognovit et eam [t. matrem, in uxorem accepit. (Et infra.) Consultationi tuae taliter respondemus, quod, si praefatus vir matrem puellae, antequam [t. haec puella] septimum annum compleisset, in uxorem accepit [v tom případě bylo též manželství platné, poněvadž ono zasnoubení bylo pro nedostatek přivolení, ex defectu consensus, neplatné a tudý švakrovství obdobného a s ním překážky manželství rozlučující nepůsobil], matrimonium non dissolvas, quum desponsationes hujusmodi nullae sint, quae in cunabulis fiunt. Verum si, postquam puella septimum annum complevit, praedictus vir matrem ejus accepit uxorem, quum sponsalia ex tunc [t. po sedmiletí] placere consueverint, inter eos sententiam divortii non

Kterážto svrchu uvedená ustanovení práva kanonického v příčině švakrovství skutečného a obdobného se v názvosloví kanonistickém obyčejně vytykají slovy: »affinitas agit retro; quasi affinitas seu iustitia publicae honestatis non agit retro.«¹⁵

Ježto prve mezi pouhým zasnoubením (sponsalia de futuro) a skutečným manželstvím (sponsalia de praesenti, matrimonium) v příčině obdobného švakrovství žádného rozdílu nečiněno, obecný církevní sněm Tridentický v sezení XXIV., dne 11. listopadu 1563 držaném ustanovil, že ze zasnoubení vlastně tak řečeného (sponsalia), když jest neplatné, a sice z kterékoli příčiny jest neplatné, buď pro nedostatek přivolení, což již dříve průchod mělo, anebo ku př. pro pokrevství, tělesnou nemohoucnost atp.,¹⁶ nemá dokonce žádné obdobné švakrovství jakožto překážka manželství pocházeti; jest-li pak též zasnoubení platné, tehdy že z něho dotčené obdobné švakrovství jakožto překážka manželství vzcházeti, avšak toliko na stupeň první se vztahovati má.¹⁷ Že pak toto obmezení jak na linii nepřímou, tak na přímou se vztahuje, z toho následuje, že týž sněm, ono obmezení stanově, žádného rozdílu mezi linií přímou a nepřímou neučinil; což by byl jinak zajisté učiniti neopominul. Též jest mínění znamenitých kanonistův a bohoslovcův, jižto, uvádějíce jednotlivé osoby, s nimiž nyní, podle zmíněného ustanovení Tridentického, za příčinou obdobného švakrovství, ze zasnoubení (sponsalia) vzešlého, nelze manželství uzavřítí, jmenují výhradně otce a matku, bratry a sestry a syny a dcery toho kterého zasnoubence.¹⁸ Čímž patrně dosavadní ustanovení církevního sněmu Lateranského IV. a papeže Bonifáce VIII.¹⁹ změněna a z části i zrušena jsou.

differas promulgare [= ono manželství za neplatné prohlásiti; srv. cap. 1. X. de consangu. et affinit. IV. 14.], nec ipsum filiam seu matrem habere permittas [a sice: filiam za příčinou švakrovství skutečného, matrem pak za příčinou švakrovství obdobného, čili zřetele k veřejné mravopověstnosti].«

¹⁵ Sanchez lib. VII. disp. 68 n. 23. s.; Schenk, Institt. jur. eccl., ed. XI. Ratisb. 1853, sv. II. str. 319. s. § 627. pozn. **.

¹⁶ Srv. cap. un. de sponsal. in Sext. IV. 1.

¹⁷ Trident. sess. XXIV. de reform. matrim. cap. 3.: »Iustitiae publicae honestatis impedimentum, ubi sponsalia quacunq[ue] ratione valida non erunt, sancta synodus prorsus tollit. Ubi autem valida fuerint, primum gradum non excedant, quoniam in ulterioribus gradibus jam non potest hujusmodi prohibitio absque dispendio observari.«

¹⁸ Dít v té příčině Sanchez (lib. VII. disp. 68. n. 10.): »Hodie autem hoc [t. j. právo, jež v příčině švakrovství obdobného, ze zasnoubení pocházejícího, před sněmem Tridentickým průchod mělo] correctum est per Trident. sess. 24. de reform. matrim. cap. 3., quantum ad duo. Alterum est, quoad sponsalia quacunq[ue] ratione irrita, ex quibus deciditur nullum prorsus oriri impedimentum. Alterum vero, quoad gradum, ad quem extenditur hoc impedimentum, quando sponsalia valida sunt. Deciditur enim, ad primum solum consanguinitatis [t. alterius sponsi] gradum extendi. Unde, cum indistincte loquatur Tridentinum, intelligi debet, ut id impedimentum non excedat primum gradum consanguinitatis, sive in linea transversa, sive in recta. Quare iniens sponsalia, non potest validum matrimonium inire cum patre, matre, fratribus, sororibus, vel filiis [t. j. liberis] sponsi alterius vel sponsae; at potest cum aliis consanguineis, sive ascendentibus, sive descendentibus, sive collateralibus; quod omnes alii sint conjuncti sponsis ultra primum consanguinitatis gradum, quem impedimentum hoc non excedit.« Rovněž Zitelli, Apparatus jur. eccl. Rom. 1886. str. 412.

¹⁹ Cap. 8. X. de consangu. et affinit. IV. 14.; cap. un. de sponsal. in Sext. IV. 1.

§ 29. Od doby obecného církevního sněmu Tridentického (1545—1563) až po dnes

Když nedlouho po ukončení obecného sněmu Tridentického mnozí o tom počali pochybovati, nevztahuje-li se dotčené ustanovení Tridentické v příčině obmezení švakrovství obdobného²⁰ netoliko k onomu švakrovství obdobnému, jež ze zasnoubení vlastně tak řečeného (sponsalia de futuro, sponsalia) vzniká, nýbrž i k tomu, jež z manželství (matrimonium), rovněž sponsalia, ovšem ale sponsalia de praesenti nazývaného, pochází: papež Pius V. const.: Ad Romanum, ze dne 1. července 1563²¹ v té příčině vynesl rozhodnutí v ten smysl, že ono obmezení švakrovství obdobného jakožto překážky manželství vztahuje se toliko ke švakrovství obdobnému ze zasnoubení vlastně tak řečeného pocházejícímu, a nikoli i k tomu, jež z uzavření manželství (matrimonium, sponsalia de praesenti) vzchází, jelikož se v právu církevním slovem: sponsalia prostě položeným, jakož ho sněm Tridentický na dotčeném místě²² užívá, pouze zasnoubení vlastně tak řečené (sponsalia de futuro) rozumí, a nikoliv manželství (matrimonium), k jehožto vytknutí se slova sponsalia jinak neužívá, leč s doložkou: de praesenti;²³ a dále, že při manželství v tom vzhledu zvláštní příčiny místo mají, jichž při pouhém zasnoubení nestává.²⁴

Dále pak znamenitou v dosavadním právu v té příčině změnu učinil Jeho Svatost nynější papež Lev XIII. ustanovením ze dne 17. března 1879, jímž schválil a zákonní mocí opatřil usnesení Kongregace sněmu Tridentického (S. C. C.) ze dne 13. téhož měsíce a roku, vedle něhož z manželství civilního neb občanského v oněch krajinách uzavřeného, kdež nařízení obecného sněmu Tridentického (sess. XXIV. de reform. matrim. cap. 1.) čili tak zvaná forma

²⁰ Sess. XXIV. de reform. matrim. cap. 3.

²¹ Bullar. Rom., ed. Rom. 1617, sv. II. str. 258.

²² Sess. XXIV. de reform. matrim. cap. 3.

²³ Srv. Sanchez, lib. I. disp. 1. n. 1.; Reiffenstuel, lib. IV. tit. 1. n. 3.

²⁴ Znít zmíněné rozhodnutí papežské doslovně takto: »§ 1. Sane ad aures nostras pervenit, multos esse, qui dubitent, an decretum oecumenici concilii Tridentini sess. XXIV. de reformatione matrimonii cap. 3., quo cavetur, impedimentum publicae honestatis, ubi sponsalia valida non fuerint, prorsus tolli, ubi vero valida fuerint, non excedere primum gradum, cum in ulterioribus gradibus non possit hujusmodi prohibitio servari, de sponsalibus per verba (ut ajunt) de futuro tantum conceptis intelligatur, vel etiam matrimonia per verba de praesenti contracta, non tamen consummata, quae interdum sponsalia appellantur, comprehendat, ita ut etiam eo casu impedimentum inde proveniens sublatum fuerit.« § 2. »Nos itaque, ut omnis difficultas dubitatioque tollatur, attendentes, quod sponsaliorum appellatione, qua dictum concilium utitur, non nisi improprie matrimonium verbis de praesenti conceptis, contractum continetur; quodque agitur de correctione juris veteris, quo casu, secundum proprietatem verborum dumtaxat procedendum est, praesertim cum longe majorem rationem prohibitionis in matrimonio per verba de praesenti contracto, quam in sponsalibus de futuro vigere a nemine dubitetur: idcirco motu proprio, auctoritate apostolica, tenore praesentium, declaramus et definimus, decretum concilii hujusmodi omnino intelligendum esse et procedere in sponsalibus de futuro dumtaxat, non autem in matrimonio sic, ut praefertur, contracto, sed in eo durare adhuc impedimentum in omnibus illis casibus et gradibus, quibus in jure veteri, ante praedictum decretum concilii introductum erat. Et ita ab omnibus judicari debere mandamus atque statuimus.«

Tridentina průchod má, obdobné švakrovství čili zřetel k veřejné mravopočestnosti dokonce vzcházeti nemá.

Do oné doby totiž pouze z manželství, pro nedostatek přivolení (ex defectu consensus) neplatného, obdobné švakrovství čili zřetel k veřejné mravopočestnosti jako rozlučující překážka manželství nevzcházelo; z manželství pak, pro kteroukoli jinou příčinu neplatného, vzcházelo.²⁵

Avšak řečená Kongregace, zřetel majíc k ustanovení dotčeného sněmu Tridentského,²⁶ vedle něhož v oněch farních osadách, kdež toto ustanovení průchod má, t. j. kde bylo nejméně před třiceti dny jakožto ustanovení obecného církevního sněmu Tridentského vyhlášeno,²⁷ aneb kde se již po nějakou dobu jakožto ustanovení řečeného obecného církevního sněmu v životě církevním zachovává,²⁸ manželství od křesťanů (fideles) jinak než v nařízené dotčeným ustanovením způsobě, t. j. bez přítomnosti příslušného faráře aneb kněze, k tomu zmocněného od něho nebo od diecézního biskupa, a dvou nebo tří svědkův (forma Tridentina) uzavřené (matrimonium clandestinum, manželství pokoutné), má býti dokonce neplatné a ničím,²⁹ a to tak, že nemá ani té moci a váhy do sebe míti, jako pouhé zasnoubení (sponsalia de futuro);³⁰ dále zření k tomu majíc, kterak manželství od křesťana (fidelis), opominouc požadavkův, od církve ku platnosti manželství ustanovených, pouze dle ustanovení moci státní a způsobem touto zřízeným uzavřené, t. j. manželství civilní neb občanské (matrimonium civile), podle zásad a učení církve v oboru církve a před Bohem ani manželstvím není, nýbrž hříšné a hanebné souložnictví jest:³¹ to vše bedlivě uváživši, řečená Kongregace dne 13. března 1879

²⁵ Srv. svrchu str. 52. s.

²⁶ Sess. XXIV. de reform. matrim. cap. 1.

²⁷ Trid. sess. XXIV. de reform. matrim. cap. 1. in fine.: »Ne vero haec tam salubria praecepta quemquam lateant, ordinariis omnibus praecipit [t. sancta synodus], ut, quum primum potuerint, curent hoc decretum populo publicari et explicari in singulis suarum dioecesum parochialibus ecclesiis, idque in primo anno quam saepissime fiat, deinde vero, quoties expedire viderint. Decernit insuper, ut hujusmodi decretum in unaquaque parochia suum robur post triginta dies habere incipiat, a die primae publicationis, in eadem parochia factae, numerandos.« Srv. *Benedict*, XIV. De synodo dioec. lib. XII. cap. 5. n. 7—11. Krajiny, kdež ono ustanovení takto vyhlášeno jest a kde není, uvádějí *Perrone*, De matrimonio christiano. Rom. 1858, sv. II. str. 255. ss.; *Mansella*, n. u. m. str. 129. ss., a *Zitelli*, Apparatus jur. eccl. str. 394. ss.

²⁸ *Benedict*, XIV. lib. XII. cap. 5. n. 6.

²⁹ Trident. sess. XXIV. de reform. matrim. cap. 1.: »Qui aliter, quam praesente parochi vel alio sacerdote de ipsius parochi seu ordinarii licentia, et duobus vel tribus testibus matrimonium contrahere attentabunt, eos sancta synodus ad sic contrahendum omnino inhabiles reddit, et hujusmodi contractus irritos et nullos esse decernit, prout eos praesenti decreto irritos facit et annullat.«

³⁰ Tak zmíněná Kongregace častěji rozhodla, zvláště r. 1589 a 1595, jakož uvádí papež *Benedikt XIV.*, Institut. 46. n. 23 (Opp. ed. Venet. 1767 sv. X. str. 127); též se ona rozhodnutí uvádějí ve: »Canones et Decreta Concil. Trident.«, ed. *Aemil, Ludov. Richter*, Lips. 1853, str. 222. č. 8. a 9.

³¹ Jakož vyslovila papežská Penitenciarié v *Naučení* (Instructio) dne 15. ledna 1866 k duchovním pastýřům v Itálii za příčinou uvedeného tam manželství občanského daném, v němžto předně učení církve o manželství křesťanů jakožto svátosti a o moci zákono-

učinila usnesení, že by záhodno a zcela důsledné bylo, kdyby Stolice papežská ustanovila, že z manželství občanského, na místech, kde dotčené nařízení Tridentské průchod má, uzavřeného, byť ono nebylo neplatné pro nedostatek přivolení, nicméně z příčin svrchu zmíněných, rovněž nemá švakrovství obdobné čili zřetel k veřejné mravopočestnosti jako překážka manželství pocházeti, jakož dle dosavadního práva církevního nevzchází z manželství, pro nedostatek přivolení (ex defectu consensus) neplatného; a spolu se táž Kongregace na tom usnesla, aby bylo Jeho Svatosti papežské za schválení a potvrzení tohoto usnesení žádáno.³² Kteréhožto schválení a potvrzení Jeho Svatost papež *Lev XIII.* dne 17. března 1879 po bedlivém uvážení té věci udělil a zároveň podle něho nařízení zdělati přikázal.³³ Kteréž nařízení pak zděláno, jemu předloženo a od něho dne 7. dubna 1879 schváleno a stvrzeno jest. V témž nařízení Jeho Svatost papež *Lev XIII.*, zároveň zření maje k nařízením, od církve věřícím v příčině tak zvaného *obligatorního* manželství občanského³⁴

dárně a soudní církve v příčině jeho vykládá, a pak o manželství civilním dí (v § 4.) takto: »Atque hinc facile deducere poterunt [t. j. animarum pastores], civilem actum coram Deo ejusque Ecclesia, nedum ut Sacramentum, verum nec ut contractum haberi ullo modo posse; et quemadmodum civilis potestas ligandi quemquam fidelium in matrimonio incapax est, ita et solvendi incapacem esse; ideoque, sicut haec S. Penitentiaria jam alias in nonnullis responsionibus ad dubia particularia declaravit, sententiam omnem de separatione conjugum legitimo matrimonio coram Ecclesia conjunctorum, a laica potestate latam, nullius valoris esse; et conjugem, qui ejusmodi sententia abutens, alii se personae jungere auderet, fore verum adulterum, quemadmodum esset verus concubinarium, qui vi tantum civilis actus in matrimonio persistere praesumeret; atque utrumque absolute indignum esse, donec haud respiscat, ac praescriptionibus Ecclesiae se subjiciens ad poenitentiam convertatur.« (Acta S. Sedis, ed. Rom. 1865 ss. sv. I. str. 508. ss.)

³² Byla totiž na dotčenou Kongregaci tato otázka (dubium) k rozhodnutí vznesena: »An actus, qui vulgo audit matrimonium civile, pariat impedimentum justitiae publicae honestatis?« Načež »S. Congreg. Concilii die 13. Mart. 1879 respondit: *Negative*, et consulendum Sanctissimo, ut id declarare et statuere dignetur.« (Acta S. Sedis, ed. Rom. 1865 ss., sv. XII. str. 176.)

³³ »Facta autem,« tak v té příčině se uvádí v *Acta S. S. n. u. m.*, »de praemissis relatione Sanctissimo Domino nostro per R. P. D. [t. Reverendissimum Patrem Dominum; týž jest totiž titulárním arcibiskupem] Secretarium S. C. C. in audientia die 17. ejusdem mensis, Sanctitas Sua resolutionem approbare et confirmare dignata est ac jussit fieri decretum.«

³⁴ Tohoto způsobu manželství občanského tehdy stává, když ten který stát poddaným svým *přikazuje*, aby, ač chtěli se strany jeho býti za manžely pokládáni a práv manželských požívatí, manželství občanské uzavřeli. Onen způsob manželství občanského, jenž místo má, když stát svým poddaným na vůli zanechává, chtěl-li manželství církevní aneb občanské uzavřítí, slove manželství občanské *fakultativní*. A konečně onen způsob manželství občanského, když ten který stát poddaným svým ukládá, aby *předně* dle nařízení církve, k níž náležejí, manželství uzavřítí hleděli, a tudíž v té příčině prve k svému duchovnímu správci se obrátili, a teprv tehdy, kdyžby tento jich k církevnímu uzavření sňatku manželského z příčiny, kteréž stát za dostatečnou neuznává, připustiti nechtěl, jim dovoluje, aby k úřadu státnímu se obrátili a před ním manželství dle ustanovení státního uzavřeli: ten a taký způsob manželství občanského nazývají mnozí *nužné manželství občanské* (Nothcivilehe); jiní: podmíněčné manželství občanské (bedingte Eheschliessung vor der weltlichen oder staatlichen Behörde); jiní dokonce, a to důklad-

daným, výslovně stanoví, že z manželství občanského, od věřících na místech, dotčenému nařízení sněmu Tridentského podrobených, uzavřeného, zřetel k veřejné mravopočestnosti jakožto rozlučující překážka manželství vzcházeti nemá,

něji, občanské manželství pro ty, kdož své církvi v té příčině vzdorují (Civilehe für Renitenten gegen die Kirche). Srv. *Lingg*, Die Civilehe vom Standpunkte des Rechtes. Augsburg. 1870. str. 6. Že občanského manželství *fakultativního* a *nuzného* neb *podmínečného* věřící (fideles) bez těžkého hříchu uzavřítí nemohou, leží na bledni. Avšak *obligatorní* manželství občanské bez hříchu uzavřítí mohou, když se v té příčině dle nařízení církve zachovají. Nařizuje pak církev svým věřícím v té příčině, aby to které jednání před úřadem světským nikoli nepovažovali za úkon svátostný, než pouze za úkon občanský, a jím aby sebe v svědomí svém nikterak za pravé a skutečné manžely nepovažovali, a tudy manželsky s sebou neobcovali, ano ani pospolu nebydlili, dokudž manželství neuzavrou dle ustanovení církve, a způsobem od církve nařízeným (forma Tridentina). Za tou příčinou církev dále dotčeným věřícím odporoučí, aby nejprve před svým duchovním správcem způsobem církevním manželství uzavřeli a pak teprv k úřadu občanskému se obraceli, by u něho ono jednání občanské vykonali. Kdyby ale stát jim v tom bránil a jim ukládal, aby nejprve onen úkon občanský předse brali, tož aby to tedy učinili; avšak potom aby bez odkladu k svému duchovnímu pastýři se odebrali a před ním způsobem církevním manželství uzavřeli, a teprv od této doby se vespolek za manžely považovali. V témž smyslu papež *Benedikt XIV.* svým listem: *Redditae sunt nobis*, ze dne 17. září 1746 (Bullar. Rom. ed. Luxemburg. 1727 ss. sv. XVIII. str. 313. s.) v §§ 3. 4. vrchním duchovním správcům v Holandsku nařídil, jak následuje: »Sciant itaque catholici vestrae curae concrediti, cum civili magistratui aut haeretico ministello [totiž tehdaž vláda v Holandsku místo svých vlastních úředníků užívala v té příčině tu a tam protestantských pastorů vyznání helvetského] matrimonii celebrandi causa se sistunt, actum se mere civilem exercere, quo suum erga leges et instituta Principum obsequium ostendunt: caeterum tunc quidem nullum a se contrahi matrimonium. Sciant, nisi coram ministro catholico et duobus testibus nuptias celebraverint, numquam se, neque coram Deo, neque coram Ecclesia veros et legitimos conjuges fore; nec, si interim conjugalem inter se consuetudinem habuerint, eam gravi culpa caritaram. Sciant denique, si qua ex hujusmodi conjunctione orietur soboles, eam, utpote ex non legitima uxore natam, in oculis Dei fore illegitimam, et, nisi conjuges consensum ex Ecclesiae praescripto renovaverint, illegitimam perpetuo futuram etiam in Ecclesiae foro.« (§ 4.) »Erit porro officii vestri, haec omnia, cum commoda se obtulerit occasio, atque ea, quam rerum circumstantiae vobis adhibendam suaserint, circumspectione et cautela, singulis explicare prolixius, simulque omnes commonere, ut, siquidem regionis consuetudini et terreni Principis sanctionibus obtemperare coguntur, faciant illi quidem, sed Religione salva, potioresque ducant sanctissimas Ecclesiae leges, quibus fidelium matrimonia constringuntur. Illud praeterea vobis curandum est, ne, etiamsi duo Catholici civilem illam ac mere politicam coram haeticis caeremoniam peregerint, nimum inter se familiariter agent, aut sub eodem tecto in communi habitent, nisi se prius veris et legitimis nuptiis, ex norma Tridentini, alligaverint; quamquam enim ea familiaritas esse possit sine flagitio, flagitii certe periculo et suspicione non vacat: utrumque autem probis et bene moratis Christifidelibus cavendum est. Ad ejusmodi porro evitanda pericula, cognoscimus, consultius utique fore, ut Catholici, nonnisi matrimonio jam antea in facie Ecclesiae inter se legitime celebrato, ad illam explendam civilem caeremoniam, saecularem magistratum, seu haeticum ministellum adirent; sed quoniam ex vestris litteris deprehendimus, id non sine periculo et perturbationibus posse adimpleri, id saltem pro viribus satagite, ut, postquam Reipublicae morem illi gesserunt, non diu differant Ecclesiae legibus parere et conjugale foedus juxta praescriptam a Tridentino normam rite et sancte inire.« V témž smyslu zní i *Naučení* (Instructio), od papežské Penitenciarie duchovním pastýřům ve Vlaších dané, ze dne 15. ledna 1866 (Acta S. Sedis, sv. I. str. 508. ss.).

nechat ti kteří věřící, onen občanský úkon před se berouce, mají, jak se na ně sluší a patří, ten úmysl, tím činem pouze *jednání občanské* vykonati, aneb jím chtějí *zasnoubení* vlastně tak řečené spolu uzavřítí, aneb z nevědomosti nebo ze vzdorovitosti proti církvi v *skutečné manželství* vstoupiti.³⁵

Při této příležitosti nelze nám nedotknouti se otázky té, což by právem bylo v *tom* případě, když by věřící manželství občanské uzavřeli na místě, kde dotčené nařízení Tridentské náležitě vyhlášeno není a tudíž zavazující moci nemá. — Jelikož pro věřící, jakožto údy církve své, Kristus Pán manželství pravou a skutečnou svátostí učinil, tak že ani jiného než svátostného manželství uzavřítí nemohou; aniž v moci jejich jest, povahu svátostnou od platného manželství odloučiti [srv. svrchu str. 19 pozn. 1.]: tou měrou nutno za to míti, že, když ti a tací mají úmysl, spolu pravé a skutečné manželství, byť i jen občanské, uzavřítí, a když si vespolek tento úmysl dostatečně, dle cap. 31. X. de sponsal. IV. I., projeví, byť ostatně bez formy Tridentské, jež na onom místě, jakož se předpokládá, průchodu nemá; a když jim žádná církevní rozlučující překážka manželství na odpor není, ti a tací spolu pravé a skutečné manželství svátostné uzavřeli, z něhož zřetel k veřejné mravopočestnosti vzchází a až na stupeň čtvrtý se vztahuje. (Srv. *de Angelis* n. u. m. str. 137 s.)

Co se dotýče otázky, zdali z manželství a ze zasnoubení, mezi *nevěřícími* (infideles) uzavřeného, vzchází švakrovství obdobné, tak, že by jeden z dotčených manželův aneb zasnoubencův, obrátě se na víru křesťanskou, nemohl manželství uzavřítí s osobou, zemřelé manželce své, aneb své nevěště pokrevnou. *Sanchez*³⁶ za to má, že z *manželství*, mezi nevěřícími *platně* uzavřeného, švakrovství obdobné, měrou svrchu zmíněnou vzchází, jelikož i manželství, pouze uzavřené, ačkoli tělesně nevykonané, ty které manžely s sebou vespolek přirozeným svazkem pojí. Z manželství však *neplatně* uzavřeného jakož i ze *zasnoubení* vůbec, i *platně* uzavřeného, tvrdí, že švakrovství obdobné způsobem svrchu dotčeným nikoli nevzniká. Než *Zitelli*, svrchu (str. 48.) zmíněný, dokládá, kterak Kongregace Inkvisice (S. Congr. Romanae et universalis Inquisitionis

³⁵ Doslovně též nařízení papežské, v úplném znění svém uvedené ve: *Philipp. de Angelis*, Praelectiones jur. canon., ed. Rom. 1877 ss., sv. III. díl 1. str. 128. ss., v té příčině dí takto: »Sanctissimus Dominus Noster Leo Papa XIII. audita universa rei relatione in audientia diei 17. ejusdem mensis in voto S. C. concedens per praesens decretum declarat ac statuit, praememoratum actum, qui vulgo dicitur matrimonium civile, in locis, ubi promulgatum est decretum Conc. Trid. sess. XXIV. cap. 1. de reform. matrim., sive fideles actum ipsam explentes, intendant, uti par est, (matrimonio ecclesiastico jam rite celebrato, vel cum animo illud quantocius celebrandi) meram caeremoniam civilem peragere, sive intendant sponsalia de futuro inire, sive tandem ex ignorantia, aut in spretum ecclesiasticarum legum intendant matrimonium de praesenti contrahere, impedimentum justitiae publicae honestatis non producere.« K čemuž týž kanonista poznamenal: »Et fuit probatum in Audientia diei 7. Aprilis 1879.« Obšrný rozbor celé této záležitosti nalézá se v *de Angelis* n. u. m. str. 128–139; dále v Acta S. Sedis, sv. XII str. 147–176. Srv. dále *Bellesheim*, Die Civilehe und das trennende Ehehinderniss der öffentlichen Ehrbarkeit, ve *Veringově* Archivu für kath. Kirchenrecht, sv. XLII. str. 431. ss.; *Silbernagl*, Lehrb. des kath. Kirchenrechts, II. Aufl. str. 507. pozn. 7.

³⁶ Lib. VII. disp. 65. n. 6. 7.

seu sancti Officii³⁷⁾ výnosem ze dne 26. září 1837 jest rozhodla, že ani ze *zasnoubení*, ani z *manželství*, mezi nevěřícími, byť i platně uzavřeného, obdobné, švakrovství, svrchu zmíněné, nikoli nevzchází.³⁸⁾

Svrchu vyložená ustanovení v příčině švakrovství obdobného v církvi průchod mají po dnes.³⁹⁾

Prominutí (dispensatio) této překážky může zajisté Stolice papežská udělit.⁴⁰⁾ Biskupové od ní pro obor veřejný neb právní (pro foro externo) zmocnění jsou udíleti prominutí v *třetím* a *čtvrtém* stupni, rovněž jako při švakrovství *skutečném*, a mimo to udíleti prominutí švakrovství obdobného, vzešlého z manželství *neplatného* a ze *zasnoubení* (sponsalia).⁴¹⁾

³⁷⁾ Srv. *Bangen*, Die Römische Curie. Münster 1854. str. 91. ss.

³⁸⁾ *Zitelli*, n. u. m. str. 414.: »Quaeritur, an matrimonium ratum non consummatum paganorum honestatem publicam inducat, vel censeatur impedimentum dirimens post eorum conversionem. Ex. gr. Si Titius paganus Maeviam paganam duxit, et cum ea non consummavit, et post mortem Maeviae Titius fiat Christianus, poteritne ducere Bertham sororem Maeviae e pagana factam Christianam? Idemque estne de sponsalibus paganorum ac de matrimonio rato? Huic dubio respondit Sac. Congr. S. Off. die 26. Septembr. 1837, impedimentum non subsistere.«

³⁹⁾ Občanské právo *rakouské* švakrovství obdobného čili zřetele k veřejné mravopočestnosti, z manželství *neplatně* uzavřeného, jakož i ze *zasnoubení* nikterak neodvozuje; švakrovství *obdobné* pak, dle práva církevního z manželství *platně* uzavřeného pocházející, též právo rakouské za švakrovství *skutečné* (Schwägerschaft) považuje. Srv. obec. zák. obč. §§ 40. 45. 46. 66.; *Dolliner* n. u. m. str. 232. ss. a str. 245. s.

⁴⁰⁾ Srv. *Sanchez*, lib. VII. disp. 70. n. 2.

⁴¹⁾ *Aichner* n. u. m. str. 19. č. 3. a str. 20. č. 4. V kteréžto příčině svrchu zmíněná *Instructio* v § 80. č. 4. a 5. dí: »Episcopi, cum canonicae non deficiant rationes, faciles erunt in utendo facultatibus, a Sancta Sede concessis, sequentia quoad impedimenta . . . 4) In tertio et quarto gradu justitiae publicae honestatis ex matrimonio rato non consummato. 5) In justitia publicae honestatis, provenienti ex matrimonio invalide contracto et non consummato, aut ex sponsalibus.«

Konečně zde nemůžeme nikterak mlčením pominouti onoho kromobyčejného zmocnění, kteréž dle návrhu Kongregace Inkvisice (S. Congr. Inquisit. seu s. Officii) Jeho Svatost papež *Lev XIII.* nařízením ze dne 20. února 1888 propůjčil biskupům, aby mohli v případech, kdežto nelze v té příčině k Stolicí papežské se obrátiti, udíleti buďto osobně, aneb skrze své zřizence, prominutí překážek manželských, pouze od církve ustanovených (jure ecclesiastico), vyjmouc však *posvěcení na kněžství* (ordo presbyteratus) a *počestné švakrovství linie přímé*, lidem, k smrti pracujícím, by tito, byvše posud živi ve spojení hříšném, mohli před Bohem a před církvi platné manželství uzavřítí a takto sobě smrtelný boj ulehčiti a s upokojeným svědomím na onen svět se odebrati. Ono papežské nařízení dle listu kardinála prefekta dotčené Kongregace z téhož dne (uvedeného v *Acta S. Sedis*, sv. XX. str. 543. s.) zní doslovně, jak následuje. Připomínaje především, kterak z rozkazu papežského byly dotčené kongregaci dvě otázky na úvahu dány, řečený kardinál prefekt ve svém svrchu zmíněném, k biskupům daném listu dí: »Primum [t. quaestionis genus] respicit facultates, quibus urgente mortis periculo, quando tempus non suppetit recurrendi ad S. Sedem, augere conveniat locorum Ordinarios, dispensandi super impedimentis publicis, matrimonium dirimentibus, cum iis, qui juxta civiles leges sunt conjuncti aut alias in concubinato vivunt, ut morituri in tanta temporis angustia in faciem Ecclesiae rite copulari, et propriae conscientiae consulere valeant: alterum spectat ad executionem dispensationum, quae ab Apostolica Sede imperiri solent.«

»Ad primum quod attinet, re serio diligenterque perpensa, approbatoque et confirmato Eminentissimorum Patrum una mecum Generalium Inquisitorum suffragio, Sanctitas Sua benigne annuit pro gratia, qua locorum Ordinarii dispensare valeant sive per se, sive per ecclesiasticam personam, sibi benevisam, aegrotos in gravissimo mortis periculo constitutos, quando non suppetit tempus recurrendi ad S. Sedem, super impedimentis quantumvis publicis matrimonium jure ecclesiastico dirimentibus, excepto sacro presbyteratus Ordine, et affinitate lineae rectae ex copula licita proveniente.«

Pro ten případ, když by *podjáhen* (subdiaconus) aneb *jáhen* (diaconus) aneb člověk, slavnou professí řeholní (solemnis professio religiosa) zavázaný, na smrtelném loži prominutí dotčené rozlučující překážky manželství obdrže, potom se uzdravil, nařízeno jest biskupům, aby o tom dotčené Kongregaci zprávu dali, a mezi tím všemožně se vynasazili tu kterou osobu k tomu přiměti, aby jinam, kde jí lidé neznají, se odebrala, aneb, kdyby toho docíliti nelze bylo, aby zajisté přiměřené pokání vykonala a dále vzorný křesťanský život vedla »Mens autem est,« tak zní dotčený list téhož kardinála prefekta dále, »ejusdem Sanctitatis Suae, ut, si quando, quod absit, necessitas ferat, ut dispensandum sit cum iis, qui sacro subdiaconatus aut diaconatus Ordine sunt insigniti, vel solemnem professionem religiosam emisierint, atque post dispensationem et matrimonium rite celebratum convaluerint, in extraordinariis hujusmodi casibus Ordinarii de impertita dispensatione Supremam Sancti Officii Congregationem certiozem faciant et interim omni ope curent, ut scandalum, si quod adsit, eo meliori modo, quo fieri possit, removeatur, tum inducendo eosdem, ut in loca se conferant, ubi eorum conditio ecclesiastica aut religiosa ignoratur, tum, si id obtineri nequeat, injungendo saltem iisdem spiritualia exercitia aliasque solutares poenitentias, atque eam vitae rationem, quae praeteritis excessibus redimendis apta videatur, quaeque fidelibus exemplo sit ad recte et christiane vivendum.«

Papežské nařízení v příčině druhé otázky, týkající se totiž *vykonání* uděleného od papeže prominutí manželské překážky, jelikož sem přímo nepatří, tuto pomíjíme mlčením. Viz o něm *Acta S. Sedis*. n. u. m. str. 544.

ČÁSTKA TŘETÍ.

Pokrevenství a švakrovství jakožto rozlučující překážka manželství podle práva přirozeného neb božského zvlášť.

§ 30. Různá mínění, v té příčině se objevující, a důležitost rozhodnutí o této otázce.

V příčině otázky, zdali a pokud pokrevenství a švakrovství podle práva přirozeného (*jure naturali seu divino*) rozlučující překážku manželství působí, s různými míněními se potkáváme. Nejedni kanonisté a bohoslovci v příčině *pokrevenství* tvrdí, že ono v linii *přímé* naskrze (*in infinitum*) podle práva přirozeného (*jure naturali seu divino*) rozlučující překážku manželství působí.¹

A někteří totéž dokonce nejen o celé linii *přímé* tvrdí, nýbrž i o *prvním stupni linie nepřímé*.²

Jiní naopak za to mají, že nikoli všechny stupně pokrevenství linie *přímé* podle práva přirozeného rozlučující překážky manželství nepůsobí, nýbrž jen některé z nich; avšak při odpovědi na otázku: *kteří?* se opět rozcházejí, ježto jedni, táhnouce se ke can. 50. obecného církevního sněmu *Lateranského IV.* z r. 1215³ v té příčině první *čtyři* stupně jmenují,⁴ jiní pak toliko první *dva*, dokládajíce, že mezi pokrevenci těchto dvou a jen těchto dvou stupňů, místo má ona přirozená úcta a stydlivost, jež sňatku a obcování manželskému brání, a dále k tomu cíli a konci i k ustanovení Starého Zákona⁵ se táhnouce, kdežto

¹ Tyto uvádí *Sanchez* lib. VII. disp. 51. n. 12. Z novějších sem patří zejména *Vering*, *Lehrb. des kath., orient. u. protest. Kirchenrechts*, II. Aufl., str. 884. a *Silbernagl*, *Lehrb. des kath. Kirchenrechts*, II. Aufl., str. 499.

² Tak zejména *Reiffenstuel* lib. IV. tit. 14. n. 25—30.; *Schmalzgrueber* lib. IV. tit. 11. n. 34—37.; *Rittner* n. u. m. díl II. str. 295.; *Heiner*, *Grundriss des kath. Eherechts*, str. 91. a 170.; *Schulte*, *Lehrb. des kath. u. evang. Kirchenrechts*, S. 386.; a co se dotýče prvního stupně linie nepřímé, patří sem i *Sanchez* lib. VII. disp. 52. n. 11., jenž v linii *přímé* rovněž pouze první stupeň pokrevenství za překážku manželství, na právu přirozeném záležející, pokládá.

³ V cap. 8. X. de consangu. et affin. IV. 14.

⁴ Tyto učence uvádí *Sanchez* lib. VII. disp. 51. n. 17.

⁵ Lev. 18, 10.

manželství mezi pokrevenci až do druhého stupně (mezi dědem a vnučkou) zapovězeno jest.⁶ Jiní dokonce totéž tvrdí jenom o stupni *prvním*.⁷ Z těchto posléze jmenovaných opět někteří to mají v příčině prvního stupně linie *přímé* za *jisté*, v příčině ostatních stupňů však za *pochybné*.⁸

Co se týče *skutečného švakrovství*, v té příčině měli a mají posud někteří za to, že při švakrovství *počestném* první stupeň linie *přímé* jakožto překážka manželství na právu přirozeném se zakládá.⁹

Vzhledem k švakrovství *obdobnému* však mezi bohoslovci a kanonisty není o tom žádné pochybnosti, že ono jakožto překážka manželství zcela na právu církevním záleží.¹⁰

Na rozluštění této otázky závisí zároveň rozluštění jiných dvou, v praktickém směru velmi důležitých otázek, totiž zdali dotčenými překážkami vázání jsou i *nevěřící* (*infideles*), a zdali církev má moc, v příčině jich udělit *prominutí* (*dispensatio*).¹¹

K tomu cíli a konci uvážíme předně důvody, na nichž dotyčná mínění záleží; dále zvyklosti, v té příčině v církvi průchod mající, a konečně mínění učenců v církvi, a zejména v církevních úřadech papežských, vážnosti a důvěry požívajících.

⁶ O těchto zmínku činí *Sanchez* lib. VII. disp. 51. n. 17.

⁷ K těm náleží zejména *sv. Tomáš Aquinský*, *Comment. in IV. Sententiarum*, dist. 40. qu. 1. art. 3. in corp. (Opp. ed. Parm. 1852 ss., sv. VII. str. 1033.); *tyž*, *Summa theolog.*, 2. 11. qu. 154. art. 9. ad 3. (Opp. ed. cit. sv. III. str. 519.); *Sanchez* lib. VII. disp. 51. n. 16—19. a *Prosper Fagnanus*, *Comment. ad cap. 9. X. de consangu. et affin. IV. 14. č. 3?* s.

⁸ Tak *Mansella* n. u. m. str. 39. s., jenž v té příčině dí: »Matrimonium in primo consanguinitatis gradu lineae rectae, nempe inter patrem et filiam, inter matrem et filium, est irritum jure naturae, et ideo ab Ecclesia dispensari non posse, est communis omnium sententia.« A dále (str. 40.): »An irritetur matrimonium jure naturae in alliis lineae rectae gradibus, extra primum, incertissimum est, tum propter opinionum diversitatem, tum ob rationum momenta, non satis firma, quibus illae innituntur.« Rovněž *Zitelli*, *Apparatus jur. eccl.*, str. 406.: »In cognatione naturali primum saltem gradum in linea recta jure naturae irritat matrimonium. Diximus, primum saltem gradum in linea recta jure naturae dirimere matrimonium; sunt enim aliqui, qui hoc ipsum sustinent etiam de secundo gradu.« Podobně *tyž*, *De dispensatt. matrimoniall*, str. 54.

⁹ O nich zmínku činí *Sanchez* lib. VII. disp. 66. n. 6.; srv. *Santi*, *Praelectiones jur. can. Rom.* 1886, sv. IV. str. 144. s.; *Heiner* n. u. m. str. 120.

¹⁰ Srv. *Sanchez* lib. VII. disp. 70. n. 2.

¹¹ *Sanchez* lib. VII. disp. 51. n. 1. o tom důvodně dí takto: »Disputatio de gradibus consanguinitatis et affinitatis, jure naturae impediuntibus ac dirimentibus matrimonium, non exigui momenti est; valde enim ad duo confert. Alterum est, ut dignoscatur, in quibus Pontifex dispensare potest. Nam recepta sententia est, . . . illi non esse permissam dispensationem in gradibus lege naturali divina interdictis; concessam autem, ubi sola lex canonica obstat. Alterum vero, ut innotescat, quando infideles, ad fidem reducti, a matrimonio tempore infidelitatis inito separandi sint. Si enim conjuncti sint in gradibus jure naturali irritanti vetitis, separandi sunt; secus, si sola lege canonica, ut definitur *cap. Gaudemus, de divort.* [t. j. cap. 8. X. IV. 19.] Quippe illi non subsunt legi canonicae, bene autem naturali.«

§ 31. Zdali první stupeň pokrevnosti linie nepřímé podle práva přirozeného rozlučující překážku manželství působí?

Ti, jižto tvrdí, že první stupeň pokrevnosti linie nepřímé rozlučující překážku manželství podle práva přirozeného působí, dokládají se odpisu papeže *Innocence III.* (1198—1216), k biskupovi Tiberiidskému v Palestině daného, z něhož zděláno jest cap. 8. X. de divort. IV. 19. Jelikož papež v onom odpisu dotčenému biskupovi na jeho otázku *odpovídá*, že pohané, v druhém, třetím aneb dalším stupni pokrevnosti manželství uzavřevší, nemají, když se byli přijetím svátosti křtu na víru křesťanskou obrátili, od sebe býti rozloučení, nýbrž že mají pospolu zůstatí, ježto svátost křtu manželství platně uzavřeného nerozlučuje, nýbrž hříchy shlazuje, a tudíž tím týž papež zároveň na jevo dává, že druhý, třetí a další stupně pokrevnosti jakožto překážka manželství pohanův nezavazují, a tudy na právu přirozeném se nezakládají: odvozují z téhož papežského odpisu zastavatelé svrchu uvedeného mínění, argumento a contrario,¹² že tou měrou řečený papež onomu biskupovi vyjádřil, že *první* stupeň pokrevnosti vůbec, t. j. jak v přímé, tak i v nepřímé linii podle práva přirozeného rozlučující překážku manželství působí. A v témž smyslu že týž odpis i od papeže *Řehoře IX.* v jeho zákonník přijat a tam v cap. 8. X. de divort. IV. 19. položen jest.¹³

Avšak neprávě ti a tací tak dovozují. Neboť nebyl papež *Innocenc III.* od biskupa Tiberiidského tázán, *kteří stupeň* pokrevnosti i nevěřící neb pohany zavazují, nýbrž toliko, zdali je zavazují stupeň *druhý, třetí a další*; neměl tudíž řečený papež žádné příčiny, vzhledem *k prvnímu* stupni pokrevnosti onomu biskupu se vyjádřiti; nýbrž měl a chtěl tudíž pouze na to odpověditi, nač byl výslovně tázán, totiž: zdali stupně pokrevnosti, *druhý, třetí a další*, jakožto rozlučující překážka manželství, na právu přirozeném se zakládají; a na to odpověděl *záporně*. V příčině prvního stupně tudíž z oné papežské odpovědi zde dokonce ničeho uzavíratí nelze, a ono *argumentum a contrario* zde nikterak místa nemá.¹⁴ Kdyby byla bývala na papeže otázka v tom smyslu vznesena: *kteří stupeň* pokrevnosti rozlučující překážku manželství působí podle práva přirozeného, a on by byl na touž otázku odpověděl: *stupeň druhý, třetí a další nikoli*: z této odpovědi by se mohlo, ano musilo uzavíratí, že dle mínění téhož papeže první stupeň pokrevnosti podle práva přirozeného překážku manželství rozlučující působí. Než v tomto smyslu na papeže otázka vznesena nebyla. Doslovně zní v té příčině zmíněný papežský odpis,¹⁵ a zdělané z něho cap. 8. X. de divort. IV. 19., takto:

¹² Dle l. 22. D. de legib. l. 3.: »Cum lex in praeteritum quid indulget, in futurum vetat«; a dle l. 20. § 6. D. Qui testament. fac. poss. 28. 1.: »Exceptio firmat regulam in non exceptis.«

¹³ Tak zejména *Sanchez*, lib. VII. disp. 52. n. 11., a jiní od něho tam uvedení.

¹⁴ Srv. *Reiffenstuel*, lib. I. tit. 2. n. 409.; *Unger*, System des österr. allgem. Privatrechts IV. Aufl. Lpzg. 1876, sv. I. str. 93. s.; *Vering*, Gesch. u. Pandekten des röm. und heut. gem. Privatrechts, str. 52. s.

¹⁵ Comp. III. cap. 2. de divort. IV. 14. (Antiquae collectiones decretall., ed *Ant. Augustinus*, Ilerd. 1575 fol. 210. a terg., fol. 211.

»Gaudemus in Domino (et infra). Utrum pagani,¹⁶ uxores accipientes in secundo vel tertio vel ulteriori gradu [t. consanguinitatis] sibi conjunctas [t. matrimonio], sic conjuncti debeant post conversionem suam¹⁷ insimul remanere, vel ab invicem separari, edoceri per scriptum apostolicum¹⁸ postulasti. Super quo taliter respondemus, quod, cum sacramentum conjugii apud fideles et infideles existat,¹⁹ quemadmodum ostendit Apostolus [t. I. Cor. 7, 13.], dicens: Si quis frater [t. věřící, fidelis] infidelem habet uxorem, et haec consentit habitare cum eo, non illam dimittat,²⁰ et in praemissis [t. praefatis seu supra dictis] gradibus a paganis quoad eos matrimonium licite sit contractum, qui constitutionibus canonicis²¹ non arctantur [= non obligantur], — quid enim ad nos, secundum eundem Apostolum [t. I. Cor. 5, 12], de his, quae foris sunt, judicare? — in favorem praesertim Christianae religionis et fidei, a cujus perceptione per uxores, se deserere timentes, viri possunt facile revocari:²² fideles hujusmodi, matrimonialiter copulati, libere et licite possunt remanere conjuncti, cum per sacramentum baptismi non solvantur conjugia sed crimina dimittantur.«²³

¹⁶ Tak se nazývají od času císařův *Valentiniana I.* (364—374) a *Valense* (363—378) pohané neb nevěřící (infideles), jelikož, nesmějíce již více bydleti v městech, musili se odebrati do vesnic (pagi) a bydleti tam. Srv. l. 18. Cod. Theod. de episc. 16. 2.; ibid. lib. XVI. tit. 10 : de paganis, sacrificiis et templis; *Hergenröther*, Handb. der allgem. Kirchengeschichte III. Aufl. Freiburg i. Br. 1884 ss. sv. I. str. 317.

¹⁷ T. j. když byli přijali svátost křtu; srv. cap. 1. 2. X. de convers. infid. III. 33.; cap. 4. X. de consangu. et affin. IV. 14.

¹⁸ Tolik, co: pontificium seu papale, ježto papež i *Apostolicus* slove. Srv. can. 9 D. LXXIX.

¹⁹ Zde se slovo: *sacramentum* neběře v užším významu, v němž vyznačuje sedmero svátostí novozákonních, nýbrž u významu širším, v němž vyznačuje vůbec věc posvátnou, za jakouž jistě manželství vůbec, i nevěřících, považovati se musí, ježto od Boha ustanoveno jest. Srv. Gen. 1, 26—28.; 2, 18—24.; can. 3. D. XXVI.; cap. 4. X. de consangu. et affin. IV. 14.; cap. 7. X. de divort. IV. 19. Manželství svátostné (Sacramentum matrimonii) však toliko věřící uzavřítí mohou. Srv. svrchu str. 19. a 24.; *Laurin*, Moc zákonodárná a soudní v příčině manželství, str. 45. s. Smysl slov: »cum sacramentum conjugii apud fideles et infideles existat« jest tudy tento: »jelikož i mezi nevěřícími pravé manželství, od Boha zřízené, místo má.«

²⁰ Uváděje papež onen výrok sv. apoštola Pavla, chce jím říci: sv. apoštol Pavel, mluvíc o manželce nevěřící, uznává tím, že i mezi nevěřícími pravé manželství místo má neboť kde není pravého manželství, tam nemůže býti i pravé a vlastně tak řečené manželky.

²¹ Těmi se míní ustanovení církevních vrchních, učiněná buď na církevním sněmu aneb kromě řečeného sněmu (srv. Dict. Grat. init. D. III.; can. 1. ead.; Dict. Grat. post can. 2. ead.); tedy církevní právo pozitivní neb lidské (jus eccl. positivum, humanum). Srv. *Schulte*, Die Lehre von den Quellen des kath. Kirchenrechts, str. 46. ss., str. 534.

²² Tím papež jako přídavkem k důvodům podstatným, právním, uvádí ještě jiný, vedlejší důvod, totiž, že by sic jinak manželky nevěřící, kdyby se musily obávati, že budou od svých manželů, přijmoucích svátost křtu, odloučeny, snažily se, jich od přijetí svátosti křtu a víry Kristovy odvrátiti.

²³ T. j. svátost křtu není od Ježíše Krista k tomu ustanovena, aby skrze ni rušily se svazky manželské, prve pravé a platně vzniklé, nýbrž aby se skrze ni odpouštěly hříchy. Tak již r. 414 biskupům Macedonským vyslovil papež *Innocenc I.* (402—417) v listu, v can. 3. D. XXVI. uvedeném.

Zajisté patrné jest, že z tohoto papežského ustanovení k utvrzení svrchu uvedeného mínění v příčině prvního stupně pokrevnosti linie nepřímé ničehož právě odvoditi nelze.

Že pak naprosto nelze téhož prvního stupně pokrevnosti linie nepřímé za rozlučující překážku manželství na právu přirozeném záležející považovati, již z toho jde na jevo, že na počátku lidského pokolení nutně a nevyhnutelně musili pokrevenci na zmíněném stupni stojící, totiž bratři a sestry, spolu v manželství vcházeť; k čemuž již *sv. Augustin*²⁴ ukázal, výslovně dokládaje, že též manželství, byvši z počátku nutné a nevyhnutelné (*compellente necessitate*), potom z příčin náboženských (*religione prohibente*) jest zavrženo.²⁵ Přes to přese všecko chtějí tvrditi, že dotčený první stupeň pokrevnosti linie nepřímé jako rozlučující překážka manželství na právu přirozeném záleží, bylo by tolik, co: tvrditi, že Bůh na počátku lidského pokolení k zachování a rozmnožení člověčenstva zřídil prostředek, jemu samému odporný; což by zajisté bylo: Bohu se rouhati. Co naproti tomu uvádí *Sanchez*,²⁶ totiž že ono manželství, byvši na počátku lidského pokolení nutné a nevyhnutelné, ačkoli jinak proti právu přirozenému neb božskému čelilo, přestalo za tou příčinou býti nedovolené, není zajisté nikterak s to, onen odpor odstraniti. Totéž platí i o těch, kdož v té příčině dokládají, že Bůh na počátku člověčenstva za příčinou nutnosti vzhledem k oné překážce manželství, ačkoli právu přirozenému odporující, udělil *prominuti* (*dispensatio*).²⁷

§ 32. Zdali pokrevnosti linie přímé jest naskrze rozlučující překážkou manželství podle práva přirozeného?

Ti, kdož pokrevnosti linie přímé naskrze (*in infinitum*) za rozlučující překážku manželství právem přirozeným stanovenou považují, v té příčině se dokládají

1. úcty a stydlivosti, kterouž, jak za to mají, všickni zplodenci vůbec ke všem svým zploditelům, nejenom bezprostředním, zejména k otci a matce, nýbrž i ku prostředčím, jako k dědům a bábám, pradědům a prabábám atd. cítí, a která, jak tvrdí, sama sebou rovností a důvěrností, jež mezi manžely vládnouti má, odporuje.²⁸

²⁴ De civit. Dei, lib. XV. cap. 16.; Opp. ed. Venet. 1729 ss., sv. VII. sl. 397.; též v can. un. C. XXXV. qu. 1. Viz svrchu str. 30. pozn. 6.

²⁵ K čemuž zření majíc gl. ad can. un. C. XXXV. qu. 1. v. *religione* dí: »Argumentum est, quod consanguinitas [t. dotčeného stupně] non impedit matrimonium [totiž: per se ipsa], sed constitutio Ecclesiae«.

²⁶ Lib. VII. disp. 52. n. 14.; srv. n. 10.

²⁷ Uvážení hodno jest, co v té příčině uvádí *Schmalzgrueber* (lib. IV. tit. 14. n. 47.), fka: »Per fratrum et sororum conjugia primitus fuit propagatum genus humanum; neque constat de dispensatione divina: immo illam in principio statim mundi a Deo dari, et sic jus naturae in ipso naturae primordio per dispensationem infringi, adeo videtur dedecuisse, ut potius credendum sit, si id esset contra jus naturae, Deum potius plures creaturam fuisse masculos et feminas, ne cogerentur fratres, jure naturae violato, matrimonium inire cum sororibus.«

²⁸ Tak tvrdí mnozí, jež uvádí *Sanchez* lib. VII. disp. 51. n. 12.

2. Táhnou se v té příčině ku právu římskému, jmenovitě k § 1. Inst. de nupt. 1. 10., a k l. 53. D. de rit. nupt. 23. 2., o kterémž za to mají, že ono zcela v sobě zavírá právo přirozené,²⁹ a kteréž právo pokrevnosti v linii přímé naskrze za rozlučující překážku manželství pokládá; zároveň k tomu se táhne, že k onomu právu i papež *Mikuláš I.* (858—867) ve svém odpisu z r. 866 v cap. 2. a 39.³⁰ Bulhary poukázal.

Co se již v té příčině dotýče *práva římského*, tož zajisté právo to nemůže naskrze za právo přirozené se považovati; zavíráť ono v sobě zajisté z veliké části ustanovení zcela pozitivní, k zvláštním poměrům a potřebám říše Římské se vztahující. Zajisté toto právo v § 2. Inst. de nupt. 1. 10. pokrevnosti mezi bratry a sestrami, a v § 3. eod. a l. 39. pr. D. de rit. nupt. 23. 2. pokrevnosti mezi strýcem a neteří, ano i dále mezi všemi pokrevenci, mezi nimiž dle názvosloví právníckého »respectus parentelae locum habet«, za rozlučující překážku manželství pokládá. Mělo-li by se již právo římské vůbec za právo přirozené považovati, tož by musil důsledně i v linii nepřímé stupeň pokrevnosti první, ano i druhý smíšený s prvním, ba i třetí atd. smíšený s prvním za rozlučující překážku manželství, právem přirozeným ustanovenou, držán býti; což by však patrně nemístné bylo.³¹

A co se dále dotýče papeže *Mikuláše I.* a jeho odpisu k Bulharům, ten ovšem Bulhary v příčině pokrevnosti jakožto překážky manželství k ustanovením práva římského poukázal, avšak nikoli jako k ustanovením práva přirozeného, nýbrž jako k ustanovením práva občanského, tehdaž průchod majícího; zároveň však je týž papež v té příčině poukázal k nařízením, vzhledem ku pokrevnosti jakožto překážce manželství, od svého předchůdce papeže *Zachariáše* (741—752) daným, s tím doložením, že jim tato nařízení jejich biskup vysvětliti má.³²

Konečně, co se týče *úcty* a *stydlivosti*, jež, jak ti kteří tvrdí, mezi pokrevenci v linii přímé naskrze místo má a sňatku manželskému mezi nimi naprosto brání,³³ tož jsou naproti nim velmi mnozí, již tomu důrazně odporují, tvrdíce, že dotčená úcta a stydlivost s onou působností nikoli na všechny stupně linie přímé se nevztahuje. Na které pak stupně by se skutečně vztahovala, v tom se opět od sebe rozcházejí, ježto jedni za to mají, že se vztahuje až na stupeň *první*, jakož tímto stupněm překážku manželství z pokrevnosti pocházející omezil obecný církevní sněm *Lateranský IV.* Jiní zase zmíněnou působnost pokrevnosti vztahují toliko až na stupeň *druhý*; a tito se dokládají

²⁹ Srv. *Sanchez* l. c.

³⁰ *Harduin*. V. 353, s., 366.; z části též v can. 2. C. XXVII. qu. 2.; v can. 1. C. XXX. qu. 3. Srv. svrchu str. 33. pozn. 19.

³¹ Důvodně *Emmanuel Gonzalez de Tellez*, Comment., ad cap. 5. X. de consangu. et affn. IV. 14. n. 10., dokládaje, že pokrevnosti v linii přímé není naskrze *in infinitum* rozlučující překážkou manželství podle práva přirozeného, dí: »Nec obstat dicta L. Nuptiae ff. de rit. nupt. [t. l. 53. D. 23. 2.], ubi inter personas, quae parentum [liberorumve] loco habentur, matrimonium prohibetur in infinitum. Nam ea prohibitio non est juris naturalis, sed juris civilis positiví, quae ab Ecclesia est limitata ad gradum quartum.«

³² Srv. svrchu str. 33. pozn. 19.

³³ Srv. *Sanchez* lib. VII. disp. 51. n. 12.

Lev. 18, 10., kdežto se zapovídá manželství mezi dědem a vnučkou, a tudíž v druhém stupni pokrevnosti linie přímé. Avšak obecný církevní sněm Tridentický určitě vyslovil, že nikoli všechny stupně pokrevnosti a švakrovství, v knize Písma svatého, řečené *Leviticus*, obsažené, jakožto překážka manželství na právu přirozeném se nezakládají.³⁴

Jiní pak dokonce touž překážku, jakožto na právu přirozeném se zakládající, vztahují jenom na stupeň *první*.³⁵ A tohoto posledního mínění jest zejména *sv. Tomáš Aquinský* († 1274), učenec a světec v církvi u vysoké vážnosti stojící,³⁶ který v této příčině dí³⁷ takto: »Respondeo, dicendum, quod... in matrimonio illud contra legem naturae esse dicitur, per quod matrimonium redditur incompetens respectu finis, ad quem est ordinatum. Finis autem matrimonii per se et primo est bonum prolis;³⁸ quod quidem per aliquam consanguinitatem, scilicet inter patrem et filiam, vel filium et matrem, impeditur, non quidem, ut totaliter tollatur, quia filia ex semine patris potest prolem concipere et simul cum patre nutrire et instruere, in quibus bonum prolis consistit; sed, ut non convenienti modo fiat. Inordinatum est enim, quod filia patri per matrimonium adjungatur in sociam causam generandae prolis et educandae, quam oportet per omnia patri esse subjectam, velut ex eo procedentem; et ideo de lege naturali est, ut pater et mater a matrimonio repellantur, et magis etiam mater, quam pater; quia magis reverentiae, quae debetur parentibus, derogatur, si filius matrem, quam si pater filiam ducit in uxorem, cum uxor viro aequaliter debeat esse subjecta.« A na jiném místě³⁹ *sv. Tomáš* o tom takto se pronáší: »Ad tertium dicendum, quod in commixtione personarum conjunctarum [t. consanguinearum] aliquid est, quod est secundum se indecens et repugnans naturali rationi, sicut, quod commixtio fiat inter parentes et filios [t. liberos; srv. X. IV. 17.: Qui filii sint legitimi], quorum est per se et immediata eognatio [t. j. kteří s sebou jsou bezprostředně pokrevní, jako otec a dcera, matka a syn]; nam filii naturaliter honorem debent parentibus.« — »Aliae vero personae, quae non junguntur secundum se ipsas, sed per ordinem [t. j. jen prostředně, skrze jiné osoby] ad parentes, non habent ita ex se ipsis indecentiam.«

Že pak dotčený první stupeň pokrevnosti linie přímé jako rozlučující překážka manželství zajisté na právu přirozeném se zakládá, o tom již *sv. Ambrož*

³⁴ Sess. XXIV. de sacram. matrim. can. 3.: »Si quis dixerit, eos tantum consanguinitatis et affinitatis gradus, qui Levitico exprimentur, posse impedire matrimonium contrahendum et dirimere contractum; nec posse Ecclesiam in nonnullis illorum dispensare, aut constituere, ut plures impediunt et dirimant: anathema sit.«

³⁵ Srv. *Sanchez* lib. VII. disp. 51. n. 15—23.

³⁶ O čemž svědčí Jeho Svatosti papeže Lva XIII. const. *Aeterni Patris*, ze dne 4. srpna 1879 (Acta S. Sedis, sv. XII. str. 108. ss.).

³⁷ Comment. in IV. Sentent. dist. 40. qu. 1. art. 3. in corp. (Opp. ed. Parm. 1852 ss., sv. VII. str. 1033.).

³⁸ T. j. zplození a výchování dětí. Srv. cap. 7. X. de condit. appos. IV. 5.; *Catechism. Rom.*, part. II. cap. 8. qu. 23.

³⁹ Totiž: *Summa theolog.*, 2. II. qu. 154. art. 9. ad 3. (Opp. ed. cit. sv. III. str. 519.

(† 397) ve svém listu *Ad Paternum*⁴⁰ takto se vyjádřil: »Interdictum est [totiž manželství mezi rodiči a dětmi] naturae jure, interdictum lege, quae est in cordibus singulorum,⁴¹ interdictum est inviolabili praescriptione pietatis, titulo necessitudinis.«

Uvedeme-li si na mysl onu velikou vážnost, které *sv. Tomáš Aquinský* jakožto učenec v církvi požívá, a jmenovitě chvalné výroky, které o něm Jeho Svatost papež *Lev XIII.* ve zmíněné const. *Aeterni Patris* ze dne 4. srpna 1879⁴² pronáší, řka mimo jiné, že on »veterum doctorum sacrorum doctrinas velut dispersa cujusdam corporis membra in unum collegit et coagmentavit, miro ordine digessit, et magnis incrementis ita adauxit, ut catholicae Ecclesiae singulare praesidium et decus jure meritoque habeatur«, a připomínaje, že biskupové, na obecném církevním sněmu Tridentském shromáždění, konající porady, kromě Písma svatého a sbírky církevních zákonů (Corpus juris canonici), svrchu dotčené dílo téhož světce, »Summa Theologica« před sebou na stole položeno měli; uvedeme-li si toto vše na mysl: tož zajisté nelze nám nikterak o tom pochybovat, že též mínění *sv. Tomáše* o té věci s míněním církve a zejména papežské Stolice úplně se srovnává.

Tudy o mínění oněch bohoslovcův a kanonistův, již tuto překážku vztahují až na stupeň *druhý*, a tolikéž o mínění oněch, kteří ji až na stupeň *čtvrtý* vztahují, není již třeba šířiti slov; dotčených mínění moc a váha z toho, co posud uvedeno, patrna jest sama sebou.

Téhož mínění, jako *sv. Tomáš*, jsou ze starších bohoslovcův a kanonistův jmenovitě *Sanchez*⁴³ a *Prosper Fagnanus*.⁴⁴

⁴⁰ Opp. ed. Paris. 1686 ss., sv. II. sl. 10.9. č. 5.

⁴¹ Srv. Rom. 2, 13—15.

⁴² Acta S. Sedis, sv. XII. str. 108. ss.

⁴³ Lib. VII. disp. 51. n. 16—19., který, prve (n. 16—18.) různá mínění o té věci vloživ, posléze (n. 19.) své vlastní mínění v té příčině pronáší, řka: »Ultima sententia (cui tanquam probabiliori adhaereo) sustinet, in solo primo gradu ascendentium et descendentium esse ita interdictum matrimonium jure naturae, ut irritum sit eo jure attento, ut inter solos parentes et liberos. Ducitur, quia avus et ceteri ascendentes non sunt principium nepotum per se, sed per accidens; ad rationem enim filii, ut filius est, solum desideratur, ut a parentibus originem trahat.« — »Ac proinde reverentia, debita avis a nepotibus, non est debita necessario et per se, sed per accidens, utpote quae in sola ratione principii et causae per accidens fundatur. Non ergo ea reverentia et superioritas per accidens, ita impedimentum de jure naturae praestabit matrimonio inter eos, ut illud eodem jure irritet.« — »Et ideo hujus sententiae videtur [t. esse] expresse D. Thomas 2. 2. qu. 154. art. 9. in solut. (ione) ad 3., ubi ait, in commixtione personarum conjunctarum aliquid esse, quod est secundum se indecens, et repugnans naturali rationi, sicut, quod commixtio fiat inter parentes et filios, quorum est per se et immediata cognatio; alias vero personas, quae non junguntur per se ipsas, sed per ordinem ad parentes, non habere ita ex se ipsis indecentiam.« — »Et IV. dist. 40. qu. un. art. 3. corp., quaestionem movens de gradibus consanguinitatis jure naturae vetitis, solum in responsione meminit primi gradus in linea recta.«

A na jiném místě též *Sanchez* (l. c. n. 22.) v té příčině takto dí: »Deducitur, posse fideles contrahere matrimonium in linea recta ascendentium et descendentium ultra quartum gradum; quia jure naturae solus primus interdicatur, et jure ecclesiastico prohibitio non excedit quartum gradum; cap. *Non debet*, de consangu.«

⁴⁴ Kterýž (Jus canon. seu comment. in quinque Libb. decretall., ad cap. 9. de con-

Že však papežská Stolice ani v *prvním* stupni linie *nepřímé*, ani v kterémkoli stupni *linie přímé* prominutí neudílí, již svrchu (str. 40) podotčeno jest. Aniž pak z toho lze dovoditi, že tím způsobem Stolice papežská pokrevenství v oněch stupních za překážku manželství právem přirozeným stanovenou pokládá. Neudílí Stolice papežská i v mnoha jiných manželských překážkách prominutí, kdežto překážka manželství patrně nikoli na právu přirozeném, nýbrž toliko na právu církevním (lidském) se zakládá; tak na př. v příčině posvěcení na kněžství (*ordo presbyteratus*) a v příčině počestného švakrovství (*affinitas honesta*) v prvním stupni linie *přímé*.⁴⁵⁾

§ 33. Švakrovství není v žádném stupni, ani nepřímé, ani přímé linie, rozlučující překážkou manželství podle práva přirozeného.

Švakrovství *skutečné* (*affinitas*), nechať si jest počestné aneb nepočestné, linie nepřímé aneb přímé, jakožto rozlučující překážka manželství nikoli na právu přirozeném, nýbrž pouze na právu církevním (lidském) se zakládá.⁴⁶⁾

Co se týče švakrovství *počestného*, tu ovšem již v *Starém Zákoně*⁴⁷⁾ v prvním stupni linie přímé i nepřímé manželství zakázáno bylo. Avšak z toho nelze uzavírat, že by tento stupeň švakrovství jakožto překážka manželství na právu přirozeném záležel. Zajisté i v *Starém Zákoně* v tom případě, když byl ženatý bratr bezdětný zemřel, jeho bratr pozůstalou vdovu jeho, tedy svou švakrovou, za manželku pojmouti nejenom mohl, nýbrž i měl.⁴⁸⁾ Krom toho jest to i dogmatickým výrokem obecného církevního sněmu Tridentského stvrzeno.⁴⁹⁾

V *prvním stupni* počestného švakrovství linie *přímé* ovšem Stolice papežská prominutí neudílí; avšak nikoli za tou příčinou, jakoby švakrovství téhož stupně za rozlučující překážku manželství, právem přirozeným ustanovenou, považovala, nýbrž z jiných hodných příčin. Zajisté i sám papež *Benedikt XIV.* výslovně se vyjádřil, že počestné švakrovství v žádném stupni, ani v prvním linie přímé, není rozlučující překážkou manželství podle práva přirozeného.⁵⁰⁾

sangu. et affin. IV. 14. n. 32. 33., ed. Colon. 1704 sq. sv. IV. str. 75.) dí takto (n. 32.): »Superest inquirendum, num jus naturae citra vel ultra quartum gradum consanguinitatis in linea recta matrimonium dirimat. Et quidem in primo gradu, id est inter parentes et filios, concors Doctorum sententia est, matrimonium dirimi jure naturae « — »Sed in ulterioribus gradibus magnopere variatum est sententiis, quas recenset. . . novissime Thom. Sanchez de matrim. lib. VII. disp. 51. per tot.« — »(n. 33.) Sed D. Thomas 2. 2. qu. 154. art. 9. ad 3. satis clare in ea fuit sententia, ut matrimonium in linea recta non sit irritum jure naturae ultra primum gradum.«

⁴⁵⁾ Srv. níže § 33.

⁴⁶⁾ Sanchez lib. VII. disp. 66. n. 3. 7.

⁴⁷⁾ Lev. 18, 8. 15. 16.

⁴⁸⁾ Deut. 25, 5. ss.

⁴⁹⁾ Sess. XXIV. de sacr. matrim. can. 3. (svrchu na str. 68. pozn. 34.).

⁵⁰⁾ Týž (De synod. dioec., ed. Rom. 1755, lib. IX. cap. 13. n. 4.) v té příčině dí takto: »In synodo Limana [držané r. 1583 v Limě, hlavním městě republiky Peruanské v Americe] decretum est, ut Indi Peruani, qui matrimonium contraxerunt cum noverca vel nuru, non admittantur ad baptismum, nisi prius conjugium praefatum veluti jure naturae irritum solvant.« — »Synodus haec certum ponit, affinitatem, quae ex matrimonio causatur, jure

Že pak švakrovství *nepočestného* Stolice papežská v nižádném stupni za rozlučující překážku manželství, právem přirozeným stanovenou, nepovažuje, již z toho jde, že ona biskupy, jakož svrchu (str. 49) uvedeno, zmocňuje, v příčině oně překážky i v prvním stupni linie přímé udíletí prominutí (*dispensatio*).

Konečně že švakrovství *obdobné* jako rozlučující překážka manželství zcela pouze na ustanovení církevním, a nikoli na právu přirozeném, se zakládá, o tom, jak již svrchu (str. 63) podotčeno, mezi bohoslovci a kanonisty není žádné pochybnosti.⁵¹⁾

naturae dirimere matrimonium in primo gradu lineae rectae. Id autem certum non est cum probatissimi Auctores doceant, nullam affinitatem, ne eam quidem, quae est in primo gradu lineae rectae, dirimere matrimonium jure naturae, sed jure tantum ecclesiastico, et consequenter super eo impedimento, gravissimis urgentibus causis, posse a Summo Pontifice dispensari.« — »At, quidquid sit de potestate, a simili dispensatione Romani Pontificis, etsi pluries rogati, abstinerunt. Legi potest *Rigantius* [totiž v jeho díle: *Comment. in Regulas, Constitt. et Ordinatt. Cancellar. Apost., ed. Rom. 1744—47*], cit. tom. IV. ad reg. 49. Cancell. a num. 18. et seq., ubi etiam mentionem facit nostri consilii reverenter exhibiti, dum in minoribus essemus, *Benedicto XIII.*, nostro benefactori, ut a simili dispensatione, pro qua rogabatur, abstineret; prout abstinuit.«

⁵¹⁾ Sr. Sanchez lib. VII. disp. 70. n. 2.; Freisen *Gesch. des canon. Eherechts*, str. 496.